

ریاست جمهوری
سازمان برنامه و بودجه کشور
مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری

گزارش صندوق بین‌المللی پول
درباره اقتصاد جمهوری اسلامی ایران

۹ فروردین ماه ۱۳۹۷

۲۹ مارس ۲۰۱۸

شناسه گزارش

عنوان	گزارش صندوق بین المللی پول درباره اقتصاد جمهوری اسلامی ایران؛ ۲۰۱۸
کد شناسه	۹۷-۷-۱۰۲۱
مسئول گروه ترجمه	یونس تیموری
مترجمین (به ترتیب الفبا)	محمدرضا اخوان، یونس تیموری، رحیم تیموری، سعید قاسمی زاده
ناشر	انتشارات سازمان برنامه و بودجه کشور
تاریخ انتشار	بهار ۱۳۹۷
حقوق معنوی این اثر متعلق به مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری سازمان برنامه و بودجه کشور است و استفاده از آن با ذکر مأخذ بلامانع خواهد بود.	

براساس ماده ۴ توافقنامه صندوق بین‌المللی پول، این صندوق بطور معمول سالانه مباحث دوجانبه‌ای را بین اعضا برگزار می‌کند. سند حاضر در چارچوب ماده ۴ مشاوره با جمهوری اسلامی ایران انتشار یافته و محتوای به صورت زیر دسته‌بندی شده است:

- **متن خلاصه شده‌ای** از دیدگاه اعضای هیأت اجرایی صندوق بین‌المللی پول در ۲۲ مارس ۲۰۱۸، که با توجه به گزارش منتشر شده از سوی کارکنان صندوق، بصورت جمع‌بندی از ماده ۴ مشاوره با جمهوری اسلامی ایران، تبیین شده است.

- **گزارش کارکنان** که توسط تیم کارکنان صندوق بین‌المللی پول برای هیأت اجرایی صندوق در ۲۲ مارس ۲۰۱۸، آماده گردیده است. این گزارش به دنبال جلسات بحث با کارشناسان سیاست‌ها و توسعه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران که در ۱۹ فوریه ۲۰۱۸ پایان یافت، تنظیم شده است. براساس اطلاعات حاصل از این جلسات، گزارش کارکنان در ۷ مارس ۲۰۱۸ تکمیل گردید.

- **پیوست اطلاعاتی** که توسط کارکنان صندوق بین‌المللی پول آماده شده است.

- **بیانیه مدیر اجرایی جمهوری اسلامی ایران**

لیست اسناد زیر نیز بطور جداگانه در منتشر خواهد شد:

موضوعات انتخابی.

سیاست شفافیت صندوق بین‌المللی پول این اجازه را می‌دهد تا اطلاعاتی که موجب حساسیت بازار می‌شوند، همچنین اطلاعاتی که چالش‌های سیاستی مسئولین را افشای نابهنگام می‌کند، در گزارش منتشر شده توسط کارکنان صندوق بین‌المللی پول و سایر اسناد حذف شوند.

پیشگفتار مترجمین

صندوق بین‌المللی پول به عنوان یک نهاد بین‌المللی، سالانه به بررسی وضعیت اقتصادی و توسعه‌ای کشورهای مختلف عضو می‌پردازد. گزارش زیر که در ۲۹ مارس سال ۲۰۱۸ از سوی این صندوق منتشر شده است، در واقع گزارشی براساس ماده چهار توافقنامه صندوق درباره اقتصاد ایران در سال ۲۰۱۸ می‌باشد. بطوریکه منحصراً به تحلیل اقتصاد ایران در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ و همینطور ارائه برآوردهای شاخص‌های عمده کلان اقتصادی در سال‌های آتی بویژه سال ۱۳۹۷ پرداخته و سپس به تحلیل سیاست‌های پیشنهادی به منظور ارائه مشاوره به جمهوری اسلامی ایران می‌پردازد. این گزارش ابتدا با یک چکیده کوتاه درباره اقتصاد ایران آغاز شده و سپس به بیان ارزیابی هیأت اجرایی صندوق بین‌المللی پول درباره وضعیت اقتصاد ایران و سیاست‌های پیشنهادی برای بهتر شدن رشد اقتصادی جمهوری اسلامی ایران می‌پردازد. گزارش مذکور در سه بخش اصلی تدوین شده است. بطوریکه بخش اول با عنوان «توسعه اقتصادی، دورنما و مخاطرات»، وضعیت رشد و توسعه اقتصادی کشور ایران را از طریق شاخص‌های کلان اقتصادی مورد بررسی قرار می‌دهد. سپس نمای کلی آینده اقتصاد ایران طی سال‌های آینده، بویژه سال ۱۳۹۷ به تصویر کشیده شده است. بطوریکه نرخ رشد اقتصادی، نرخ بیکاری و نرخ تورم در سال آینده مورد برآورد قرار گرفته و چالش‌های پیش روی آن بررسی می‌شود.

در بخش دوم با عنوان «مباحث سیاستی» نیز سیاست‌گذاری‌های اقتصادی دولت (از جمله مدرن‌سازی چارچوب سیاست‌های پولی و پایداری سیاست‌های مالی) و اصلاحات ساختاری در اقتصاد ایران، بویژه اصلاح مدیریت مالی عمومی مورد تحلیل قرار گرفته است. بطوریکه در این اصلاحات تأکید اصلی بر ارائه راهکارهایی به منظور گسترش بخش تولید غیرنفتی در اقتصاد می‌باشد. بخش سوم گزارش نیز به ارزیابی نظرات کارکنان صندوق بین‌المللی پول درباره وضعیت اقتصاد ایران و دورنمای آن در سال‌های آینده و همچنین سیاست‌گذاری‌های مناسبی که می‌توانند در راستای اصلاح ساختار اقتصادی ایران به منظور ارتقای قدرت اقتصادی بویژه بخش تولید غیرنفتی انجام گیرند، می‌پردازد. مهمترین نتایج برآورد وضعیت اقتصادی ایران در سال ۱۳۹۷ توسط هیأت اجرایی صندوق به شرح زیر است:

- انتظار می‌رود که نرخ رشد اقتصادی در سال ۱۳۹۷ به ۴ درصد برسد و با توجه به تثبیت میزان تولید نفت در راستای سهمیه اوپک، پیش‌بینی می‌شود در میان‌مدت، رشد اقتصادی به ۴/۵ درصد نزدیک شود.
- حساب جاری ایران همراه با بهبود قیمت نفت و صادرات بیشتر گاز، همچنان در حالت مازاد قرار خواهد داشت و رشد تدریجی ذخایر بین‌المللی را موجب خواهد گردید.
- انتظار می‌رود استمرار شرایط عدم قطعیت، باعث تضعیف جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و آسیب رسیدن به توسعه بیشتر روابط بانکی (Corresponding Bank Relations-CBRs) شود.

• سرعت ایجاد اشتغال برای جذب تعداد زیاد ورودی‌های جدید به بازار کار کافی نبوده و در نتیجه انتظار می‌رود در سال ۱۳۹۷، نرخ بیکاری همچنان بالای ۱۱ درصد باقی بماند.

خطوط عمده سیاست‌ها و پیشنهادهای ارائه شده توسط اعضای هیأت اجرایی صندوق بین‌المللی پول، حول مسائل ذیل می‌باشد:

• اصلاحات ساختاری بویژه در بخش مالی و مدیریت بدهی‌های دولت. بطوریکه این سیاست‌ها و اصلاحات موجب بهبود اطمینان در فضای اقتصاد و فضای کسب و کار خواهد شد و این در راستای سیاست‌های فعلی دولت می‌باشد و به نظر می‌رسد که این اصلاحات می‌توانند همراه با تعدیلات نهادی، زمینه را برای گسترش فعالیت‌های تولیدی و ایجاد اشتغال و نهایتاً رشد اقتصادی پایدار مهیا سازد.

• اصلاح وضعیت بانکی در ایران. بگونه‌ای که پیشنهاد ارائه شده در این زمینه، تأمین مالی مجدد و بازسازی بانکهایی است که قادر به ادامه فعالیت بوده و منحل کردن بانکهایی می‌باشد که قادر به ادامه نیستند. سیاستی که در حال حاضر توسط دولت به منظور ایجاد تحول در نظام بانکی انجام می‌گیرد و می‌تواند وضعیت بازار مالی و پولی اقتصاد ایران را در شرایط مناسب برای توسعه اقتصادی و رشد بلندمدت قرار دهد.

• یکسان سازی نرخ ارز نیز سیاست دیگری است که مورد تأکید اعضای هیأت اجرایی است. سیاستی که باید توسط دولت با یک آهنگ تدریجی و طی دوره زمانی مناسب انجام گیرد. چرا که با اعمال این سیاست، نوسانات شدید مقطعی نرخ بازاری ارز در اقتصاد کمتر شده و حداقل دامنه نوسانات آن کاهش می‌یابد. بطوریکه این دست‌آورد موجب افزایش اطمینان در بازارهای مالی و سرمایه‌ای خواهد شد.

• ابراز رضایت از پیشرفت‌های اقتصادی حاصل شده در ایران بعد از رفع تحریم‌ها بویژه در زمینه توسعه بخش غیر نفتی و لزوم توجه جدی به مهمترین چالش‌های اقتصاد ایران شامل بخش ضعیف بانکی، تنگناهای ساختاری و افزایش مخاطرات ناشی از نااطمینانی.

• ضرورت تسریع در آغاز تهیه و اجرای برنامه‌های بازسازی در بانک‌های دولتی ضمن آماده شدن برای اجرای برنامه بازنگری کیفیت دارایی (Asset Quality Review-AQR)

• تأکید بر لزوم تدریجی بودن تلاشها و استمرار تأکید بر پویایی درآمدهای مالیاتی، حذف معافیت‌ها، کاهش یارانه سوخت و اصلاح نظام بازنشستگی

• ضرورت تمرکز تلاش‌ها برای تنوع بخشی به اقتصاد، بهبود محیط کسب و کار به خصوص کاهش خطوط قرمز، مدرن سازی مقررات و تسهیل ورود به بازار.

• تعمیق اصلاحات ساختاری جهت توانمندسازی بخش خصوصی برای رشد و ایجاد مشاغل لازم برای رفع بیکاری بالای جوانان و افزایش سطح درآمدها. اقدامات لازم برای تعیین مخاطرات، باز تعریف نقش دولت، زدودن فساد،

بهبود محیط کسب و کار و بکارگیری بیشتر زنان تحصیل کرده، به تنوع بخشی اقتصاد و رشد بهره‌وری کمک خواهد نمود.

گروه مترجمین مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری - سازمان برنامه و بودجه کشور

گزارش صندوق بین‌المللی پول درباره اقتصاد ایران؛ سال ۲۰۱۸

جمع‌بندی هیأت اجرایی صندوق بین‌المللی پول از ماده چهار مشاوره با جمهوری اسلامی ایران

در ۲۱ مارس سال ۲۰۱۸، هیأت اجرایی صندوق بین‌المللی پول، ماده ۴ مشاوره سال ۲۰۱۸ با جمهوری اسلامی ایران را بصورت جمع‌بندی منتشر کرده است که برخی نکات مهم آن در ادامه مورد اشاره قرار گرفته است:

- به دنبال یک جهش قوی بعد از توافق هسته‌ای ۲۰۱۶، انتظار می‌رفت که رشد تولید ناخالص داخلی واقعی در سال ۱۳۹۶ به ۴/۳ درصد برسد. در نیمه اول سال ۱۳۹۶، بهبود بخش غیرنفتی، به کمک سیاست‌های حمایتی پولی و مالی و هم‌منظور بهبود در فعالیت‌های خدماتی و ساخت و ساز وسیعتر و چشمگیرتر بوده است. نرخ بیکاری در نیمه نخست سال ۱۳۹۶، به ۱۱/۷ درصد کاهش یافت. اما این نرخ برای جوانان و جمعیت زنان همچنان در سطح بالایی قرار دارد. نرخ تورم در طی ۱۱ ماه نخست سال ۱۳۹۶، ۹/۹ درصد می‌باشد که این به کمک افزایش ملایم قیمت مواد غذایی و ثبات قیمت‌های مدیریت شده اتفاق افتاده است. نرخ ارز در بازار آزاد در اواخر سال ۱۳۹۶، با نوسان مواجه شد که به دنبال افزایش در نرخ بهره در ماه فوریه، شکاف بین نرخ بازاری و رسمی به کمتر از ۲۰ درصد کاهش یافت.
- برآورد می‌شود که در سال ۱۳۹۷، رشد تولید ناخالص داخلی واقعی ۴ درصد باشد. چرا که تولید نفت در راستای سهمیه اوپک ایران، تثبیت می‌شود. همچنین پیش‌بینی می‌شود که رشد تولید ناخالص داخلی واقعی در میان‌مدت به ۴/۵ درصد برسد. انتظار می‌رود که حساب جاری در مازاد باقی بماند. چرا که افزایش قیمت نفت و صادرات بالای گاز موجب می‌شود تا ذخایر بین‌الملل بطور تدریجی افزایش یابد. انتظار بر این است که استمرار عدم قطعیت، باعث تضعیف جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی شده و موجب وارد شدن آسیب بر توسعه بیشتر روابط بانکی شود. انتظار می‌رود که نرخ تورم در سال ۱۳۹۷ به ۱۲ درصد برسد. چرا که رشد نقدینگی به منظور محدود کردن اثرات ثانویه ناشی از کاهش اخیر در ارزش پول، فرو نشانده شده است. سرعت ایجاد اشتغال برای جذب تعداد تازه واردان به بازار کار کافی نبوده و این دلالت بر این دارد که در سال ۱۳۹۷، نرخ بیکاری می‌تواند همچنان بالای ۱۱ درصد باقی بماند.

ارزیابی هیأت اجرایی

- اعضای هیأت از پیشرفت اقتصاد کلان ایجاد شده توسط ایران رضایت دارند. بویژه ایجاد رونق وسیعتر در بخش غیرنفتی بعد از برداشتن تحریم‌ها عملکرد خوبی است. با این وجود اعضا تأکید دارند که بخش بانکی ضعیف، تنگناهای ساختاری و بیشتر شدن نااطمینانی می‌توانند موجب ریسک شوند. آنها به منظور ایجاد اشتغال برای جوانان دارای مدرک آموزش عالی، بهبود سطح زندگی و رسیدن به نرخ رشد بالاتر، مسئولان را علی‌رغم وجود چالش‌های داخلی و جغرافیای سیاسی پیرامونی، به استمرار و پشتکار داشتن در اتخاذ سیاست‌های محتاطانه و دنبال کردن اصلاحات چندوجهی عمیق تشویق می‌کنند.
- اعضا تأکید دارند که اصلاحات بخش مالی باید در اولویت باشد؛ بویژه تأمین مالی مجدد و بازسازی بانکهایی که قادر به ادامه فعالیت بوده و منحل کردن بانکهایی که قادر به ادامه نیستند. آنها همچنین تأکید دارند که بانکهایی که توسط دولت

کنترل می‌شوند باید آمادگی و اجرای برنامه‌های بهبود را به محض شروع شدن برنامه بازنگری کیفیت دارایی (AQR) داشته باشند. اعضای هیئت از پیشرفت‌های صورت گرفته در جهت تقویت چارچوب ضد پولشویی و مقابله با تروریسم رضایتمند هستند. آنها اجرای اصلاحات ضد پولشویی و مقابله با تروریسم در راستای طرح عملیاتی گروه ویژه اقدام مالی (FATF) را مورد تأکید قرار دادند. این کار موجب بهبود اطمینان در سیستم و تسهیل روابط بانکی خواهد شد.

• اعضا بر استمرار تلاشها برای یکسان سازی نرخ دو گانه ارز همراه با ارائه استراتژی شفاف ارتباطی و شرایط محدودتر پولی به منظور پشتیبانی از انتقال به یک چارچوب سیاست پولی مبتنی بر بازار تأکید دارند. آنها همچنین نیاز به تبدیل بدهی دولت به بانک مرکزی به اوراق بهادار را مورد تأکید قرار می‌دهند و ایجاد استقلال بانک مرکزی را برجسته می‌کنند. اعضا موافق این مسئله هستند که قانون جدید بانک مرکزی باید استقلال بانک را افزایش داده و تثبیت قیمت‌ها را به عنوان هدف اصلی سیاست‌های پولی قرار دهد.

• اعضای هیئت، تلاش‌ها در زمینه محدود کردن کسری مالی مبتنی بر جریان نقدی^۱ و ضرورت تعیین ابزارها و روش‌هایی برای محدودتر کردن کسری مالی و بدهی، ضمن ایجاد فضای لازم برای هزینه کردن بیشتر در حوزه مخارج سرمایه گذاری و اجتماعی را مورد تأیید و تأکید قرار می‌دهند. آنها همچنین بر لزوم تدریجی بودن تلاشها و استمرار تأکید بر پویایی درآمدهای مالیاتی، حذف معافیت‌ها، کاهش یارانه سوخت و اصلاح نظام بازنشستگی تأکید دارند. همچنین تأکید دیگر آنها بر این است که هدفمند کردن پرداختهای نقدی یارانه به گروههای فقیر با هدف ایجاد فضای مالی و عادلانه‌تر کردن تعديلات انجام گیرد. آنها همچنین پیشنهاد توسعه استراتژی مدیریت بدهی میان مدت را ارائه می‌دهند.

• اعضا لزوم تعمیق اصلاحات برای کاهش شکاف زیرساختی و ایجاد مشاغل بیشتر و کاهش بیشتر فقر را نیز تأکید می‌کنند. ضرورت تمرکز تلاش‌ها برای تنوع بخشی به اقتصاد، بهبود محیط کسب و کار (به خصوص کاهش خطوط قرمز)، مدرن سازی مقررات، تقویت چهارچوب ورشکستگی و تسهیل ورود به بازار، تسهیل بیشتر مشارکت زنان در بازار کار از طریق کاهش موانع، یارانه دادن برای مراقبت از کودکان برای زنان کم درآمد و مقابله با کار غیر رسمی از موارد دیگری است که توسط اعضا مورد تأکید است. نکته آخر، اهمیت بهبود کیفیت، بموقع بودن و قابلیت دسترسی به داده‌ها است که مورد تأکید اعضا می‌باشد.

۱. Cash-Based Fiscal Deficit

شاخص های منتخب اقتصاد کلان ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۱: جمهوری اسلامی ایران

۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	
حساب های ملی (درصد نسبت به سال قبل)								
۳۱۴۶۴	۲۷۲۶۵	۲۳۸۱۱	۲۰۷۴۲	۱۷۹۲۶	۱۴۷۷۲	۱۲۷۲۳	۱۱۱۲۹	تولید ناخالص داخلی اسمی به قیمت بازار
۴,۴	۴,۲	۴,۱	۴	۴	۴,۳	۱۲,۵	-۱,۶	رشد تولید ناخالص داخلی واقعی
۴	۴	۳,۸	۳,۷	۴,۶	۵,۲	۶۱,۶	۷,۲	رشد بخش نفت
۴,۵	۴,۲	۴,۲	۴,۱	۳,۸	۴	۳,۳	-۳,۱	رشد اقتصادی بدون نفت
۱۰,۸	۱۱,۳	۱۱,۷	۱۱,۵	۱۲,۱	۹,۹	۹,۱	۱۱,۹	نرخ تورم (متوسط)
۱۰,۵	۱۱	۱۱,۶	۱۳,۴	۱۱,۲	۱۰,۲	۱۱,۸	۸,۴	نرخ تورم (پایان دوره)
۱۱,۲	۱۱,۴	۱۱,۴	۱۱,۶	۱۱,۷	۱۱,۸	۱۲,۴	۱۱	نرخ بیکاری
تبادل پس انداز و سرمایه گذاری (درصد از GDP)								
۵,۹	۵,۹	۵,۸	۶,۳	۷	۴,۳	۴	۰,۳	حساب جاری
۳۸,۲	۳۷,۷	۳۷,۲	۳۶,۷	۳۶,۲	۳۶,۲	۳۳,۵	۳۴,۹	سرمایه گذاری
۱۲,۵	۱۳	۱۳,۶	۱۴,۶	۱۴,۷	۱۵,۳	۱۲,۶	۱۱,۶	تغییرات سهام
۲۵,۷	۲۴,۷	۲۳,۶	۲۲,۵	۲۱,۵	۲۰,۹	۲۰,۹	۲۳,۳	کل سرمایه گذاری ثابت
۲,۶	۲,۵	۲,۶	۲,۵	۳,۷	۲,۳	۳,۳	۲,۵	عمومی
۲۳,۱	۲۲,۲	۲۱,۱	۲۰	۱۷,۸	۱۸,۶	۱۷,۷	۲۰,۸	خصوصی
۴۴,۲	۴۳,۵	۴۲,۵	۴۳	۴۳,۲	۴۰,۴	۳۷,۶	۳۵,۲	پس انداز ملی ناخالص
۰,۱	۰,۲	۰,۳	۰,۳	۱,۱	۰,۱	۰,۲	۰,۶	عمومی
۴۴,۱	۴۳,۵	۴۲,۶	۴۲,۶	۴۲	۴۰,۴	۳۷,۲	۳۴,۶	خصوصی
شاخص های عملکردی دولت (درصد نسبت به سال قبل)								
۱۹,۵	۱۹,۵	۱۹,۵	۱۹,۵	۱۸,۷	۱۵,۷	۱۷,۳	۱۶,۱	درآمدها
۷,۴	۷,۳	۷,۳	۷,۲	۷,۲	۷,۳	۸	۷,۱	درآمدهای مالیاتی
۱۲,۱	۱۲,۲	۱۲,۲	۱۲,۳	۱۱,۴	۸,۳	۹,۳	۹	درآمدهای غیر مالیاتی
۹,۳	۹,۴	۹,۴	۹,۵	۹	۵,۴	۵,۸	۶	درآمدهای نفتی
۲۲,۴	۲۲,۴	۲۲,۲	۲۲,۲	۲۰	۱۸	۱۹,۵	۱۷,۹	هزینه ها
-۲,۹	-۲,۸	-۲,۷	-۲,۷	-۱,۴	-۲,۳	-۲,۳	-۱,۸	خالص وام ها و استقراض ها
-۱۴,۸	-۱۴,۹	-۱۵,۱	-۱۵,۳	-۱۲,۹	-۸,۷	-۹,۲	-۸,۶	خالص وامها و استقراض های غیرنفتی (درصد از GDP غیرنفتی)
۴۰	۴۲,۶	۴۵,۶	۴۹,۲	۵۳,۹	۴۰,۹	۴۹,۱	۴۲,۳	بدهی عمومی ناخالص
بخش پولی (درصد نسبت به سال قبل)								
۲۲,۸	۲۵,۷	۲۱,۵	۵۰,۵	۳۶,۴	-۰,۱	-۳,۹	۱۴,۴	خالص دارایی های خارجی
۱۳,۸	۱۵,۴	۱۹	۹,۷	۲۰	۳۳,۲	۳۹,۲	۴۱,۵	خالص دارایی داخلی
۱۴	۱۵,۸	۱۵,۳	۱۵,۷	۱۹,۴	۲۱	۲۴,۷	۱۶,۷	اعتبار به بخش خصوصی بر حسب ریال
۱۵,۴	۱۷,۲	۱۸,۲	۱۸,۹	۲۰,۹	۲۰,۹	۱۷,۲	۱۶,۴	پایه پولی
۱۵,۵	۱۶,۹	۱۷,۵	۱۶,۸	۱۸,۹	۱۹,۲	۱۹,۳	۱۳,۲	M1
۱۶,۹	۱۸,۸	۱۹,۹	۲۰,۲	۲۳,۸	۲۳,۵	۲۳,۲	۳۰	M2
بخش خارجی								
۲۶,۵	۲۴,۵	۲۳	۲۶	۲۹,۲	۱۸,۴	۱۶,۳	۱,۲	تبادل حساب جاری
۱۳۴	۱۳۹,۷	۱۳۶,۱	۱۲۷,۵	۱۳۰,۳	۱۰۹,۵	۹۴,۴	۷۴,۴	صادرات کالاها و خدمات
-۱۱۰	-۱۰۷,۵	-۱۰۳,۷	-۱۰۳,۷	-۱۰۳,۳	-۹۱,۵	-۷۹,۵	-۷۴	واردات کالاها و خدمات
۱۱,۳	۱۰,۷	۱۰,۲	۹,۶	۹,۱	۸,۷	۹,۳	۱۰	بدهی خارجی و عمومی تضمین شده
۴,۱	۳,۹	۳,۸	۳,۶	۳,۵	۳,۴	۳,۳	۲	بدهی کوتاه مدت
۲۰۴,۵	۱۸۱,۴	۱۵۸,۵	۱۴۳,۵	۱۲۴,۹	۱۱۱,۷	۱۲۰,۷	۱۲۸,۴	ذخایر و دارایی رسمی ناخالص
بخش گاز و نفت								
۷۲,۳	۷۰,۳	۶۹,۲	۷۳,۶	۷۸,۲	۶۳,۷	۴۹,۸	۲۶,۹	کل صادرات نفت و گاز
۳,۱	۳	۲,۹	۲,۸	۲,۷	۲,۵	۲,۱	۱,۴	صادرات نفت خام (میلیون بشکه در روز)
۴,۴	۴,۳	۴,۱	۳,۹	۳,۸	۳,۸	۳,۷	۲,۹	تولید نفت خام (میلیون بشکه در روز)

مسائل کلیدی

- **بافت موضوعی.** بهبود اقتصادی به سمت گسترش بخش غیرنفتی متمایل شده است و مسئولین، وضعیت اقتصاد کلان را در شرایط چالشی بصورت پایدار در ثبات نگه داشته‌اند. با این حال، اثرات تحریم‌ها و سیاست‌های آن دوره، درآمدها را به سطح یک دهه قبل کاهش داده و بیکاری را افزایش داده است. بخش بانکی ضعیف، تنگناهای ساختاری و افزایش نااطمینانی، پتانسیل رشد ایران را محدود کرده است.
- **دورنما و مخاطرات.** با اعمال سیاست‌هایی در جهت تثبیت شرایط اقتصاد کلان و استمرار نااطمینانی بالا، محتملاً رشد اقتصادی ایران در دامنه‌ای نزدیک ۴ درصد باقی می‌ماند. اجماع گسترده سیاسی و پشتیبانی عمومی برای شروع ضربتی انجام اصلاحات داخلی مورد نیاز است. ریسک و مخاطرات در حال کاهش می‌باشد و اگر این مخاطرات جامه عمل به خود بگیرند، می‌توانند منجر به آهسته شدن آهنگ رشد اقتصادی شوند.
- مباحث سیاستی بر ترتیب و تسریع در انجام اصلاحات برای حفظ ثبات اقتصاد کلان و تقویت ایجاد اشتغال، متمرکز است:
- **اصلاحات ساختاری عمیق جهت توانمند سازی بخش خصوصی برای رشد و ایجاد مشاغل لازم برای رفع بیکاری بالای جوانان و افزایش سطح درآمدها، لازم است.** اقداماتی برای تعیین مخاطرات، باز تعریف نقش دولت، زدودن فساد، بهبود محیط کسب و کار و بکارگیری بیشتر زنان تحصیل کرده ایران، به تنوع بخشی اقتصاد و رشد بهره‌وری کمک خواهد نمود.
- **بازسازی جامع و تجدید ساختار و تأمین سرمایه بانک‌ها یک نیاز فوری است.** اصلاح بخش مالی باید بازسازی اساسی سیستم بانکی را مورد ملاحظه قرار دهد. تأمین سرمایه مجدد بانک‌های قادر به ادامه فعالیت، منحل شدن بانک‌های ناکارآمد و اقدامات مربوط به ضد پولشویی و مقابله با تأمین مالی تروریسم اصلاحات را تکمیل می‌کند.
- **برای محدود کردن کسری مالی و بدهی بخش عمومی، محافظت از رشد و برای توزیع بار اصلاحات بطور عادلانه، اقدامات و معیارهای گسترده‌ای مورد نیاز است.** تعدیلات می‌باید تدریجی باشد تا بتواند رشد اقتصادی را ایمن‌سازی کند و این تعدیلات باید اغلب متکی بر بسیج کردن درآمدهای داخلی باشد. این اتفاق به همراه هدفمند کردن انتقالات به فقرا، اطمینان لازم در زمینه عادلانه‌تر کردن تعدیلات را تأمین خواهد نمود.
- **یکسان سازی نرخ ارز دوگانه، به کاهش فشارهای مربوط به مبادلات خارجی، کاهش افت ذخایر، حذف یارانه‌های هزینه‌زا و تقویت رقابت پذیری کمک خواهد نمود.** اطمینان در فضای نرخ یکسان، می‌تواند بواسطه تنگ‌تر کردن

شرایط پولی و حرکت به سمت چارچوب سیاست پولی مبتنی بر بازار در کنار تأمین مالی بدهی دولت به بانک مرکزی ایران و دادن استقلال کامل به بانک مرکزی برای دنبال کردن تورم پائین و پایدار افزایش یابد.

تأیید شده توسط:

اسیم ام. حسین و رایا داتاگوپتا

«مباحث در تهران و در طول دوره ۲-۱۴ دسامبر ۲۰۱۷ و ۱۷-۱۹ فوریه ۲۰۱۸ انجام گرفت. نمایندگان کارکنان عبارت از: سی. پورفیلد (رئیس هیأت)، اس. کاکیر، دی. فایاد، ام. پیناد، سی. ال. خوری، ای. آدو آوادزی و ام. سوتو. همچنین آقایان حسین و مجرد (مدیر اجرایی) نیز در برخی مباحث شرکت داشتند. جلساتی نیز با وزیر امور اقتصاد و دارایی ایران؛ کرباسیان، رئیس کل بانک مرکزی؛ سیف و معاون رئیس جمهور؛ نوبخت (سازمان برنامه و بودجه) و همچنین برخی مسئولان دولتی دیگر و نمایندگان از بخش خصوصی برگزار شد. ا. لامی، ام. آریهولا-کوئینتانیلا و ای. صادقی در آماده کردن گزارش یاری کردند. تکمیل کادر ۱ توسط ای. صادقی و کادر ۳ نیز توسط سی. فهر، وی. مالتا به منظور برآوردهای مربوط به اثرات ناشی از اصلاحات در ارتباط با مسائل جنسیتی یاری شده است.»

فهرست مطالب

۱	بافت موضوعی
۲	توسعه اقتصادی، دورنما و ریسکها
۲	الف. توسعه اخیر
۱۰	ب. دورنما و مخاطرات
۱۲	مباحث سیاستی
۱۲	الف. پیشبرد اصلاحات در بخش مالی
۱۶	ب. مدرن کردن چارچوبهای سیاست پولی
۱۸	ج. مقاوم سازی سیاست مالی
۲۳	د. افزایش رشد و ایجاد فرصتهای شغلی
۲۸	ذ. دیگر مسائل
۲۸	ارزیابی کارکنان
۳۲	کادر ۱: بخش انرژی در ایران
۳۳	کادر ۲: ماتریس ارزیابی مخاطره
۳۴	کادر ۳: نظام بازنشستگی ایران
۳	شکل ۱. شاخصهای کلان اقتصادی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۶-۱۳۹۱
۶	شکل ۲. وضعیت شاخص های قیمتی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۶-۱۳۹۳
۷	شکل ۳. وضعیت شاخص های پولی و اعتباری جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۶-۱۳۷۴
۸	شکل ۴. وضعیت بخش خارجی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۶-۱۳۹۰
۹	شکل ۵. وضعیت مالی و بودجه جمهوری اسلامی ایران ۱۴۰۱-۱۳۹۴
۱۳	شکل ۶. شاخصهای مالی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۵-۱۳۸۸
۲۶	شکل ۷. متغیرهای ساختاری جمهوری اسلامی ایران ۱۴۰۶-۱۳۸۴
۳۵	جدول ۱. جمهوری اسلامی ایران: تصویری از توصیههای کارکنان در ماده ۴ مشاوره سال ۲۰۱۶
۳۶	جدول ۲: شاخص های منتخب اقتصاد کلان ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۱: جمهوری اسلامی ایران
۳۷	جدول ۳: عملکرد بسط یافته دولت جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۴۰۱-۱۳۹۴
۳۹	جدول ۴: عملکرد دولت جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۴۰۱-۱۳۹۴

جدول ۵: عملکرد دولت جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۴۰۱-۱۳۹۴	۴۰
جدول ۶: درآمد نفت دولت و صندوقها: جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۴۰۱-۱۳۹۴	۴۱
جدول ۷: حسابهای سازمان هدفمندی یارانهها: جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۴۰۱-۱۳۹۴	۴۲
جدول ۸: تراز پرداختها: جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۴۰۱-۱۳۹۴	۴۳
جدول ۹: تراز پرداختها: جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۴۰۱-۱۳۹۴	۴۴
جدول ۱۰: آمار جمعیت و نیروی کار: جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۴۰۱-۱۳۹۴	۴۵
جدول ۱۱: تراز نامه بانک مرکزی: جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۴۰۱-۱۳۹۴	۴۶
جدول ۱۲: بررسیهای پولی: جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۴۰۱-۱۳۹۴	۴۷
پیوست ۱: ارزیابی بخش خارجی	۴۸
الف. مرور بخش خارجی ایران	۴۸
ب. ارزیابی نرخ ارز	۴۸
ج. تابآوری خارجی	۵۳
پیوست ۲. تحلیل ماندگاری بدهی بخش عمومی	۵۴
پیوست ۳. چارچوب پایداری بدهی خارجی	۶۲

بافت موضوعی

۱- مقامات با شرایط داخلی و جغرافیای سیاسی خارجی چالش برانگیزی مواجه هستند. رئیس‌جمهور روحانی در ماه می سال ۲۰۱۷، برای دور دوم در بحبوحه فشار فزاینده برای کاهش بیکاری بالا و افزایش درآمدها انتخاب شده است. در اواخر سال ۲۰۱۷ اعتراضات خیابانی در چندین شهر اتفاق افتاد. از لحاظ فضای خارجی، مخاطرات درباره روابط خارجی ایران افزایش یافته است. حاکمیت ایالات متحده آمریکا درخواست تحریم‌های هسته‌ای را در ۱۲ ژانویه سال ۲۰۱۸، برای ۱۲۰ روز به حالت تعلیق درآورد. اما به دنبال تغییرات جدی در برنامه جامع اقدام مشترک می‌باشد.

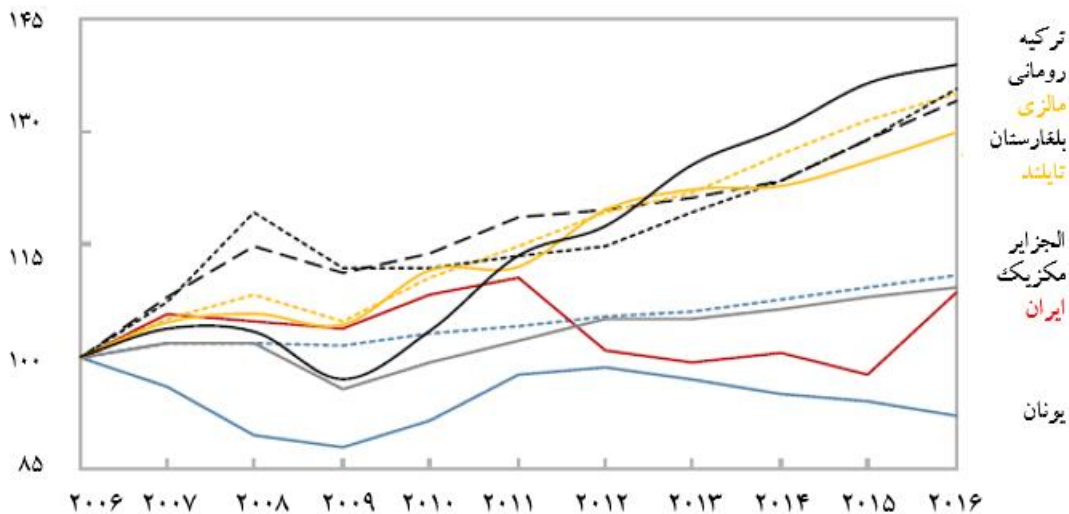
GDP سرانه و نرخ بیکاری (دلار آمریکا، درصد)

منبع: بانک مرکزی ایران و محاسبات کارکنان صندوق بین‌المللی پول

۲- به دنبال افزایش مجدد تولید نفت و رشد آن بعد از لغو تحریم‌های هسته‌ای، رونق اقتصادی در سال ۲۰۱۷ به سمت بخش غیرنفتی حرکت کرده است. بنابراین مسئولین به منظور شناسایی ظرفیت قابل توجه ایران و ضرورت ایجاد اشتغال در مقابل مشکل بیکاری و کاهش درآمدها، نیازمند اجرای بسته اصلاحات همه‌جانبه‌ای هستند که موجب ثبات اقتصاد کلان و توسعه بخش خصوصی شده و بتواند اطمینان بر خورداری از منافع آن برای همه شهروندان را تضمین کند (جدول ۱).

شاخص رشد GDP سرانه (برابری قدرت خرید دلار بین‌المللی)
۱۰۰=۲۰۰۶

منبع: مسئولین ایران و محاسبات صندوق بین‌المللی پول

توسعه اقتصادی، دورنما و ریسک‌ها

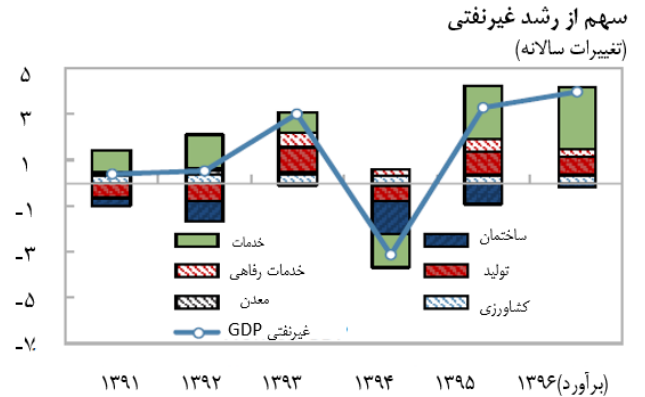
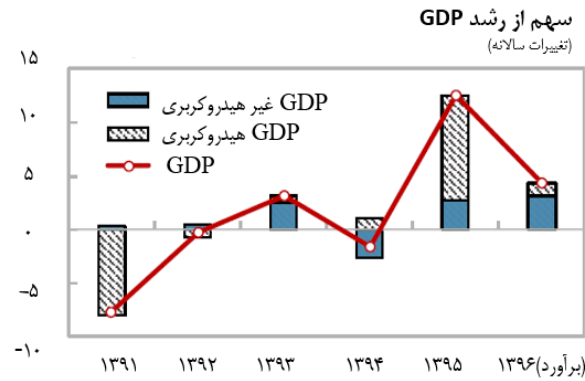
الف. توسعه اخیر

۳- به دنبال یک جهش قوی بعد از توافق هسته‌ای ۲۰۱۶، انتظار می‌رفت که رشد تولید ناخالص داخلی واقعی در سال ۱۳۹۶ به ۴/۳ درصد برسد. چرا که تولید نفت در سهمیه اوپک ایران تثبیت شده است (شکل ۱). بهبود اقتصادی با تأکید بر وسیع‌تر شدن بخش غیرنفتی در سال ۱۳۹۶ آغاز شد که این همراه با سیاست‌های حمایتی پولی و مالی و بهبود در بخش ساخت و ساز- که منجر به برگشت رشد به مقادیر مثبت در نیمه ۱۳۹۶ برای اولین بار بعد از شش سال شد- و بخش خدمات می‌باشد. بیکاری از ۱۲/۷ درصد در نیمه اول سال ۱۳۹۵ به ۱۱/۷ درصد در نیمه اول سال ۱۳۹۶ کاهش یافت. اما این بیکاری برای جوانان و زنان همچنان بالا است.

شکل ۱. شاخص‌های کلان اقتصادی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱-۱۳۹۶

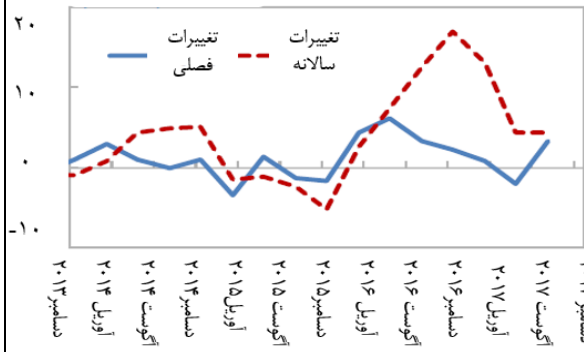
رشد اقتصادی در سال ۹۵ عمدتاً ناشی از بازگشت تولید و صادرات نفت به سطوح پیش از تحریم‌ها ...

... بهبود در تولید و خدمات بود

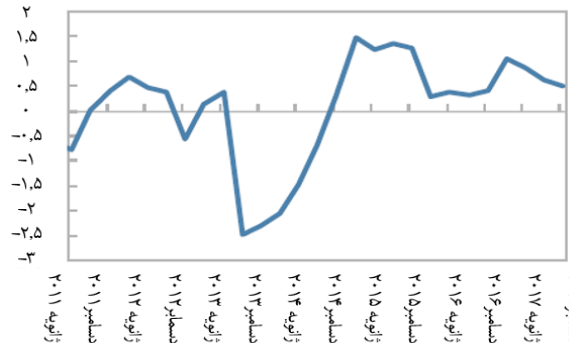

با توافق اوپک برای ایجاد سقف تولید نفت و مستثنی کردن ایران از این توافق، رشد تولید نفت در نیمه اول سال ۹۶ نیز ادامه یافت...
رشد تولید ناخالص داخلی واقعی (درصد)

... اگرچه وضعیت شرایط بازارهای مالی و پولی همچنان راکد بود

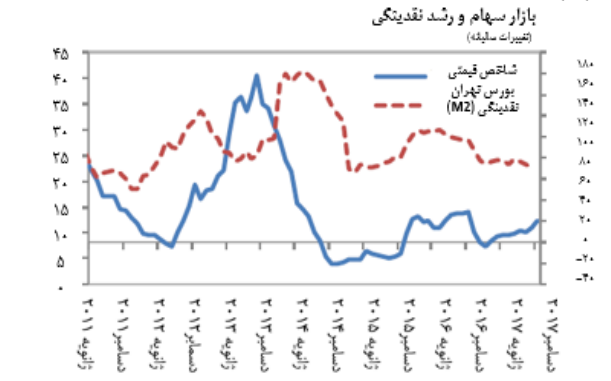
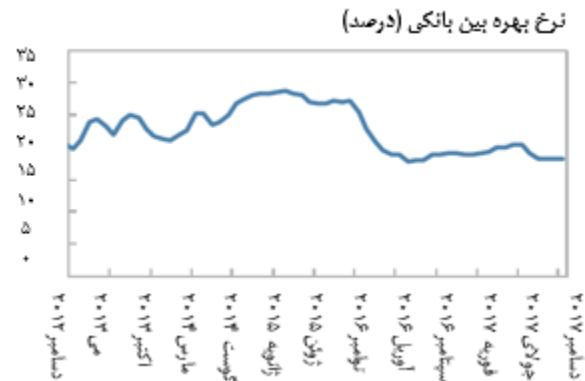

شاخص شرایط مالی (تغییرات سالانه)

اما از سوی دیگر نرخ‌های سود بین بانکی همچنان افزایش می‌یافت...

... در عین حال سرعت رشد نقدینگی کاهش یافت و بازار سهام نیز با افت روبرو شد

منبع: مقامات و نهادهای ایران و محاسبات صندوق بین‌المللی پول

۴- تورم ملایم شاخص قیمت مصرف‌کننده (شکل ۲). متوسط نرخ تورم در پایان سال ۱۳۹۵ به میزان ۱۱/۸ درصد بوده است که پس از آن، میزان متوسط آن به ۹/۹ درصد در ۱۱ ماه اول سال ۱۳۹۶ رسیده است. بطوریکه این همراه با افزایش ملایم در قیمت مواد غذایی و قیمت‌های کنترل شده و تثبیت یافته همراه بوده است. کاهش ارزش اسمی ریال از نوامبر ۲۰۱۷، تورم را در سطح دو رقمی در ماه‌های باقیمانده سال ۱۳۹۶ نگاه خواهد داشت.

۵- معیارها و ابزارهای بکار گرفته شده برای محدود کردن فشارهای وارد بر نقدینگی و نرخ بهره. باقی ماندن رشد نقدینگی در سطح بالا (شکل ۳) نشان می‌دهد که بانک مرکزی از پرداخت به پس‌اندازکنندگان مؤسسات مالی بدون مجوز حمایت کرده و همچنین نشان از استمرار کمک بانک مرکزی به بانک‌های دچار بحران دارد. بانک مرکزی به منظور تشویق بانک‌ها برای گسترش منابع مالی‌شان، از آنها درخواست کرد تا برنامه مدیریت نقدینگی خود را به منظور ادامه دسترسی به تسهیلات وام ضروری بانک مرکزی (ELA) اجرا کنند. علاوه بر این، به منظور ایجاد درآمد جبرانی (کمکی) به بانک‌ها، طرح ELA تبدیل به خطوط اعتباری برای چندین بانک با نرخ بهره کاهش یافته از ۳۶ درصد به ۱۶ درصد در صورت وثیقه داشتن و در غیر اینصورت ۱۸ درصد شده است. مسئولین به منظور کاهش فشار ناشی از نرخ بهره واقعی، سود سپرده کوتاه‌مدت را در سقف (۱۰ درصد) توسط شورای پول و اعتبار (MCC) تعیین کردند. این کار به کاهش نرخ‌های بین‌بانکی از ۲۷ درصد در سال ۱۳۹۴ به ۱۸ درصد در پایان سال ۱۳۹۶ کمک کرده است. دولت در راستای بودجه سال ۱۳۹۶، از محل ذخایر خارجی بانک مرکزی برای تأمین سرمایه مجدد بانک‌های دولتی بطور نسبی (معادل ۲/۵ درصد GDP)، برداشت کرده و بخشی از بدهی خود به بانکها را تسویه کرده است. اصلاحیه‌های وارد بر قانون بانکداری به منظور قوی‌تر کردن نظارت بانک مرکزی و توان تفکیک و به منظور تعریف نقش صندوق بیمه سپرده‌گذاری، تقدیم مجلس شده است.

۶- ایران مازاد حساب جاری قابل توجه پایداری را ایجاد کرده است، اما ذخایر کاهش یافته است. به دنبال قیمت بالای نفت، برآورد مازاد حساب جاری بیانگر رسیدن آن به ۴/۳ درصد GDP در سال ۱۳۹۶ می‌باشد. سرمایه‌گذاری خارجی در حال تحقق بوده و لو با نرخی آهسته‌تر از نرخ پیش‌بینی آن است که همراه با عدم اطمینان در حال گسترش می‌باشد. اعتبارات تجاری نیز در نتیجه وجود برخی مشکلات در انتقال درآمدهای صادراتی حاصل از برخی کشورهای شریک تجاری، افزایش یافته است. بنابراین به دلیل تقاضای بالای واردات، خروج سرمایه و مشکلات در دسترسی به درآمدهای صادراتی، ذخایر بین پایان ماه مارس ۲۰۱۷ و قبل از آغاز ۲۰۱۸، به میزان ۸/۷ میلیارد دلار آمریکا کاهش یافته است (شکل ۴). در میان گسترش نااطمینانی و بدتر شدن آن به دنبال اعتراضات خیابانی، شکاف بین نرخ ارز رسمی و بازاری نزدیک به ۳۰ درصد در میانه ماه فوریه گسترش یافت. در پاسخ، بانک مرکزی به بانک‌ها اجازه داد تا بطور موقت، گواهی سپرده ریالی با نرخ ۲۰ درصد و گواهی سپرده بر مبنای ارز خارجی با سود ۴ درصد منتشر کنند که در نتیجه آن، شکاف حدود ۲۰ درصد کاهش یافت.

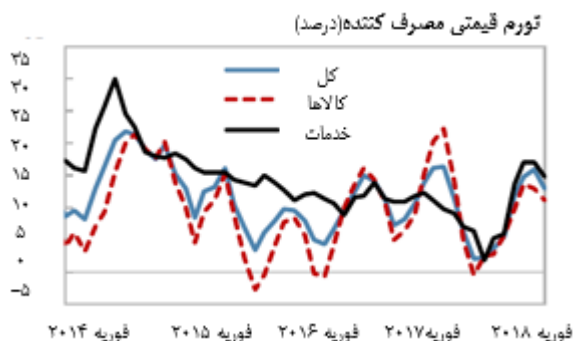
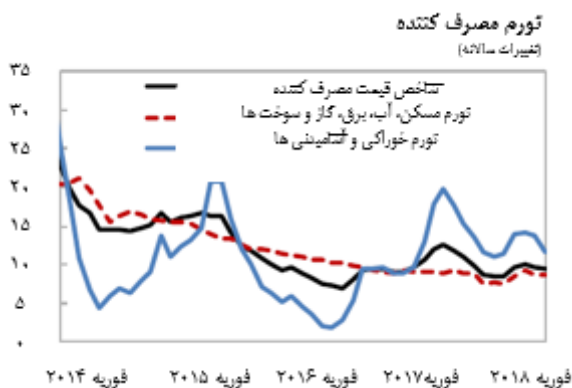
۷- کسری مالی در سال ۱۳۹۶ محدود شده است. کسری مالی مبتنی بر جریان نقدی دولت مرکزی در سال ۱۳۹۶، ۲/۳ درصد GDP برآورد شده است. این در حالی است که کسری بدون نفت دولت، به ۸/۷ درصد تولید ناخالص داخلی بدون نفت افزایش یافته است. کاهش درآمدهای نفتی و مالیاتی منجر به کاهش مخارج سرمایه‌گذاری و سایر مخارج شده است. برآورد کارشناسان دولت از کسری بسط‌یافته بدون نفت^۱ دولت مرکزی - شامل سازمان هدفمندی یارانه‌ها و صندوق توسعه ملی ایران- به ۱۲/۶ درصد GDP بدون نفت افزایش یافته است که بیانگر عدم تعدیل قیمت حامل‌های سوخت می‌باشد. حسابرسی مستمر معوقات، موجب بهبود شفافیت درباره بدهی‌های گذشته در بودجه شده است. اما بدهی عمومی در پایان سال ۱۳۹۵ تا حدود ۵۰ درصد GDP افزایش یافته است. بطوریکه مسئولان، ۹ درصد از این معوقات را از طریق انتشار اوراق قرضه در نرخ سود بازار، تأمین مالی کرده‌اند (شکل ۵).

۱. Non- oil Augmented central government deficit

شکل ۲. وضعیت شاخص های قیمتی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۳-۱۳۹۶

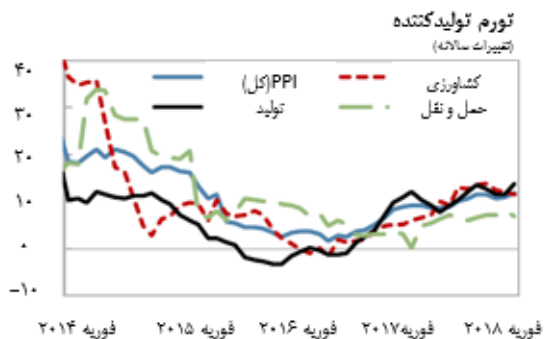
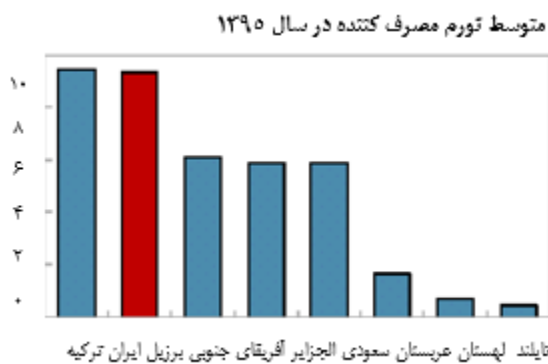
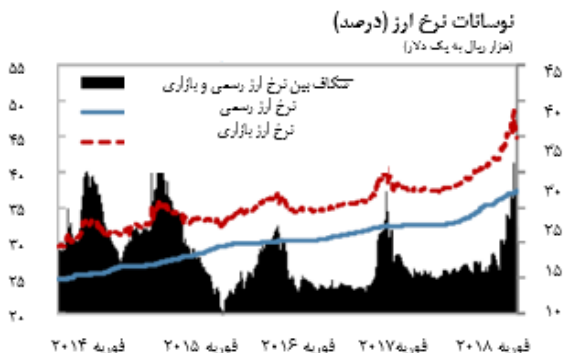
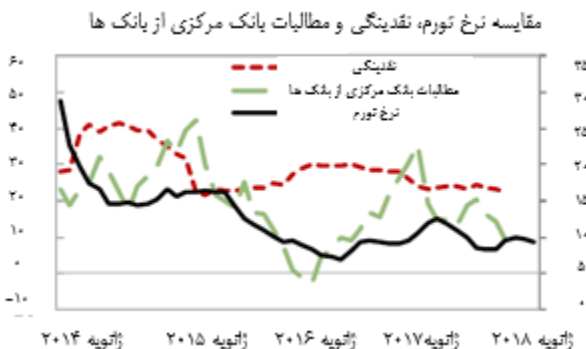
متوسط نرخ تورم در ۱۱ ماهه سال ۹۶ به ۹,۹ درصد کاهش یافت...

اما نوسان تورم همچنان بالاست که این امر منعکس کننده ...

...رشد قابل توجه ۲۳ درصدی نقدینگی و

... فشار زیاد برای کاهش آن است.

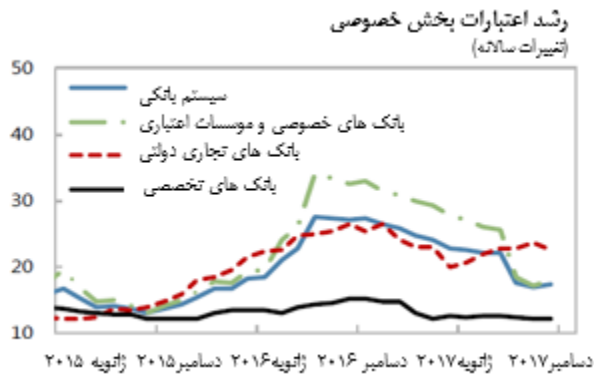
نرخ تورم در ایران در میان همتایان، در بین بالاترین ها باقی مانده است.

با توجه به تلاش برای کنترل دستوری قیمت ها، فشارهای تورمی ممکن است افزایش یابد
منبع: مقامات و نهادهای ایران و محاسبات صندوق بین المللی پول

شکل ۳. وضعیت شاخص‌های پولی و اعتباری جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۶-۱۳۷۴

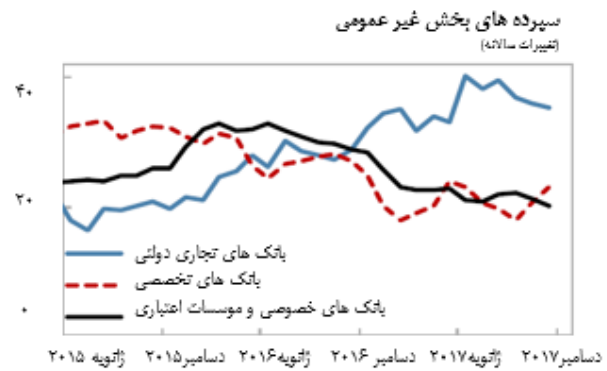
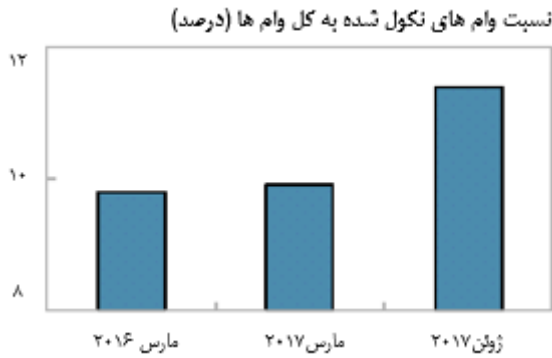
علی‌رغم رشد نسبتاً زیاد اعتبارات بانکی ...

ادخیر نشان نمی‌دهد

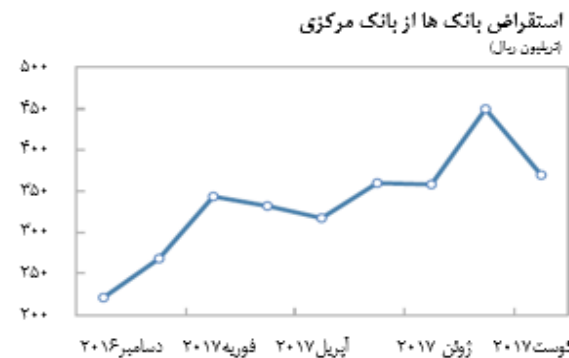
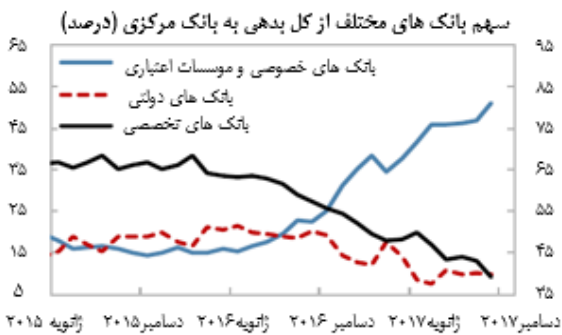
شکست و نابودی موسسات مالی اعتباری غیر بانکی منجر به خروج سپرده از بانک‌های خصوصی به بانک‌های عمومی شد...

... در عین حال ترازنامه بانک‌ها همچنان وضعیت نامساعدی دارد و میزان سرمایه آن‌ها کم است.

... و در عین حال وابستگی بانک‌های خصوصی به اوراق قرضه منتشره توسط بانک مرکزی نیز افزایش یافته است.

در نتیجه بانک مرکزی اوراق قرضه بانکی خصوصی را به یک سیستم تامین مالی منظم تبدیل کرد

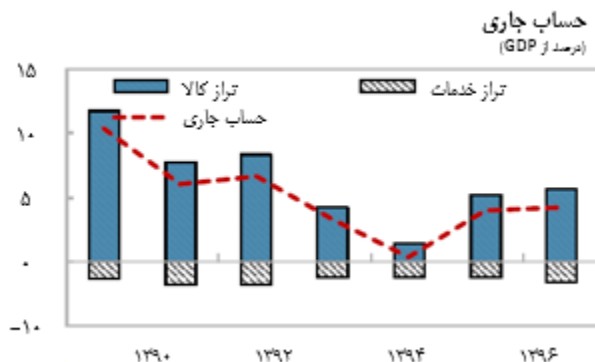
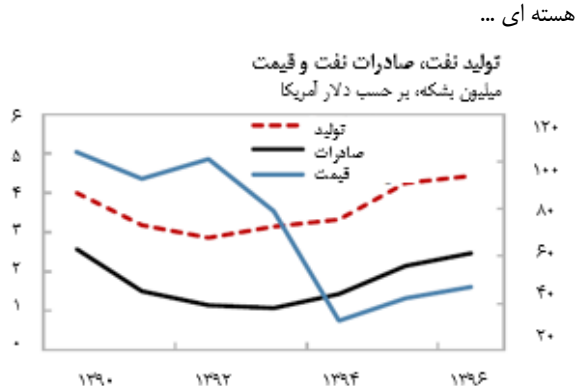

منبع: مسئولین ایران و محاسبات کارکنان صندوق بین‌المللی پول

شکل ۴. وضعیت بخش خارجی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۰-۱۳۹۶

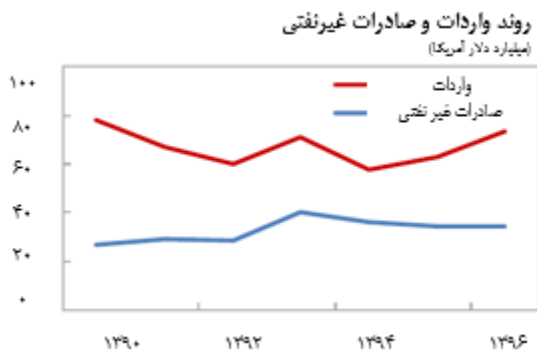
افزایش قیمت نفت و افزایش تولید نفت ایران پس از رفع تحریم های هسته ای ...

...مازاد حساب جاری را در سال ۹۶ حفظ کرد

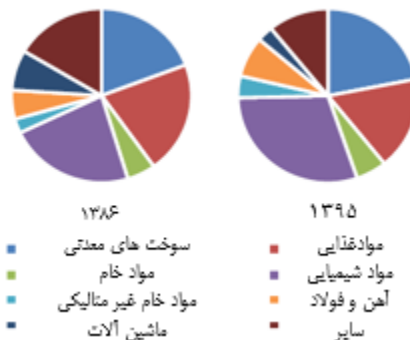

رشد واردات قابل توجه است اما رشد صادرات غیر نفتی همچنان کند و کوچک است...

...اما نسبتاً متنوع است. صادرات پتروشیمی ها و سوخت های معدنی با بکارگیری ماشین آلات بهتر افزایش یافته است.

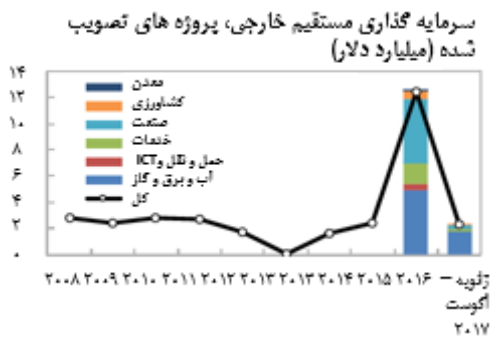

صادرات غیر نفتی به تفکیک بخش (میلیون دلار)

افزایش سرمایه گذاری های خارجی تصویب شده در سال ۹۵ باید به تدریج در سال های آینده عملیاتی شود...

... با این حال، مشکلات در دسترسی به درآمد نفتی و تاخیر در یکسان سازی نرخ ارز منجر به کاهش ذخایر ارزی شده است.

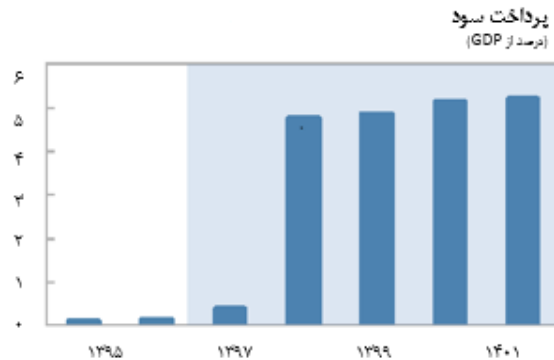
تعادل حساب جاری و دارایی های خارجی رسمی ناخالص

منبع: مسئولین ایران و محاسبات کارکنان صندوق بین المللی پول

شکل ۵. وضعیت مالی و بودجه جمهوری اسلامی ایران ۱۴۰۱-۱۳۹۴

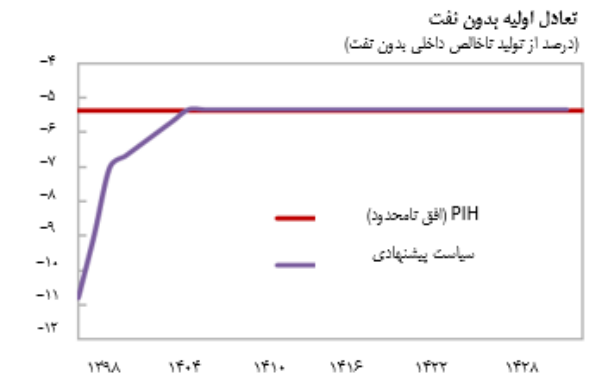
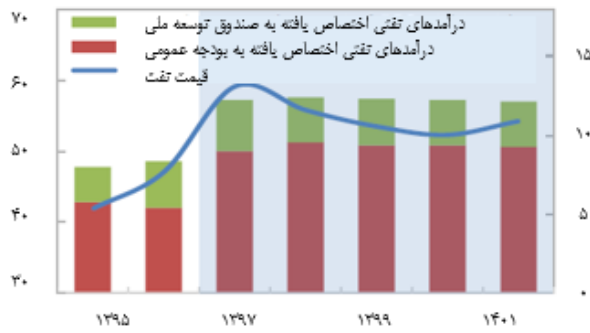
برای افزایش سرمایه بانک‌ها و تسویه بدهی‌های پیشین، اجرای سیاست تثبیت مالی مورد نیاز است. با شناسایی و محاسبه مقادیر بدهی دولت، آمار بدهی‌ها در سال ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ به طور قابل توجهی افزایش پیدا کرد.

افزایش درآمدهای نفتی با توجه به چشم انداز افزایشی قیمت نفت مورد انتظار است

با در نظر گرفتن منابع فراروان نفتی موجود و در عین حال نیاز به حفاظت از رشد اقتصادی، می‌توان برنامه ۱۰ ساله‌ای را برای خارج کردن نفت از بودجه بر اساس فرضیه درآمد دائمی و جایگزینی آن با صادرات غیرنفتی پیشنهاد می‌شود.

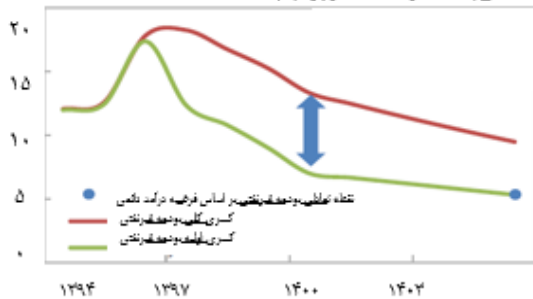
یارامترهای موثر بر افزایش سهم درآمدهای نفتی در بودجه

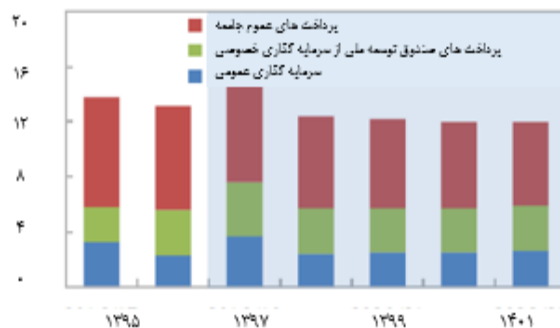
برآورد رشد ۴٫۵ درصدی تولید ناخالص داخلی برای ۴ سال آینده وجود دارد...

... که فضای لازم را برای رشد سرمایه‌گذاری و افزایش هزینه‌های دولتی فراهم می‌کند

روند کسری بودجه برای ایجاد تطابق بودجه با فرضیه درآمد دائمی (حذف درآمد نفت از بودجه)

سرمایه‌گذاری عمومی (درصد از GDP)

منبع: مسئولین ایران و محاسبات کارکنان صندوق بین‌المللی پول

۸- بودجه دولتی سال ۱۳۹۷ وضعیت مالی مناسب تری را در نظر گرفته است. بطوریکه درآمدهای نفتی بالاتر، مخارج اضافی برای نیازهای اجتماعی و زیرساختی را تأمین می کند. افزایش مخارج دولت به ۲۰ درصد GDP منعکس کننده مخارج سرمایه گذاری بالاتر می باشد. درآمدها نیز به دلیل افزایش قیمت جهانی نفت و همچنین افزایش سهم سود حاصل از فروش نفت و یک درصد افزایش در نرخ مالیات گمرکی، با یک برآورد افزایش همراه است. این اتفاق باید اجازه دهد تا کسری دولت مرکزی تا حدود ۱/۴ درصد GDP در سال ۱۳۹۷ کاهش یابد. وضعیت مالی عمده که براساس کسری بدون نفت دولت مشخص می شود، به ۱۲/۹ درصد GDP بدون نفت افزایش یافته است. چرا که افزایش در مخارج بطور گسترده توسط درآمدهای نفتی بالاتر تأمین مالی می شود. علاوه بر این، کسری بسط یافته بدون نفت دولت مرکزی به ۱۷/۸ درصد GDP بدون نفت افزایش یافته است که بیانگر هزینه های بالای صندوق توسعه ملی ایران، به منظور اهدای وام و تسهیلات به بخش تولیدی و سرمایه گذاری در پروژه های زیرساختی ناتمام می باشد (که با تضمین صندوق توسعه ملی پشتیبانی می شوند). سرانجام، به منظور پرداخت بدهی های معوقه به پیمانکاران خصوصی، مصوبه بودجه پرداخت جبرانی معادل ۷/۴ درصد GDP برای این منظور است که در آن بدهی دولت به پیمانکاران، در مقابل بدهی آنها به بانک ها جبران می شود که این بانکها نیز به نوبه خود، بدهی به بانک مرکزی (که به صورت مبالغ اضافه برداشت شده است) را معادل مقدار فوق کاهش می دهند. همچنین بودجه روشن می سازد که به دولت اختیار داده شده است تا قیمت حامل های سوخت را تعدیل کرده و سیستم انتقال پول نقد را در طول برنامه ششم توسعه ملی اصلاح کند.

۹- مسئولان به منظور تقویت قوانین پولشویی و ضد تروریسم و چارچوب نهادی، حرکت رو به جلو داشته اند. کنوانسیون مقابله با جنایات های سازمان یافته فراملی ملل متحد، توسط مجلس تصویب شده است. اصلاح قوانین پولشویی و ضد تروریسم موجب شده تا این قوانین بطور کامل در راستای استانداردهای بین المللی قرار گیرد. بطوریکه این قوانین اصلاح شده در مجلس به تصویب رسیده است. قوانین برای نظارت بر انتقال و حمل پول نقد روزرسانی شده است. واحد ارزیابی مخاطرات ملی آغاز به کار کرده است، بانک مرکزی در حال تقویت نظارت خود است و مرکز اطلاعات مالی نیز کیفیت اطلاعات مالی را بهبود می بخشد. بانک مرکزی ایران از صندوق بین المللی پول درخواست ارزیابی از چارچوب قانون مبارزه با پولشویی و ضد تروریسم را داشته است که این کار از پایان سال ۱۳۹۷ آغاز و در اتمام سال ۱۳۹۸ پایان می پذیرد و ایران وارد گروه اروپا- آسیایی مبارزه با پولشویی و مبارزات ضد تروریسم خواهد شد.

ب. دورنما و مخاطرات

۱۰- رشد تولید ناخالص داخلی واقعی در سال ۱۳۹۷ به میزان ۴ درصد برآورد شده است و در میان مدت در این دامنه باقی خواهد ماند (جدول ۱۲-۲). انتظار بر این است که تولید نفت در سال ۱۳۹۷، در راستای تعهدات

OPEC بصورت یکنواخت باقی بماند. افزایش در صادرات گاز و میعانات به دنبال سرمایه‌گذاری‌های اخیر در این بخش، کاهش تولید نفت از حوزه‌های قدیمی را جبران کرده و موجب شده تا بخش نفت رشد ۴ درصدی خود را حفظ کند (کادر ۱). رشد بخش غیرنفتی به تدریج در دوره میان‌مدت، به سمت ۴/۵ درصد بهبود می‌یابد که این انعکاس‌دهنده تکمیل تأمین مالی مجدد بانک‌ها از لحاظ سرمایه، تا سال ۱۳۹۸ است. استمرار عدم اطمینان موجب تضعیف سرمایه‌گذاری خارجی شده و مانع گسترش بیشتر روابط بانکی می‌شود. انتظار بر این است که حساب جاری بصورت مازاد باقی بماند. چرا که افزایش قیمت نفت و بالا رفتن صادرات گاز اجازه این را می‌دهد تا ذخایر بین‌المللی بطور تدریجی افزایش یابد.

۱۱- تورم قیمت مصرف‌کننده طی دوره میان‌مدت در سطح پائین دو رقمی باقی می‌ماند. در سال ۱۳۹۷، متوسط نرخ تورم به ۱۲ درصد افزایش می‌یابد که منعکس‌کننده فشارهای کاهشی اخیر است. پیش‌بینی‌ها انعکاس‌دهنده یکسان‌سازی کامل نرخ ارز در سال ۱۳۹۸ می‌باشد. رشد نقدینگی به منظور محدود کردن اثرات ثانویه ناشی از کاهش اخیر در ارزش پول و از این طریق تورم و افزایش تدریجی قیمت حامل‌های سوخت، فرو نشانده شده است. اعطای تسهیلات به بخش خصوصی موجب تقویت تأمین سرمایه بانکها شده و از این طریق، از تقویت تدریجی رشد اقتصاد غیرنفتی حمایت می‌کند.

۱۲- کسری مالی در نتیجه بالا رفتن هزینه بهره، گسترش می‌یابد و این، کسری نظام بانجستگی را افزایش می‌دهد. اما بدهی کاهش می‌یابد. با فرض کاهش سهم صندوق توسعه ملی ایران از فروش نفت به ۲۰ درصد و اجرای تدریجی اصلاح تحت نظارت سوبسید سوخت (NDP)، کسری بودجه دولت بطور متوسط در طول دوره میان‌مدت، در ۳ درصد GDP برنامه‌ریزی شده است. بطوریکه این نشان‌دهنده هزینه‌های بهره بالاتر در انتشار اوراق قرضه به منظور تأمین مالی در مقابل معوقات و تأمین مالی بانک‌ها می‌باشد. نرخ رشد بالای تولید ناخالص داخلی اسمی، نسبت بدهی به GDP را تا سال ۱۴۰۱ به ۴۰ درصد GDP کاهش می‌دهد.

۱۳- ریسک و مخاطرات رو به کاهش است (کادر ۲). بالا گرفتن تنش‌های خارجی و اجتماعی می‌تواند فرآیند اصلاحات را با تأخیر مواجه سازد. تأخیر یا شکست در حل مسئله بانک‌های مشکل‌دار، این ریسک را در راستای اجرای سیاست‌های مالی یا یکسان‌سازی نرخ ارز بوجود می‌آورد که بار دیگر نرخ تورم بالا اتفاق افتاده و فشار بر روی نرخ ارز بیشتر شود. از سوی دیگر، وجود مشکل در محیط خارجی (بحران در منطقه) و یا قیمت نفت پائین‌تر می‌تواند فشار بر روی حساب‌های مالی و خارجی را افزایش دهد. با کمی بهبود در ترازنامه بانک‌ها، اعتبارات اعطایی به بخش خصوصی، مطابق معمول تبدیل به مطالبات همواره معوقه خواهد شد و این سرانجام منجر به کاهش رشد بخش خصوصی می‌شود. از سوی دیگر، اجرای سریع اصلاحات در شرایطی که بتواند از حاکم بودن وضعیت اطمینان‌پشتیبانی کرده و بار اصلاحات را بطور عادلانه توزیع کند، می‌تواند رشد را بطور شگفت‌انگیزی افزایش

دهد. وجود یک محیط خارجی مشکل‌تر و یا قیمت نفت پائین‌تر، می‌تواند فشار بر روی حساب‌های خارجی و داخلی را افزایش دهد. شکست در گرفتن تأیید از گروه ویژه اقدام مالی (FATF) برای بکارگیری ابزارهای مناسب در اجرای برنامه و یا برای اجرای قوانین ضد پولشویی و جلوگیری از تأمین مالی تروریسم براساس استانداردهای بین‌المللی، می‌تواند موجب معکوس شدن بهبود عملکرد بانک‌های دولتی شده و دورنمای ورود سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را با مشکل مواجه سازد. بنابراین بهتر است که مسئولین، برنامه اصلاحات جامعی را به منظور تأمین امنیت پایدار و ایجاد ضربه‌گیرهای مناسب جهت محافظت از ارزش خارجی و سیاست‌های مالی به منظور حفظ فضا برای مانور سیاستی، اجرا کنند. تا از این طریق ابزارهای لازم برای کاهش بیکاری، نابرابری و حمایت از فقرا را بکار گیرند.

۱۴- مسئولین با بخش ارزیابی کارکنان صندوق همدل هستند که اشاره دارد به اینکه روند رشد احتمالاً در نتیجه تأثیر اصلاحات برنامه‌ریزی شده بخش مالی و فضای کسب و کار، در سطح بالاتری قرار می‌گیرد. آنها علی‌رغم آگاهی از مخاطرات و برجسته کردن این مسئله که عدم اطمینان خارجی تا چه میزان مانع سرمایه‌گذاری می‌شود، اما انتظار بر این دارند که اغلب امضا کنندگان برنامه جامع اقدام مشترک، به توافق وفادار خواهند ماند.

مباحث سیاستی

الف. پیشبرد اصلاحات در بخش مالی

۱۵. در طی سال گذشته، بانک مرکزی ایران چندین موسسه مالی غیرمجاز^۱ را که تهدیدکننده ثبات مالی بودند، تعطیل و یا با یکدیگر ادغام کرد و همچنین در راستای کاهش فشارهای بیش از اندازه نرخ بهره اقداماتی انجام داد. به منظور اینکه بانک مرکزی به یگانه مرجع اقتدار در نظم بخشی و اعطای مجوز به موسسات مالی تبدیل شود، چارچوب حقوقی مورد تجدیدنظر قرار گرفت. دارایی‌ها و بدهی‌های موسسات مالی غیرمجاز، به موسسات اعتباری^۲ از قبل موجود، منتقل شدند. با این حال، انتقال سپرده در گردش در دو موسسه مالی غیرمجاز پیشین منجر به تغییر جهت جریان سپرده‌ها به سمت بانک‌های تجاری بخش عمومی شد که تحت نظارت بانک مرکزی هستند (نگاه کنید به: شکل ۶). در حالیکه ۹۸ درصد از سپرده‌های سپرده‌گذاران در موسسات مالی غیرمجاز تاکنون پرداخت شده‌اند، اما سپرده‌های بالاتر از ۲۵۰۰۰ دلار به تصمیم مقامات بلوکه شده است تا بانک مرکزی به بررسی دارایی این اشخاص بپردازد. اطمینان از این موضوع ضروری است که ترازنامه‌های موسسات اعتباری در جریان تصفیه حساب موسسات اعتباری غیرمجاز، دچار خدشه نشده و اعتبار خود را حفظ کنند و مدیریت و مالکیت آنها انسجام و تناسب استاندارد

^۱ UFI

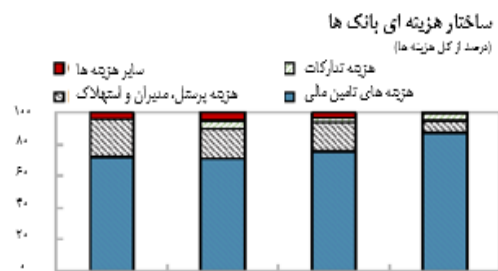
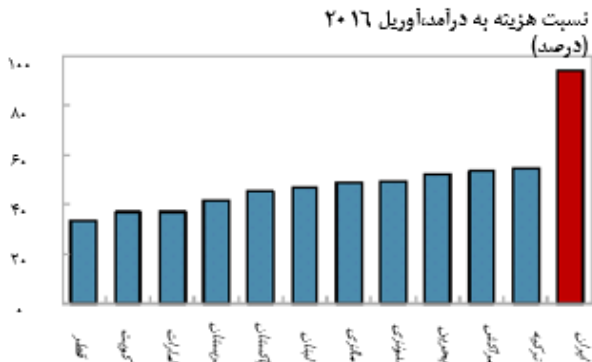
^۲ Credit Institutions (CIs)

خود را حفظ کند. علاوه بر این باید حقوق و مطالبات مالکان و دارندگان وام‌های بدون وثیقه در موسسات مالی غیرمجاز باید بصورت تمام و کمال و قبل از اینکه سپرده‌گذار دچار آسیب شود، حذف گردد.

شکل ۶. شاخص‌های مالی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۸۸-۱۳۹۵

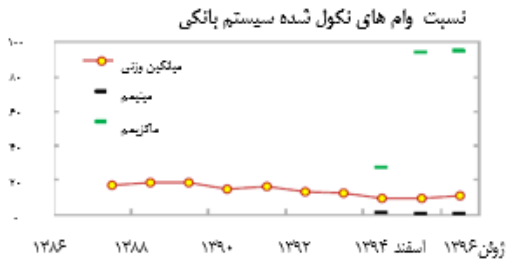
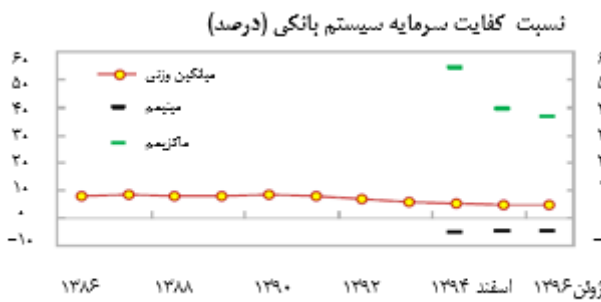
نسبت هزینه به درآمد بانک‌های ایران در میان بالاترین نرخ‌ها در جهان است

نسبت هزینه به درآمد بانک‌های ایران در میان بالاترین نرخ‌ها در جهان است

نسبت سرمایه بانک‌ها کاهش یافته است، تا زمانی که نسبت کفایت سرمایه آن‌ها با تجدید ارزیابی بانک مرکزی تقویت شود

نسبت وام‌های نکول شده همچنان بالاست و حجم بالای اعتبارات و وام‌های ارائه شده را زیر سوال برده است

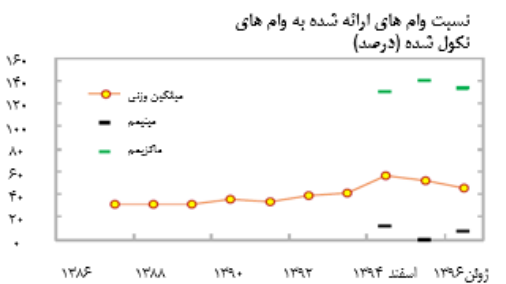

نسبت کفایت سرمایه سیستم بانکی = سرمایه پایه / ریسک ارزش‌داری‌ها

نسبت وام‌های نکول شده سیستم بانکی = تاخالص وام نکول شدن / تاخالص وام‌ها

... به ویژه برای بانک‌های خصوصی و موسسات اعتباری که به شدت برای جذب سپرده‌ها، رقابت کرده‌اند.

در عین حال میزان وام‌های نکول شده در حال کاهش است.

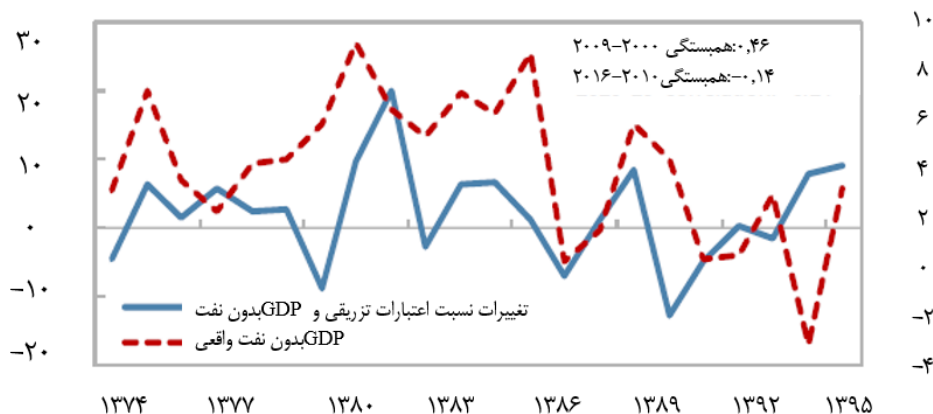

ترخ‌ها حداکثر نرخ ارائه شده توسط بانک‌ها هستند

نسبت وام‌های ارائه شده به وام‌های نکول شده = کل وام‌های ارائه شده / کل وام‌های نکول شده

۱۶. با وجود استفاده بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران از آورده‌ها یا ذخایر بازخريد مبادلات خارجی^۱ و پرداخت بخش‌هایی از بدهی دولت به بانک‌ها از طریق اوراق بهادار در طی سال گذشته، نسبت کفایت سرمایه^۲ در انتهای ژوئن ۲۰۱۷ از ۵,۲ درصد در زمان مشابه سال قبل، به ۴,۹ درصد رسید و نسبت وام‌های معوقه^۳ به ۱۱,۴ درصد افزایش یافت. میزان تأمین مالی برای این وام‌های معوقه و غیرقابل اجرا، به ۴۳,۶ درصد (از ۴۸,۵ درصد در مارس ۲۰۱۶) کاهش یافت. نظام بانکی به فعالیت در شرایط زیان ادامه می‌دهد چرا که مابه‌التفاوت وام‌های پرداختی و میزان سپرده‌گذاری، برای پوشش هزینه‌های بالای عملکرد کافی نیست و تأمین مالی فزاینده این وام‌ها، دارایی‌های وصول نشده را بیشتر می‌کند. همبستگی بین عکس‌العمل اعطای اعتبارات و فعالیت‌های اقتصادی غیرنفتی، در شرایط افزایش وام‌های معوقه بانک‌ها، تقلیل می‌یابد (نگاه کنید به: تصویر زیر).

رابطه تزریق اعتبارات بانکی و GDP بدون نفت

منبع: مسئولین ایران و محاسبات کارکنان صندوق بین‌المللی پول

۱۷. بانک مرکزی برای ایجاد یک چارچوب مستقل برای بررسی کیفیت دارایی^۴ برنامه‌ریزی می‌کند که این برنامه شامل ارزیابی وام‌های پرداخت شده به افراد ذی نفوذ می‌باشد. بطوریکه این کار به منظور تعریف نیازهای سرمایه‌گذاری مجدد مالی انجام می‌گیرد. یک چارچوب مستقل برای بررسی کیفیت دارایی، به شناسایی صحیح دارایی‌های وصول نشده، ارزش‌گذاری و وثیقه‌های معرفی شده، تناسب در تأمین مالی و ضعف مدیریت در مقابل مخاطرات اعتباری کمک خواهد کرد. اصرار مقامات بانک مرکزی برای حرکت سریع به سمت ایجاد یک چارچوب مستقل برای بررسی کیفیت دارایی، مخاطرات تثبیت مالی را محدود می‌کند و شرایط را برای فعالیت‌های بیشتر که در واقع جزء نتایج این چارچوب است - از جمله نیاز بانک‌ها به افزایش سرمایه، حل مشکل وام‌های معوقه، بهبود مدیریت اعتباری

^۱ FX revaluation gains

^۲ Capital Adequacy Ratio (CAR)

^۳ nonperforming loans (NPLs)

^۴ Asset Quality Review (AQR)

ریسک، برخورد با وام‌های افراد ذی‌نفوذ، و تعریف پایداری تجاری در یک دورنما - فراهم می‌سازد. بانک‌های بدون تحرک باید با سرعت بیشتر و به طور منظم براساس اصل حداقل هزینه فعالیت کنند.

۱۸. بازسازی بانک‌های تحت مالکیت دولت^۱ باید از هم اکنون اجرایی شود - چرا که ایجاد چارچوب مستقل بررسی کیفیت دارایی نیازمند زمان طولانی است - تا اطمینان حاصل گردد که حمایت تدارک شده از سوی بانک مرکزی و دولت با ابزارهای تقویت ثبات مالی در ارتباط می‌باشند. برنامه‌های بهبود باید از طریق بانک‌های تحت مالکیت دولت و سایر بانک‌های تحت کنترل دولت، همزمان با اجرایی شدن چارچوب مستقل برای بررسی کیفیت دارایی (AQR) مهیا شود. دولت باید متعهدانه هزینه‌های عملیاتی را ارزشیابی کرده، از اعطای اعتبارات هدایت شده خودداری کرده، یارانه‌های مناسبی را پوشش دهد و قیمت‌های متناسبی را تنظیم کند تا در این قیمت‌ها، شرکت‌ها قادر به بازپرداخت تعهدات خود به بانک‌ها شوند و اطمینان یابد که مدیریت مخاطرات اعتباری بانک‌های تحت مالکیت دولت، از یک مدل تجاری سودآور حمایت می‌کند. انتشار اوراق قرضه - برای پوشش بدهی‌های دولت به بانک‌ها و تامین سرمایه برای الزامات موردنیاز - باید بانک‌های تحت مالکیت دولت را قادر به پرداخت دیون کرده و برای آنها یک جریان نقدی ایجاد کند و این بانک‌ها را به اجرای برنامه‌های بهبود ساختاری پیوند زند. همچنین لازم است بانک‌های خصوصی که به طرح اعطای تسهیلات ضروری بانک مرکزی^۲ دسترسی دارند، برنامه‌های بهبود را تدارک و اجرا کنند.

۱۹. قدرت تعیین تکلیف و نظارت قوی‌تر، به بازسازی بانکی کمک خواهد کرد. برای تصویب اولیه قانون جدید بانک مرکزی و اصلاحات در قانون بانکی برای تضمین آن، شرط لازم وجود قدرت تعیین تکلیف و نظارتی، امری حیاتی است و باید از طریق تقویت منابع و ظرفیت نظارتی سیستم، حمایت شود. سپس بانک مرکزی باید به سرعت در جهت استفاده از قدرت مذکور برای تعیین تکلیف بانک‌های غیرپویا و راکد و نیز بازسازی دارایی‌ها و بدهی‌ها اقدام کند. اگر چنانچه صندوق بیمه سپرده‌گذاری (DFI) ظرفیت بازپرداخت بموقع دیون سپرده‌گذاران را در خود دارا باشد، باید به اندازه کافی بودجه و سرمایه برای دسترسی به امکانات مالی در اختیار او گذاشته شود. پیشنهاد برای تأمین مالی سختگیرانه و تعیین استانداردهای شناسایی ضرر و زیان، گام مناسبی به سوی توافق بازل دو است. اثر استانداردهای محکم‌تر بر روی موقعیت‌های سرمایه‌ای بانک‌ها باید به دقت تحت برنامه تامین مالی و سرمایه‌ای برای اطمینان بخشی به بانک‌ها در داشتن سرمایه کافی، به صورت کمی تعیین گردد.

۲۰. مسئولین از پیچیدگی و گستردگی مشکلات بانکی آگاهی داشته و بر نیاز به اقدام فوری توافق دارند. آنها خاطرنشان کرده‌اند که وام‌های معوق و سایر دارایی‌های فریز شده، ۲۸ درصد از کل دارایی‌های سیستم بانکی را

^۱ state-owned banks (SBS)

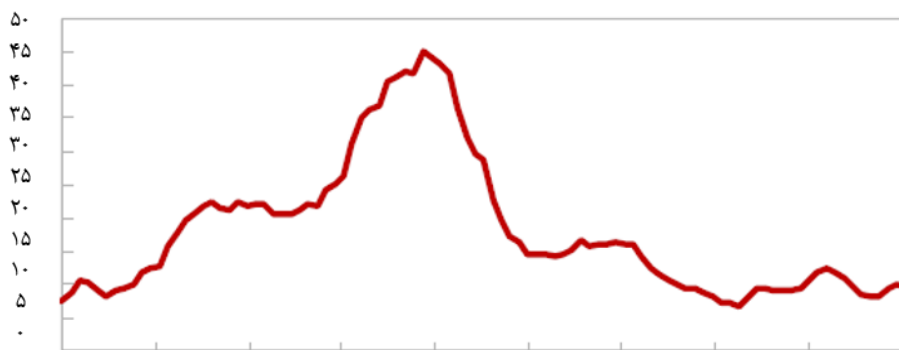
^۲ CBI ELA

تشکیل می‌دهد. اما نیازسنجی دقیق از سرمایه مالی مورد نیاز، تنها با ایجاد یک چارچوب کارآمد AQR محقق خواهد شد. آنها از این موضوع آگاهی دارند که در یک محیط دارای محدودیت‌های مالی، وفاق جمعی بر روی چگونگی بازساخت سیستم بانکی و تأمین هزینه‌های سرمایه‌ای مورد نیاز است.

ب. مدرن کردن چارچوب‌های سیاست پولی

۲۱. بانک مرکزی تورم نزدیک به تک رقمی را از انتهای ۲۰۱۵ به بعد در شرایط محدودیت رشد نقدینگی ثبت کرده است. درحالی‌که مدیریت این نرخ تورم، از بانک‌هایی که بشدت در وضعیت تنگنا قرار دارند، حمایت می‌کند. هنوز بانک مرکزی الزام به تأمین نقدینگی برای همه بانک‌ها، حتی بانک‌های ورشکسته می‌باشد و نیز به پشتیبانی اعتباری از بخش‌های خاص و تأمین نیازهای بودجه‌ای بنگاه‌های تحت مالکیت دولت^۱ تعلق خاطر دارد. بعلاوه، غیاب یک تسهیلات و امکانات مالی منظم برای بانک‌ها و محدودیت آنها در دسترسی به تسهیلات ضروری بانک مرکزی، کنترل بر روی ترتیبات پولی را تضعیف می‌کند.

تورم مصرف‌کننده (تغییرات سالانه، درصد)

دسامبر ۲۰۱۷ ژانویه ۲۰۱۷ مارس ۲۰۱۶ آوریل ۲۰۱۵ ژوئن ۲۰۱۴ ژولای ۲۰۱۳ اگوست ۲۰۱۲ اکتبر ۲۰۱۱ نوامبر ۲۰۱۰ ژانویه ۲۰۱۰

منبع: مسئولین ایران

۲۲. عملیات خالص‌سازی بدهی‌های معوقه دولت می‌تواند ترازنامه بانک مرکزی را بهبود بخشیده و توانایی آن را برای حفظ ثبات قیمت‌ها افزایش دهند. اگر دولت بدهی خود به بانک مرکزی را از طریق اوراق قرضه و با نرخ بهره بازار تأمین مالی کند، بانک مرکزی می‌تواند این اوراق قرضه را در یک سازو کار بازاری باز برای مدیریت نقدینگی سیستم بانکی مورد استفاده قرار داده و از این طریق اثربخشی سیاست پولی را افزایش دهد. برای اینکه چنین سازو کاری از وقفه‌های بعدی جلوگیری کند و توانایی بانک مرکزی را در مدیریت نقدینگی و کنترل تورم بالا ببرد، لازم است

^۱ SOEs

مسئولین از هر نوع اعمال نفوذ بر بانک مرکزی در جهت سرپانگهداشتن بانک‌های راکد و رای توان بانک مرکزی، اجتناب کنند.

۲۳. تأمین مالی - سرمایه‌ای بانک‌ها باید از طریق یک بازسازی اساسی در تسهیلات وام دهی بانک مرکزی هم راستا شود. برای هموار کردن گذار به یک چارچوب سیاست پولی بازار-مبنا، بانک مرکزی باید مطمئن باشد نرخ‌های بهره، هدف تورم تک رقمی را پوشش دهد.^۱ یک نظام تسهیلات وام ضروری که معطوف به بانک‌های فعال بوده و نقدینگی موقتی را در مقابل وثیقه‌های باکیفیت بالا، با صلاحدید بانک مرکزی و با در نظر گرفتن محدودیت‌های از پیش تعیین شده برای همه بانک‌ها فراهم آورد، می‌تواند توانایی بانک مرکزی را برای کاهش ضرر و زیان‌هایی که ممکن است از طریق عملیات‌های پولی ایجاد شود افزایش دهد.

۲۴. استقلال بیش‌تر بانک مرکزی، اصلاحات موفق در بخش مالی، و نظم و انضباط مالی برای تحقق تورم پایین و پایدار لازم است. قانون جدید بانک مرکزی باید به ثبات قیمت به عنوان هدف اصلی سیاست پولی ارج نهاده، نمایندگان دولتی را با کارشناسان مستقل جایگزین کرده، بدنه حاکمیتی بانک مرکزی را ساده و مؤثر کرده و از تأمین مالی دولت توسط بانک مرکزی جلوگیری کند. ارتباط شفاف و هماهنگی بهتر بین سیاست‌های پولی، مالی و بازار سرمایه، این گذار را تقویت خواهد کرد.

۲۵. سطح نرخ مبادله رسمی و شکاف میان نرخ‌های مبادله بازاری و رسمی، ذخایر را دچار فرسایش کرده، منجر به ایجاد انحرافات در بازار پولی می‌شود و رقابت را به تحلیل می‌برد. دسترسی غیرمطمئن و ناقص به ذخایر و اندوخته‌ها، فشار مضاعفی را بر نرخ مبادله بازاری تحمیل می‌کند. برای تقلیل این مشکل، مسئولین تعرفه‌های وارداتی را افزایش داده، کالاهای بیشتری را از لیست اولویت خارج کرده و اخیراً نرخ‌های بهره را افزایش داده‌اند. با این اوصاف، شکاف بین نرخ بهره رسمی و بازاری، موجب ایجاد یک سویسید برای واردکنندگان کالاهای موجود در لیست اولویت حدود ۱/۴ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۱۳۹۶ شده و باعث ادامه تحریک بیشتر واردات شده است. محاسبات دولتی نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۵، نرخ مبادله رسمی حدود ۱۳-۱۶ درصد بیش از ارزش واقعی برآورد شده ولی نرخ مبادله بازاری، مطابق با اصول بازار بوده است (نگاه کنید به: ضمیمه ۱).

۲۶. حرکت سریع‌تر به سمت یکسان سازی نرخ ارز به کاهش فشارهای ارز خارجی کمک خواهد کرد. در صورت پدیدار شدن مجدد فشارها، بانک مرکزی باید افزایش بهره را در دستور قرار داده و اجازه دهد تا نرخ وام‌های بانکی بطور متناسب و به منظور حمایت از درآمد بهره بانکی تعدیل یابد. این اتفاق به همراه آغاز بکار مجدد بازار مبادله خارجی بین بانکی می‌تواند بستری را برای یکسان سازی نرخ ارز و نیز گذار به یک نظام نرخ ارز انعطاف پذیرتر، مهیا

^۱ See IMF Country Report ۱۷/۱۳.

کند. یکسان‌سازی نرخ ارز فضای گسترده‌تری را برای بانک مرکزی به منظور استفاده از ذخایر آن در مواجهه با فشارهای بازاری ایجاد خواهد کرد، انحراف‌های اقتصادی را حذف کرده و اجازه دسترسی آسان و برابر ارز خارجی را به همه خواهد داد و نیز رقابت در صادرات غیرنفتی را تقویت خواهد کرد.

۲۷. مسئولین اقتصادی در ایران هنوز برای یکسان‌سازی نرخ ارز تا پایان مارس ۲۰۱۹ برنامه دارند. اما مسائل پیرامون انتقال درآمدهای صادراتی و روابط بانکی زمان‌بندی را پیچیده کرده است. مسئولین در ایران به تدریج همه کالاها به جز کالاهای دارویی را از خدمات یارانه‌ای نرخ ارز دولتی حذف خواهند کرد و از افزایش نرخ بهره پشتیبانی کرده و شکاف نرخ رسمی و بازاری را با سرعت بیشتری کاهش خواهد داد. بطوریکه این مستلزم ادامه فشار ارز خارجی خواهد بود. مسئولین نیاز به یک چارچوب پولی جدید را تأیید کرده‌اند و لایحه جدید بانک مرکزی را شاه کلید این گذار می‌دانند. این توافق به صورت گسترده وجود دارد که نرخ ارز بازاری تا پایان سال ۱۳۹۵، مطابق با اصول کلان اقتصاد ایران بوده است.

ج. مقاوم سازی سیاست مالی^۱

۲۸. در واکنش به محدودیت‌های هزینه‌ای و علی‌رغم تأثیرات تحریم و قیمت پایین نفت، مسئولان کسری مالی مبتنی بر وجوه نقد^۲ را کنترل کردند. این موفقیت از طریق نظارت و حسابرسی‌ها برای نظم‌دهی بدهی‌های معوقه دوره‌های گذشته، معرفی بودجه‌ریزی عملکردی در یک سوم از وزارت‌خانه‌ها و انتشار جزئیات بودجه در راستای بهبود شفافیت، بدست آمده است. همچنین مقامات با تقویت امور مالیاتی و جمع‌آوری مالیات به میزان بیش از درآمدهای نفتی، دست یافته‌اند. در آمد مالیاتی از سال ۹۴، اصلی‌ترین منبع درآمد دولت است.

۲۹. با نگاه روبه‌جلو، برای کنترل فشار بدهی در حال ظهور، ضرورت دارد سیاست مالی به تدریج انقباضی و سخت‌گیرانه شود. علی‌رغم اجرای هدفمندسازی یارانه‌ها و سوخت در برنامه ملی توسعه در میان مدت، کسری بسط یافته بدون نفت دولتی، به اندازه ۱۹ درصد از تولید ناخالص داخلی بدون نفت پیش‌بینی می‌شود. بطوریکه این میزان، از سطح ذخایر مطمئن صندوق‌های بازنشستگی، بسیار بالاتر است. برآورد کارکنان صندوق بین‌المللی پول، حاکی است که انتشار اوراق قرضه برای تجهیز سرمایه^۳، باعث افزایش بدهی‌ها تا ۵۴ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۹۷ خواهد شد که برای نقدپذیری^۴ (انتشار اوراق بدهی)، نرخ بهره در بودجه را ۴٫۸ درصد افزایش خواهد داد. لازم است تا سیاست مالی به منظور کاهش التزام دولت به استقراض و کنترل بدهی با توجه به مخاطره ناشی از

^۱ Safeguarding Fiscal Sustainability

^۲ Cash-based

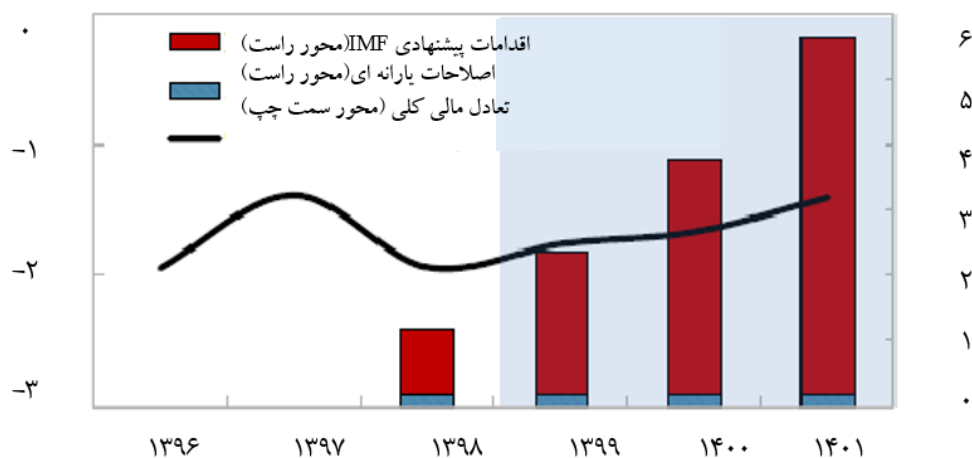
^۳ recapitalization

^۴ securitization

شوکه‌ها (پیوست ۲) در یک فضای که بازار بدهی داخلی ظهور یافته و هیچ تأمین مالی خارجی در آن صورت نمی‌گیرد، سختگیرانه و منقبض شود.

۳۰. یک چارچوب میان مدت مالیه دولت (MTFF) می‌تواند تعدیل ده ساله تدریجی را برای کنترل بدهی‌ها و کمینه‌سازی تأثیرات آن تعدیلات بر رشد را هدفگیری کند. درآمد نفت ایران و دارایی صندوق توسعه ملی ایران دلالت بر وجود یک فضای مالی دارد که اجازه تعدیل بیش از یک دهه برای رسیدن به فرضیه درآمد دائمی (PIH) برآورد شده که باندازه ۵,۴ درصد تولید ناخالص داخلی بدون نفت در سال ۱۴۰۸ است را می‌دهد. کاهش تدریجی کسری بدون نفت تا حدود ۱۳,۴ درصد از تولید ناخالص داخلی بدون نفت تا سال ۱۴۰۱، باعث ایجاد فضای مالی، کاهش کسری دولت^۱ و کسری بسط یافته دولت می‌شود و نیاز به تأمین مالی ناخالص را کاهش می‌دهد. این اتفاق بار بدهی را بطور مناسبی به زیر بدهی دولت به اندازه ۴۰ درصد GDP تا سال ۱۴۰۱ کاهش می‌دهد. به منظور تلاش در این مسیر، ابزارهای مالی بیشتری حدود ۵/۴ درصد تولید ناخالص داخلی بدون نفت، در طول چهار سال آینده نیاز است.

اقدامات مالی (درصد از GDP غیرنفتی، تراز مالی بر حسب درصد از GDP)

منبع: کارکنان صندوق بین‌المللی پول

۳۱. در شرایط نسبت پائین مالیات به تولید ناخالص داخلی (۸ درصد در سال ۱۳۹۵) و نیاز به حمایت از مصارف اجتماعی و سرمایه گذاری، تلاش برای تعدیل عمدتاً باید مبتنی بر ایجاد تحرک در درآمدهای داخلی باشد.

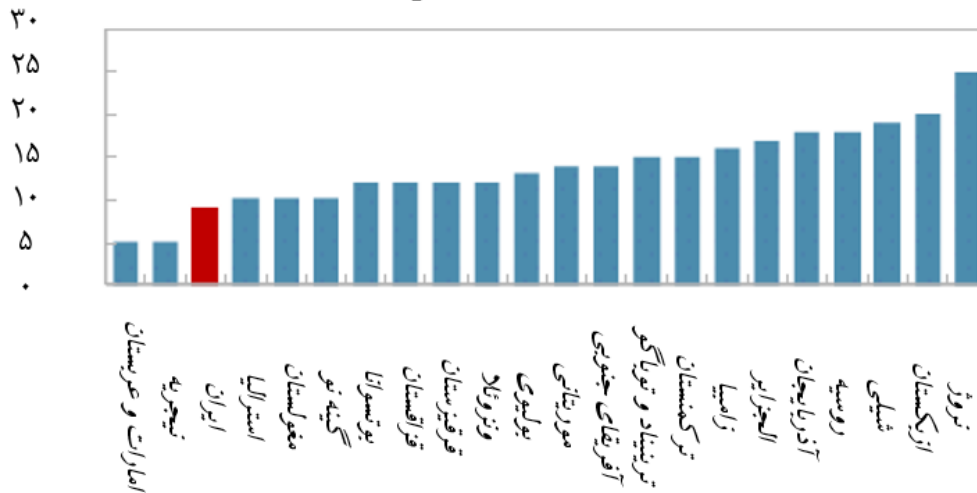
دولت مرکزی و دولت مرکزی بعلاوه صندوق ارزی و هدفمندسازی یارانه‌ها^۱

ارزیابی کارکنان از فضای مالی ۱۴۰۱-۱۳۹۳									
سال									
۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱	
-۱۰,۸	-۱۱,۴	-۱۲,۱	-۱۲,۶	-۱۷,۸	-۱۹,۳	-۱۹,۰	-۱۸,۹	-۱۸,۸	تراز مالی بسط یافته بدون نفت دولت با معیارهای تعیین شده توسط دولت
-۱,۱	-۱,۸	-۲,۳	-۱,۹	-۱,۴	-۲,۷	-۲,۷	-۲,۸	-۲,۹	تراز کل دولت (درصد از GDP)
-۰,۷	-۳,۰	-۲,۷	-۲,۳	-۲,۱	-۳,۰	-۳,۱	-۳,۳	-۳,۴	تراز کل افزوده دولت (درصد از GDP)
-۷,۷	-۸,۵	-۹,۱	-۸,۶	-۱۲,۵	-۹,۳	-۹,۰	-۸,۶	-۸,۵	تراز اصلی بدون نفت دولت
-۱۰,۷	-۱۱,۳	-۱۲,۰	-۱۲,۵	-۱۷,۴	-۱۳,۳	-۱۳,۰	-۱۲,۶	-۱۲,۵	تراز اصلی افزوده بدون نفت دولت
۱۱,۸	۴۲,۳	۴۹,۱	۴۰,۹	۵۳,۹	۴۹,۲	۴۵,۶	۴۲,۶	۴۰,۰	نسبت بدهی به GDP
-۱۰,۸	-۱۱,۴	-۱۲,۱	-۱۲,۶	-۱۷,۸	-۱۸,۳	-۱۶,۸	-۱۵,۳	-۱۳,۴	تراز کل بسط یافته بدون نفت دولت با ابزارهای اضافی
-۱,۱	-۱,۸	-۲,۳	-۱,۹	-۱,۴	-۱,۹	-۱,۸	-۱,۷	-۱,۴	تراز کل دولت (درصد از GDP)
-۰,۷	-۳,۰	-۲,۷	-۲,۳	-۲,۱	-۲,۲	-۲,۱	-۲,۱	-۱,۹	تراز کل افزوده دولت (درصد از GDP)
۱۱,۸	۴۲,۳	۴۹,۱	۴۰,۹	۵۳,۹	۴۸,۳	۴۳,۹	۳۹,۹	۳۶,۱	نسبت بدهی به GDP

منبع: مسئولین ایران و پروژه کارکنان صندوق بین المللی پول

حذف معافیت های مالیاتی بخصوص شرکت های تحت مالکیت بنیادهای خیریه و سایر مؤسسات معاف شده و بهبود وصول مالیات ها باید مقدم بر افزایش نرخ مالیات باشد و این می تواند فشار و بار تعدیلات را بطور عادلانه تری توزیع کند. معرفی آستانه ثبت مالیات بر ارزش افزوده با یک نظام مالیاتی تسهیل شده برای کسب و کارهای کوچک می تواند وصول مالیاتی را تقویت کند. تقویت اداره امور مالیاتی بواسطه سازماندهی INTA توسط گروه های مالیات دهندگان، معرفی فرآیندهای پرداخت الکترونیکی مالیات و تغییر رویه به حسابرسی مبتنی بر ریسک، می تواند مدیریت را تقویت کرده و فرار مالیاتی را کاهش خواهد داد.

نرخ مالیات بر ارزش افزوده در میان کشورهای ثروتمند دارای منابع زیرزمینی (درصد)

منبع: اسناد مالی دفتر بین‌الملل، ۲۰۱۳

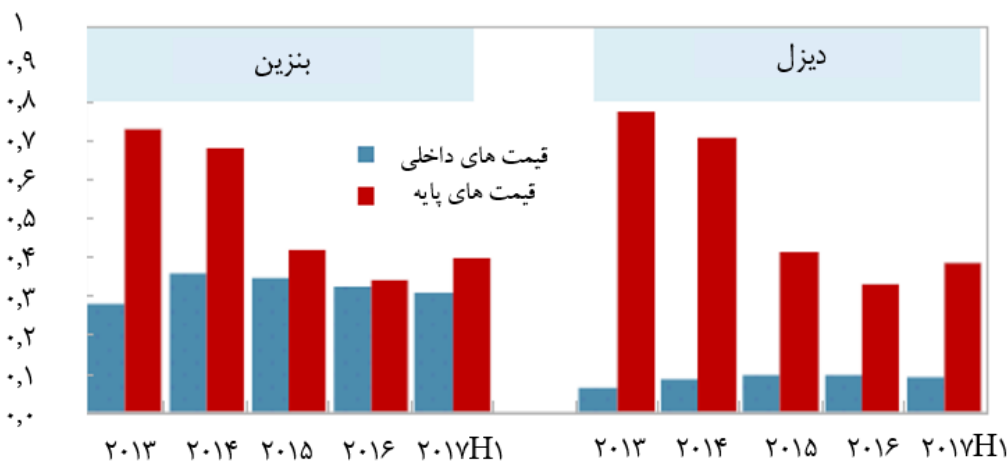
ابزارها برای ایجاد فضای مالی (درصد GDP از بدون نفت) ^۱	
کاهش مخارج صندوق توسعه ملی ایران ^۲	۳/۴
افزایش پایه درآمدی از طریق حذف معافیت‌ها و بکارگیری ابزارهای مدیریتی برای کاهش فرار مالیاتی	۱/۹
اصلاح پرداخت	۰/۱
اثر تجمعی	۵/۴

۱. اثر تجمعی برای دوره ۱۳۹۸-۱۴۰۱

۲. درآمد حاصل از فروش نفت بطور جاری بین شرکت ملی نفت ایران (۱۴/۵ درصد)، بودجه دولت (۶۲/۸ درصد)، صندوق توسعه ملی ایران (۲۲/۷ درصد). فرض بر این است که مخارج صندوق توسعه ملی به همراه سهم آن از درآمد نفت کاهش یابد.

۳۲. کارکنان صندوق از برنامه‌ریزی به سمت کاهش تدریجی یارانه‌های سوخت و هدفمندسازی انتقال پول نقد به نیازمندان حمایت می‌کنند، چرا که این امر باعث ایجاد فضایی برای افزایش خالص هزینه‌های تأمین اجتماعی برای حمایت از خانواده‌های آسیب‌پذیر می‌شود. هزینه یارانه سوخت، ۱,۶ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۱۳۹۶ است. اتخاذ یک مکانیزم تعدیل قیمت به صورت خودکار، از افزایش تدریجی قیمت بنزین و حذف یارانه‌های سوخت حمایت خواهد داد. هدفمند کردن بهتر انتقال پول نقد با حذف ۲۰ درصد از ثروتمندترین خانوارها از فهرست منتفعان یارانه سوخت، می‌تواند فضا را برای انتقال بهتر پول به فقیرترین خانوارها به میزان ۱ درصد از تولید ناخالص داخلی باز کند. این مسئله بااهمیت است که باید اطمینان حاصل شود که هدف‌مندی براساس یک بررسی کامل از دارایی‌های فردی و درآمد احتمالی انجام گیرد.

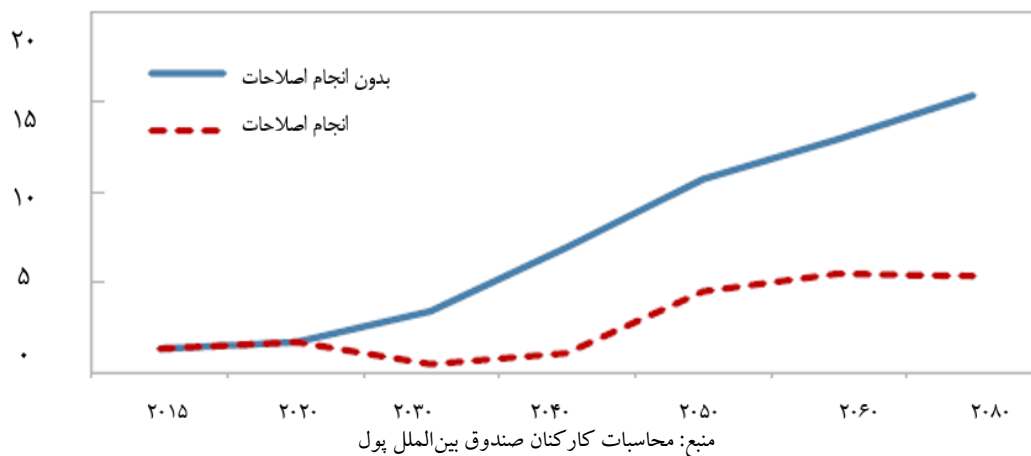
قیمت سوخت (دلار آمریکا در هر لیتر)

منبع: WDI و محاسبات کارکنان صندوق بین‌المللی پول

۳۳. نظام بازنشستگی ایران با یک کسری بودجه روبه رشد مواجه است. یکسان‌سازی طرح‌های بازنشستگی، تعریف واضح از تعهدات بازنشستگی دولت و منطقی کردن مدیریت دارایی، می‌تواند شفافیت صندوق بازنشستگی را افزایش دهد. افزایش تدریجی سن بازنشستگی تا ۶۵ سال، کاهش میزان تعهد به ۲ درصد در سال و افزایش دوره محاسبه بازنشستگی، بتدریج به ۲۰ سال، کسری صندوق بازنشستگی را تا سال ۲۰۳۰ به ۰٫۵ درصد از تولید ناخالص داخلی کاهش خواهد داد.

کسری صندوق های بازنشستگی (درصد از GDP)

منبع: محاسبات کارکنان صندوق بین‌المللی پول

۳۴. اصلاحات مدیریت مالی عمومی برای بهبود کارایی و مؤثر بودن مصارف عمومی ضروری است. گسترش بودجه‌ریزی براساس عملکرد می‌تواند صرفه‌جویی در هزینه را شناسایی کند. در میان مدت، این نیاز وجود دارد که

پیاده‌سازی استاندارد حسابداری مبتنی بر تعهد باید با گسترش پوشش حساب‌های مالی برای دولت‌های محلی، طرح‌های تأمین اجتماعی، سازمان هدفمندی یارانه‌ها و صندوق توسعه ملی تکمیل شود.

۳۵. افزایش بدهی نیاز به استراتژی مدیریت بدهی و برنامه استقراض سالیانه را ایجاب می‌کند. برای اطمینان از توسعه منظم بازار اوراق قرضه اصلی، یک قانون جدید بدهی لازم است تا به وزارت اقتصاد و امور دارایی این اختیار انحصاری را بدهد که برای قرض گرفتن و صدور ضمانت نامه به نمایندگی از دولت محلی، اهداکننده مجوز باشد. همچنین قانونی وضع کند که تعیین بکند آیا دولت محلی می‌تواند استقراض کند یا خیر و بتواند بایش وزارت اقتصاد و امور دارایی درباره شرکت‌های دولتی و بدهی پایدار را تقویت کند. یک تقویم برای انتشار اوراق می‌تواند هماهنگی بین توسعه بازار و سیاست پولی را تسهیل خواهد کرد.

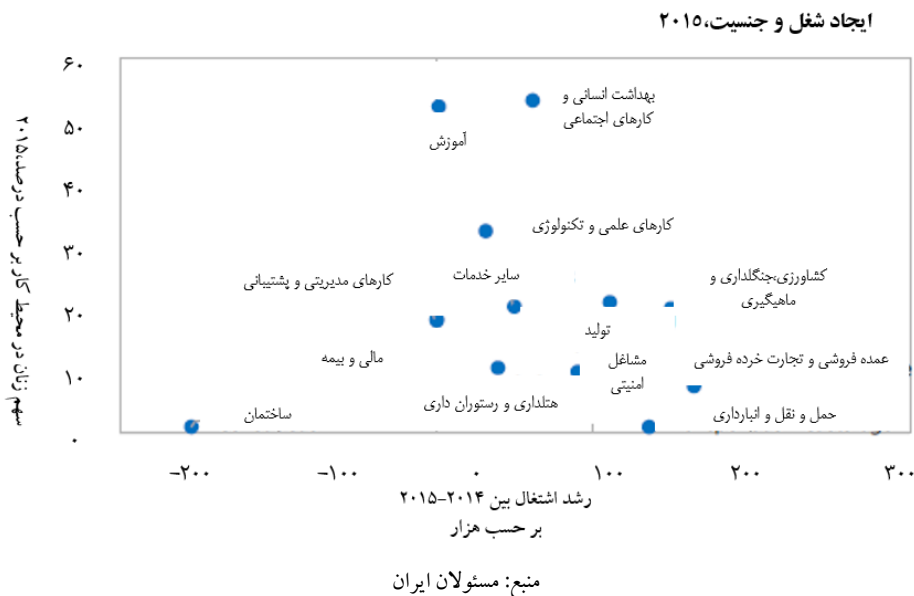
۳۶. مسئولین بر تعهد خود نسبت به انضباط مالی تأکید دارند. فرض محافظه کارانه قیمت نفت ۵۵ دلار در هر بشکه در بودجه ۹۷، خطرات احتمالی کسری بودجه را محدود می‌کند. مقامات با اذعان به افزایش فشار بر اقشار اجتماعی و هزینه‌های آنها، برای از بین بردن فقر مطلق با ایجاد یک شبکه حمایت اجتماعی فراگیر هدفگذاری کردند که در آن برنامه‌های حمایت اجتماعی را ادغام کرده و یارانه‌های غیرهدفمند را حذف می‌کند. آنها پیش‌نویس لایحه مدیریت بدهی را تهیه کرده‌اند و در حال توسعه یک استراتژی مدیریت بدهی و یک اصلاحیه حقوق بازنشستگی پارامتریک هستند. مقامات خاطرنشان می‌کنند که کاهش معافیت مالیاتی نیازمند اجماع سیاسی است.

د. افزایش رشد و ایجاد فرصت‌های شغلی

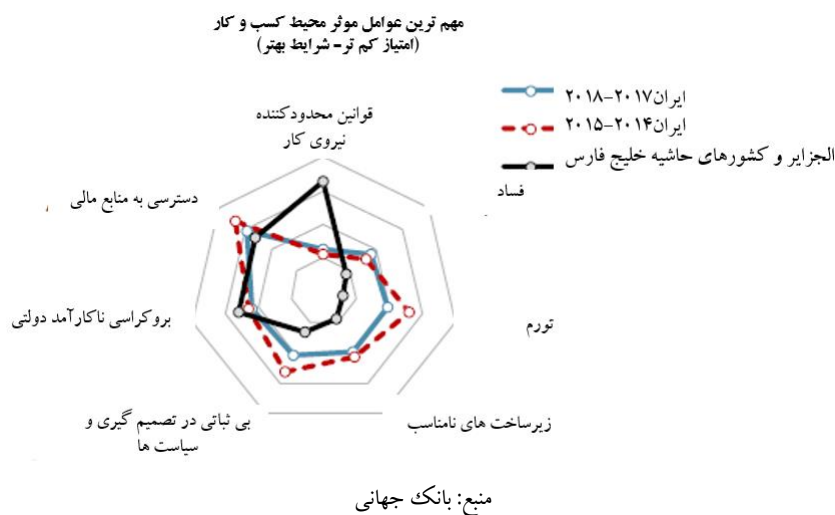
۳۷. بهبود فضای کسب و کار در سال ۹۶ نشانه تداوم و پایداری اقتصاد کلان است. بهبود هفت پله‌ای شاخص رقابت پذیری ایران در سال ۹۶، جایگاه ایران را در رتبه ۶۹ جای داد. صادرات به حوزه اروپا در فاصله ژانویه تا نوامبر ۲۰۱۷، دو برابر و از زمان تحریم‌ها، نه برابر شده است. حدود ۱,۳ میلیون فرصت شغلی در دو سال ایجاد شده است. همچنین چارچوب قوانین ضدپولشویی و ضدتروریستی تقویت شده است.

۳۸. با این وجود، ایران با چالش‌های بزرگی در بیکاری جوانان و کاهش بهره‌وری مواجه است که نتیجه تکیه مستمر به نفت و بخش عمومی برای پیشبرد رشد اقتصادی است (شکل ۷). مشارکت نیروی کار کمتر از ۴۰ درصد است که عمدتاً به دلیل نرخ بسیار کم مشارکت زنان و درجه بالای غیر رسمی بودن اشتغال آنان و ارزش‌گذاری کمتر از حد در اشتغال است. بیکاری برای جوانان زیاد است و افزایش فرصت‌های اشتغال برای جذب افراد تازه وارد و افزایش مشارکت نیروی کار کافی نیست. اکثر مشاغل در خدمات با مهارت پایین و کشاورزی ایجاد شده است که با مهارت جوانان ایرانی مطابقت ندارد و تعداد کمی از زنان را به خدمت می‌پذیرد. میزان بهره‌وری در حال

کاهش است، رشد بصورت سرمایه محور باقی می ماند و بخش خصوصی همچنان ظرفیت خالی زیادی برای رشد و ایجاد شغل دارد که از آن بهره گرفته نمی شود. صادرات غیر نفتی کوچک (۸,۵ درصد از تولید ناخالص داخلی) و عمدتاً شامل پتروشیمی هایی است که از گاز طبیعی رایگان بهره مند می شوند.

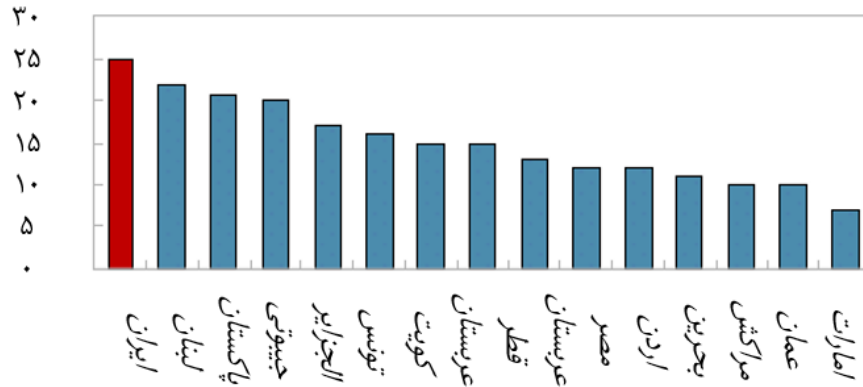

۳۹. بهبود بیشتر محیط کسب و کار باعث رشد سریع بخش خصوصی غیر نفتی می شود. براساس اغلب مطالعات و بررسی ها، دسترسی به منابع مالی مانع عمده ای برای کسب و کار بوده و بوروکراسی و بی ثباتی سیاسی در رتبه های بعدی قرار دارند. مقررات زدایی، قانون گذاری مدرن، اصلاح چارچوب ورشکستگی، قیمت های آزاد شده و کاهش موانع ورودی می تواند به بخش خصوصی کمک کند تا در سطح برابر رقابتی با شرکتهای دولتی قرار گیرند.

۴۰. کاهش موانع تجاری محرک افزایش صادرات خواهد شد. نبود توافق‌نامه‌های تجاری دو جانبه و چند جانبه، دسترسی به بازار را برای شرکت‌های ایرانی کاهش می‌دهد. تعرفه‌های صادراتی بکار گرفته شده برای صادرکنندگان ایرانی توسط شرکای تجاری آن در سال ۱۳۹۳ به میزان ۸,۹ درصد بود (مقایسه شود با میانگین جهانی که ۲,۹ درصد است). تعرفه‌های وارداتی داخل ۲۰,۹ درصد در سال ۹۶ بوده و همچنین محدودیت‌های اعمال شده بر تجارت خدمات (که از نظر رتبه چهارمین نرخ بالا در دنیاست) به منظور حمایت از شرکت‌های ناکارآمد بکار گرفته می‌شوند. برای انجام صادرات و تسویه آن، ۲۵ روز کاری لازم است. اصلاح قوانین گمرکی پیشنهاد شده با معرفی فرآیندهای الکترونیکی، مدیریت زنجیره تأمین و محدود کردن ترخیص کالاها از انبارهای موقت به کارگزاران مجاز برای مقابله با قاچاق، با این محدودیت‌ها مقابله می‌کند.

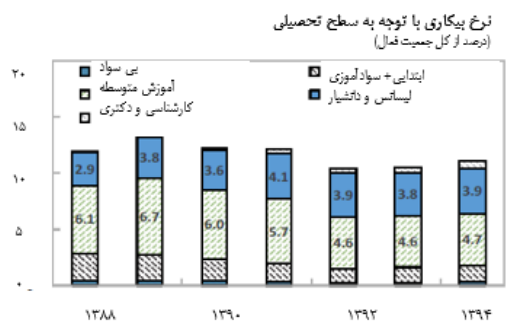
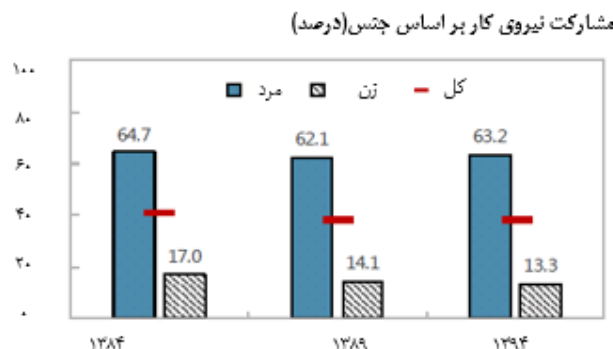
زمان مورد نیاز برای صادرات (روز)

منبع: بانک جهانی

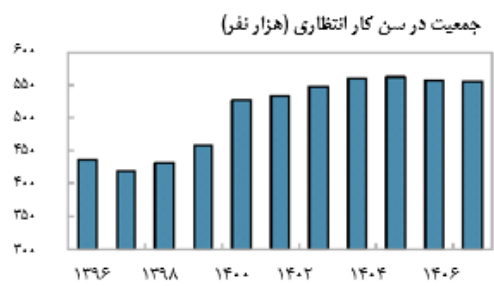
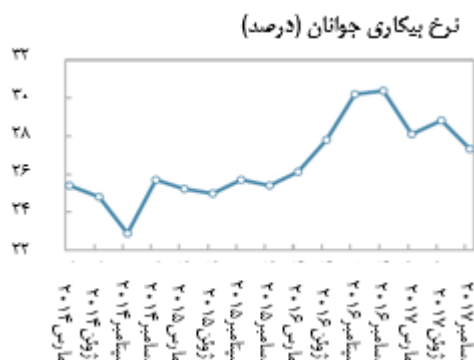
شکل ۷. متغیرهای ساختاری جمهوری اسلامی ایران ۱۴۰۶-۱۳۸۴

... و میزان بیکاری به ویژه میان فارغ التحصیلان نرخ مشارکت کم است که این امر به دلیل مشارکت پایین زنان می باشد...

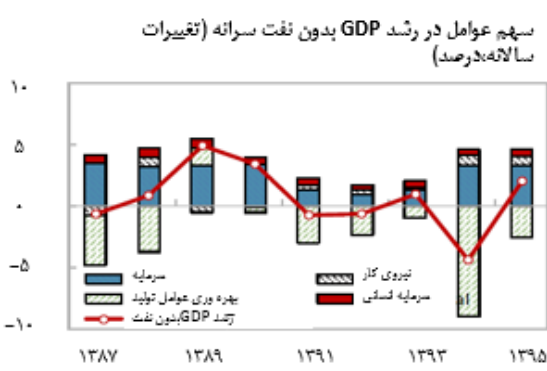
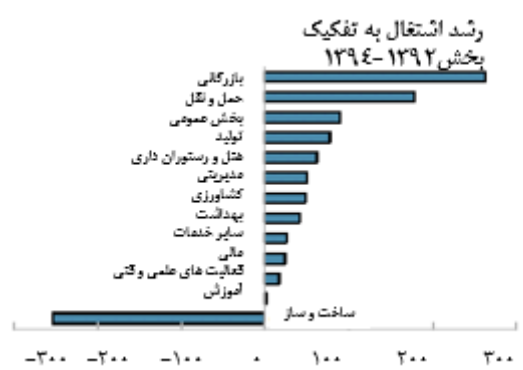
... و جوانان همچنان بالاست، علی رغم افزایش اشتغال در سال های اخیر.

انتظار می رود جمعیت افراد در سن کار در ۱۰ سال آینده حدود ۵۰۰۰۰ نفر افزایش یابد

اشتغال ایجاد شده در بخش های تجاری و حمل و نقل تنها بخشی از مشاغل از دست رفته در بخش ساختمان در سال های اخیر را جبران می کند...

... و با توجه بهره وری کم عوامل برای دوره ای طولانی، رشد غیر نفتی همچنان از طریق انباشت سرمایه ادامه می یابد

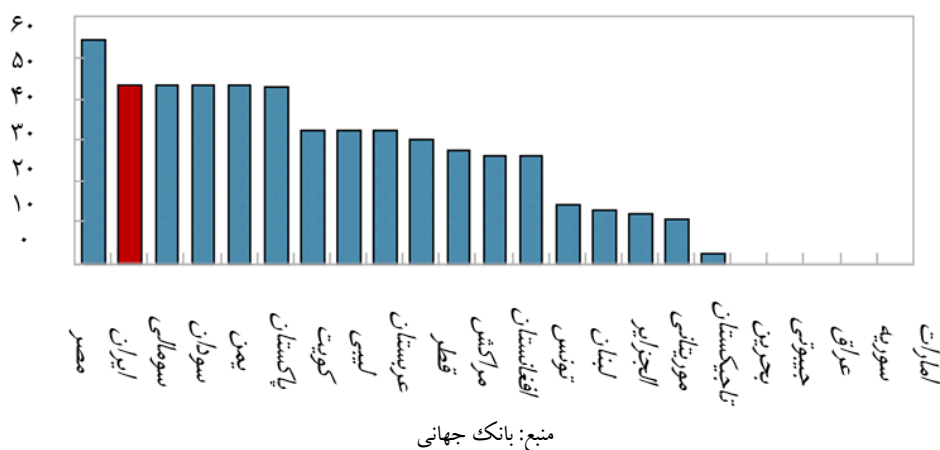

منبع: مسئولین ایران، بانک جهانی و محاسبات صندوق بین المللی پول

۴۱. با بهبود بیشتر وضع اقتصادی، مقررات محدود کننده کار به عنوان مسئله ای جدید ظاهر می شود. تأیید دولت برای اخراج کارگران لازم است و ممکن است مانع از استخدام دائمی تر شود، زیرا کارفرمایان بیشتر به قراردادهای با شرایط ثابت گرایش دارند. محدودیت قانونی برای زنان (برای مثال محدودیت مسافرت های خارجی برای زنان

متأهل) مشارکت نیروی کار زنان را محدود می‌کند. اگر چه احتمالاً نرخ رسمی به دلایل اجتماعی و عدم گزارش کارهای نیمه‌وقت کمتر بیان شده است. بکارگیری ابزارهای لازم برای غلبه بر موانع بکارگیری زنان در بخش رسمی، گسترش دسترسی به تسهیلات مراقبت از کودک و کاهش شکاف جنسیتی دستمزد در طول زمان نرخ مشارکت زنان را افزایش خواهد داد. برآوردهای کارکنان نشان می‌دهد که کاهش شکاف جنسیتی دستمزد به نصف، تولید ناخالص داخلی را ۲۶ درصد افزایش می‌دهد. علاوه بر این، افزایش درآمد مالیاتی بیشتر از هزینه مالی سوبسید مراقبت از کودک برای مادران کم‌درآمد خواهد شد. به اضافه اینکه به منظور افزایش انگیزه کارگران برای کار و ماندن در نیروی کار، اصلاح پرداخت بازنشستگی می‌تواند انگیزه بازنشستگی را تعدیل کرده و شرط حداقل مدت زمان خدمت را حذف کند تا از این طریق، امنیت درآمدی بیشتری را برای کارکنان با سابقه اشتغال کوتاه فراهم آید.

پرداختی به کارگر اخراج شده با ۱۰ سال سابقه در سال ۲۰۱۶
(بر حسب حقوق هفتگی)

۴۲. تقویت چارچوب مبارزه با فساد، می‌تواند منجر به جلوگیری از جرائم مالی، افزایش مسئولیت‌پذیری، بهبود شرایط کسب و کار و کمک به جذب سرمایه‌گذاری خارجی شود. حوزه‌های اولویت‌دار عبارتند از: افزایش شفافیت مالکیت به نسبت منافع شرکت‌ها، ایجاد یک نهاد مستقل مبارزه با فساد، ادامه پیگیری جدی در مورد پرونده‌های فساد و تقویت سیستم اعلام‌داری‌های مقامات ارشد دولتی و اقدام برای شناسایی افراد داخلی که بالقوه در معرض خط‌مشی‌ها یا استانداردهای بین‌المللی قرار دارند.

۴۳. مقامات به لزوم اصلاحات گسترده برای افزایش رشد غیر نفتی و ایجاد شغل تأکید دارند. از نظر آنها اصلاح قانون گمرکی در پارلمان برای مبارزه با قاچاق و کاهش هزینه‌های تجاری ضرورت دارد. همچنین اشاره کرده‌اند که روند عضویت در سازمان تجارت جهانی متوقف شده است اما امیدوار هستند که با حمایت بین‌المللی بتوانند این فرآیند را

راه اندازی مجدد کنند. آنها برای افزایش اشتغال جوانان، یک برنامه آزمایشی کارآموزی برای فارغ التحصیلان دانشگاه‌ها به صورت ملی اجرا می‌کنند و سهم کارفرمای بیمه کارآموزان را دولت تقبل می‌کند. آنها خاطر نشان می‌کنند که این امر به زنان در یافتن شغل کمک خواهد کرد. چرا که نصف فارغ التحصیلان مقطع کارشناسی ارشد را زنان تشکیل می‌دهند. برابری جنسیتی برای استخدام در سطح اغلب وزارت‌خانه‌ها برقرار شده و سهم کار خانگی در تولید ناخالص داخلی مورد ارزش‌یابی قرار می‌گیرد. ولی تلاش‌های بیشتری برای ایجاد این برابری در سطح رسمی اشتغال لازم است.

ذ. دیگر مسائل

۴۴. داده‌های کامل، فراگیر و به‌هنگام، موجب تقویت شفافیت و ارائه اطلاعات برای طراحی سیاستی شده و از برنامه اصلاحات پشتیبانی می‌کند. انتشار داده‌ها قبل از طرح اطلاع‌رسانی، به طراحی سیاست یاری می‌رساند. توسعه آمارهای بدهی دولت و بخش مالی عمومی، برای بهبود آمارهای مالی حیاتی است. نواقص و خطاهای موجود در تراز پرداخت‌ها مسئله مورد توجه بعدی است. مسئولین به نواقص اذعان دارند و تأکید دارند برنامه‌ای برای پیاده‌سازی توصیه‌های سال ۱۳۹۶ در خصوص کمک‌های فنی آماری دارند.

۴۵. نظام ارزی، موجب بروز تعدادی نرخ‌های چندگانه شده و باعث بروز محدودیت ارزی مورد تأیید صندوق در موضوع ماده ۷ تبصره ۲ و ۳ شده است. وجود نرخ چندگانه و محدودیت ارزی از ایجاد نرخ ارز رسمی برای استفاده در برخی معاملات ارزشی ناشی می‌شود که تفاوت آن از نرخ مورد استفاده در دفاتر ارز خارجی (صرافی‌ها) بیش از دو درصد می‌باشد. دو نوع نرخ دیگر نیز ناشی از تفاوت بیش از دو درصدی بین نرخ‌های بازاری دفاتر و رسمی جاری وجود دارد و همین‌طور نرخ‌های ویژه برای واردات خاص که تعهدات پرداخت ارز خارجی برای آن، بواسطه اسناد اعتباری یا اسناد بانکی تا قبل از ۲۱ مارس ۲۰۰۲ و ۲۴ جولای ۲۰۱۲ ایجاد شده است.

ارزیابی کارکنان

۴۶. بهبود رشد ناشی از تعلیق تحریم‌های هسته‌ای، موجب آغاز گسترش توسعه بخش غیرنفتی شده است. اصلاحات کل‌نگر و به دقت مرحله‌بندی شده‌ای برای حفاظت از دست‌آوردها و استفاده بهینه از آنها لازم است تا موجب شود نرخ رشد حاصله منجر به خلق فرصت‌های شغلی و بهبود استانداردهای زندگی شود.

۴۷. مسئولین باید سرعت برای اصلاح وضعیت بانک‌ها به سمت پایه مالی صحیح اقدام کنند تا بانک‌ها بتوانند سرمایه‌گذاری در فعالیتهای اقتصادی بخش خصوصی را توسعه دهند. یک سیستم بانکی که بطور اساسی اصلاح ساختاری شود و بانک‌های قابل اتکا، تجهیز سرمایه شده و بانکهای غیرقابل اتکا منحل شوند. بطوریکه این همراه با نظارت قوی‌تر و داشتن قدرت انحلال و بهبود در نظارت مؤثر باشد، خواهد توانست در تثبیت مالی ایمن‌سازی شده و ایجاد رشد اقتصادی پایدار مفید باشد. کارکنان صندوق از چارچوب مستقل برای بررسی کیفیت دارایی (AQR) استقبال می‌کنند. چرا که این چارچوب نیازهای سرمایه‌ای بانکها را شفاف کرده و برنامه اصلاح بخش مالی را اطلاع رسانی می‌کند. بازسازی ساختاری بانکهای دولتی باید سریع و همزمان با چارچوب مستقل برای بررسی کیفیت دارایی (AQR)، انجام گیرد تا اطمینان حاصل گردد که تجهیز سرمایه‌ای هماهنگ با ابزارهای پایدارسازی مالی آنها فراهم آید. بانکهای خصوصی نیز باید برنامه بهبود و رونق خود را آماده کرده و اجرا کنند. تأمین مالی بدهی‌های دولت به بانک مرکزی می‌تواند آن را به ابزاری برای هدایت یک عملیات بازار باز تبدیل کرده و توانایی آن را برای کنترل تورم تقویت کند.

۴۸. برای کنترل کسری و بدهی‌ها، هر بسته جامع اقدامات تمهیدی، باید با اصلاحات بخش مالی هماهنگ باشد. تعدیل می‌تواند طی ۱۰ سال به منظور کاهش تأثیر بر رشد، برنامه‌ریزی شود. بسته‌ای که سهم بالاتری از درآمد نفت برای پوشش هزینه‌های بهره‌ناشی از اوراق قرضه بازخرید بانک‌ها تخصیص می‌دهد و این کار را همراه با اقدامات برای افزایش درآمد مالیاتی و اصلاح سیستم حقوق بازنشستگی انجام می‌دهد، می‌تواند کسری و بدهی‌ها را بطور تدریجی کاهش داده و در عین حال فضای بیشتری برای هزینه‌های اجتماعی و سرمایه‌گذاری ایجاد کند. حذف معافیت‌های مالیاتی، بخصوص معافیت‌های مربوط به نهادهای خاص و بهبود رضایت مالیات‌دهندگان، مقدم بر افزایش نرخ مالیات است. حذف یارانه‌های سوخت به شیوه فرمول مینا و خارج کردن شمول گروه‌های غیرهدف از یارانه‌های سوخت به همراه حمایت درآمدی هدفمند به منظور جبران درآمد افراد آسیب‌پذیر، می‌تواند یک اصلاح عادلانه و پایدار را موجب گردد. توسعه یک راهبرد مدیریت بدهی و معرفی وزارت امور اقتصاد و دارایی به عنوان تنها مسئول برای استقراض و انتشار اوراق قرضه دولتی می‌تواند بدهی را محدود کرده و هزینه‌های استقراض را کاهش دهد.

۴۹. کارکنان صندوق وضعیت خارجی را از آن چه در چارچوب اصولی و سیاستی مطلوب تضمین شده است، ضعیف‌تر ارزیابی می‌کنند. تک‌نرخی کردن ارز و اجازه دادن به انعطاف‌پذیری بیشتر نرخ ارز، موجب کاهش تلاطم اقتصادی، تقویت عدالت و رقابت‌پذیری صادرات و ایجاد فضای بیشتر برای استفاده از ذخایر در کاهش فشار بازار می‌شود. با وجود اینکه در مسیر تک‌نرخی کردن ارز، نوسانات بزرگی در بازار قابل انتظار است. اما اعتماد به

نرخ ارز می‌تواند بواسطه راهبرد ارتباطات شفاف و اتخاذ سیاست پولی سختگیرانه تقویت شود. این امر می‌تواند از گذار به یک چارچوب سیاست پولی مبتنی بر بازار پشتیبانی کرده و با استقلال کامل بانک مرکزی به منظور دنبال کردن تورم کم و با ثبات تکمیل شود. قانون جدید بانک مرکزی که استقلال بانک مرکزی را تقویت می‌کند و ثبات قیمت را به عنوان هدف اصلی سیاست پولی قرار می‌دهد، باید با اقداماتی برای کاهش فعالیت‌های شبه مالیاتی ناشی از طرح‌های پیشنهادی اعتباری و کنترل قیمت‌های کنترل شده، تکمیل شود.

۵۰. **تقویت چارچوب قانونی و نهادی مبارزه با پولشویی و حمایت از ضد تروریسم در راستای برنامه عملی FATF و اجرای مؤثر آن همچنان ضرورت دارد.** کنوانسیون سازمان ملل متحد علیه جرایم سازمان یافته تروریستی توسط مجلس تصویب شده است. کارکنان خواستار تصویب به موقع اصلاحیه‌های قانون مبارزه با پولشویی (AML) و حمایت از ضد تروریسم (CFT) هستند تا مطابق با استانداردهای بین‌المللی و تصویب کنوانسیون سازمان ملل متحد، برای سرکوب تأمین مالی تروریسم اجرا شوند. فراتر از برنامه اقدام، تقویت کارایی سیستم مبارزه با پولشویی و حمایت از ضد تروریسم است که شامل بهبود شفافیت مالکیت به نسبت منافع اشتراکی، تقویت سیستم اعلام‌داری - های مقامات ارشد دولتی و بکارگیری ابزارهایی به منظور اقدام برای شناسایی افراد سیاسی داخلی که بطور بالقوه در معرض خط‌مشی‌ها یا استانداردهای بین‌المللی قرار دارند و همینطور حرکت به سمت نظارت بر اساس مخاطره بر قانون مبارزه با پولشویی و قانون مبارزه با پولشویی است. این اقدامات به منظور محدود کردن فساد، فرار مالیاتی و تأمین مالی تروریسم و گسترش تسهیل روابط بانکی و ادغام مجدد در سیستم مالی جهانی ضروری است.

۵۱. **پایاده‌سازی سریعتر اصلاحات فضای کسب و کار، به بخش خصوصی این امکان را می‌دهد تا رشد و ایجاد شغل را گسترش دهد.** کاستن از بروکراسی، مدرن‌سازی مقررات، تقویت چارچوب ورشکستگی و تسهیل ورود به بازار به شرکت‌های خصوصی کمک می‌کند تا فرصت اشتغال بیشتری ایجاد کنند. یک چارچوب مؤثر و مطابق با استانداردهای بین‌المللی برای مبارزه با فساد، پاسخگویی را نیز تقویت کرده، فضای کسب و کار را بهبود می‌بخشد و به جذب سرمایه‌گذاری خارجی کمک می‌کند. بازنگری مقررات کار می‌تواند انگیزه شرکت‌ها را برای استخدام بیشتر نیروی کار و کاهش بازار غیررسمی بهبود بخشد. توسعه صادرات غیر نفتی نیازمند کاهش هزینه‌های تجاری، زیرساخت بهتر و پیگیری توافقات‌های تجاری بدون امتیاز ویژه برای افراد خاص است.

۵۲. **مشارکت زنان در فرصت‌های شغلی باید بیش از این تسهیل شود.** زنان ایرانی با تحصیلات عالی منبع دست‌نخورده رشد و بهره‌وری هستند. کاهش موانع قانونی و اجتماعی، جبران شکاف‌ها، پرداخت یارانه برای مراقبت از کودکان به زنان کم‌درآمد، فرصت‌های شغلی برای زنان ایجاد می‌کند و می‌تواند رشد اقتصادی را به طور قابل توجهی افزایش دهد.

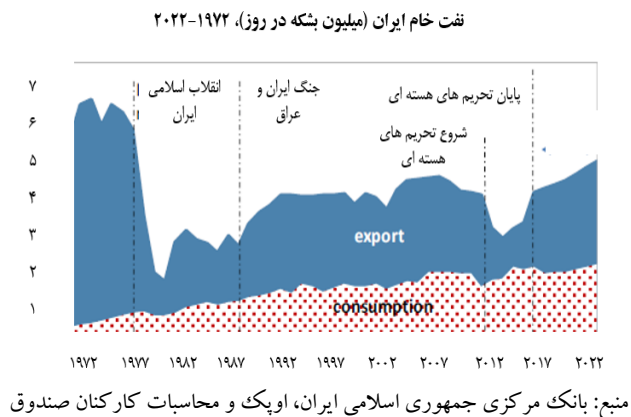
۵۳. کارکنان صندوق، مسئولان را برای بهبود کیفیت، بهنگامی و در دسترس بودن داده‌ها، بویژه از طریق مشارکت در استاندارد عمومی انتشار داده‌ها در مراکز آماری (E-GDDS) تشویق می‌کنند.

۵۴. توصیه کارکنان که با تأیید هیات اجرایی همراه می‌باشد این است که نرخ چندگانه و ممانعت از مبادله بالای دو درصد تفاوت بین نرخ رسمی و دفاتر صرافی‌ها، حفظ شود چون هدف از این نرخها، حفظ تراز پرداختها است و غیر تبعیض آمیز است و ملاحظه ای موقت محسوب می‌شود چرا که مقامات متعهد به تک نرخی کردن ارز تا مارس ۲۰۱۹ هستند. کارکنان همچنین توصیه به حفظ دو مورد چندنرخی ارز که در بالا اشاره شد، تا اواخر سال ۱۳۹۷ دارند. این تمهیدات برای حفظ تراز پرداخت‌ها نبوده و ممانعتی برای تعدیل‌ها نمی‌باشد و برای اعضا تبعیض آمیز نیست.

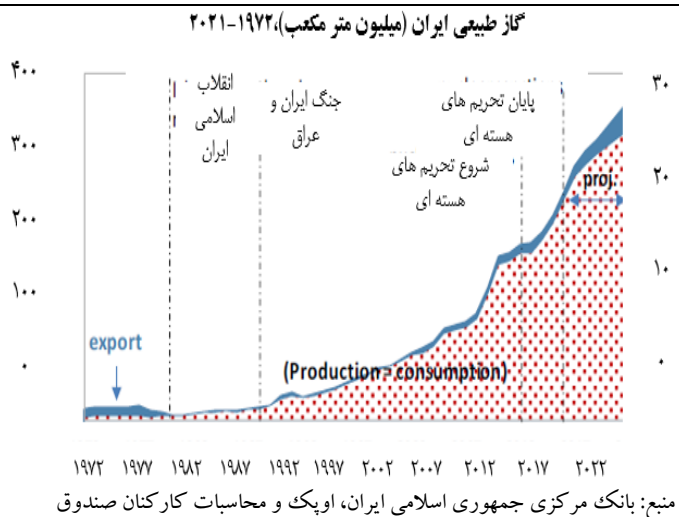
۵۵. پیشنهاد شد که مشاوره بعدی ماده ۴ در بازه زمانی استاندارد ۱۲ ماه یک بار انجام پذیرد.

کادر ۱: بخش انرژی در ایران

رشد تولید نفت و گاز، نیازمند سرمایه‌گذاری عمده است. نبود سرمایه‌گذاری‌های جدید و مسئله عمر میدان‌های نفتی، باعث کاهش روند تولید نفت تا ۲۴۰ هزار bpd در سال شده است. در نوامبر ۲۰۱۶ ایران با چین قراردادی ۵ ساله به مبلغ ۴٫۸ میلیارد دلار برای توسعه پارس جنوبی امضا کرد و امیدوار است ۱۰۰ میلیارد دلار جذب سرمایه‌گذاری خارجی در بخش نفت و گاز انجام دهد.

ظرفیت سرمایه‌گذاری خوبی در بخش گاز و معیانات گازی برای صادرات وجود دارد. ایران بزرگترین ذخایر گازی جهان را دارد که فقط ۵ درصد از تولیدات آن صادرات می‌شود. گاز طبیعی ۹۰ درصد از انرژی ایران را تأمین می‌کند. با تولید بیشتر، امید صادرات بیشتر نیز وجود خواهد داشت. عمده‌ترین مشکل ایران نبود تجهیزات LNG برای صادرات است. مقامات امید دارند تا ۱۰ درصد از تولیدات گاز تا ۲۰۲۲ صادر شود. تولیدات ۶۵۰ هزار بشکه‌ای معیانات گازی تا ۱۰۰ هزار بشکه تا ۲۰۲۲ افزایش می‌یابد.

کادر ۲: ماتریس ارزیابی مخاطره				
منبع	احتمال وقوع	افق زمانی	تأثیر بالقوه	سیاست پاسخ
مخاطرات سرریز(بیرونی)				
تشدید ناامنی های خاورمیانه	بالا	کوتاه مدت تا میان مدت	(زیاد) اثر منفی بر تجارت و همگرایی منطقه ای	تلاش برای جذاب سازی محیط سرمایه گذاری ایران برای سرمایه های خارجی و اصلاحات ساختاری
وضعیت مالی انقباضی جهانی	بالا	کوتاه مدت تا میان مدت	(متوسط) ایران با چالش ارتباط با شبکه مالی جهانی مواجه است و بدهی خارجی پایینی دارد.	تسریع اصلاحات ساختار مالی. تقویت چارچوبهای استاندارد مبارزه با پولشویی و حمایت از تروریسم
رشد اقتصادی ضعیف در اقتصادهای کلیدی دنیا (حوزه اروپا و ژاپن)	بالا	میان مدت	(زیاد) رشد ضعیف ژاپن و اروپا، در صادرات نفتی ایران اثر منفی دارد.	تنوع بخشی به اقتصاد داخلی و جلب سرمایه های خارجی تا رشد فرا مرزی را توسعه دهد
توقف رشد چین	کم و متوسط	کوتاه تا میان مدت	شریک اصلی تجاری ایران	تنوع بخشی به شرکای تجاری، تولیدات داخلی متنوع و مقام به شوک بهبود برنامه ریزی مالی، تقویت بخش مالیات
کاهش قیمت نفت در اثر تضعیف اوپک/ کارتل روسی و تولید نفت آفریقا	کم	متوسط	(زیاد) اثر منفی بر درآمدهای نفتی	
مخاطرات درونی				
عدم قطعیت ناشی از برجام	بالا	کوتاه تا متوسط	زیاد رشد و صادرات اثر منفی می گیرند. سرمایه گذاری کم و انزوای اقتصادی از جهان تشدید می شود.	تداوم اصلاحات برای تقویت ظرفیت تولید کشور
محدودیت های بانکی ناشی از عدم اجرای استانداردها	بالا	کوتاه تا میان مدت	فشار بر بانکها ممکن است تورم و نقدنگی را تشدید کند	اجماع فراگیر برای اصلاحات ساختاری و تجهیز سرمایه بانکها
تضعیف حمایت سیاسی و اجتماعی از اصلاحات	بالا	کوتاه تا میان مدت	موانع اصلاحات ممکن است وضعیت بیکاری و اشتغال زنان را تشدید کند	تقویت شفافیت و ارتباط با گروه های مرجع اجتماعی و سیاسی برای جلب حمایت
ابزارهای تنبیهی fatf	متوسط	کوتاه تا میان مدت	دسترسی به سوئیت محدود شود	تقویت چارچوب اجرایی مبارزه با پولشویی و حمایت از تروریسم
موفقیت کم در تقویت چارچوب سیاستی مالی و پولی	متوسط	کوتاه تا میان مدت	خطر تورم بالا و نرخ ارز و از دست دادن رقابت پذیری	کاهش کسری بخش های غیرنفتی، تجهیز منابع مالیاتی برای تحرک رشد اقتصادی، توسعه بافرهایی برای مقابله با شوک
منبع: کارکنان صندوق بین المللی پول				

کادر ۳. نظام بازنشستگی ایران
<p>مواجهه نظام بازنشستگی ایران با فشار مالی. نرخ غیر فعال اقتصادی بالا، و بیکاری بالا، به معنی مشارکت ۲۹ درصد از نیروی در سن کار در تأمین نظام بازنشستگی است.</p>
<p>سه شکل اصلی صندوق بازنشستگی ایران در معرض خطر هستند. نرخ پرداختها از نرخ منابع پیشی گرفته است. دو طرح اصلی، سالانه نیازمند کمک به اندازه ۱,۶ تولید ناخالص داخلی هستند. سازمان تأمین اجتماعی که بزرگترین طرح است تا ۲۰۲۷ از منابع خالی می شود و فقط با وام بانکها توانسته است تعهدات را ایفا کند.</p>
<p>بحران صندوق های بازنشستگی نشانه ناکارآمدی قوانین شایستگی و منافع است. ۶۰ درصد مستمری بگیران زیر ۶۰ سال سن دارند و فقط ۲۵ درصد آنها بالای ۶۰ سال دارند. این امر به خاطر استفاده از سیاست بازنشستگی زود هنگام به منظور ایجاد فرصت اشتغال بوده است.</p>
<p>تنظیم گری و چهارچوب حقوق بازنشستگی نهادی منجر به عدم قطعیت شده است که از بدهی های معوق دولت نشئت میگیرد. بیانیه های مالی تأمین اجتماعی حاوی سند بودجه یا داده های مالی نیست. دارایی ها به مثابه کسب و کار مدیریت می شوند و توجهی به بحث مالی طرح نمی شود.</p>

جدول ۱. جمهوری اسلامی ایران: تصویری از توصیه‌های کارکنان در ماده ۴ مشاوره سال ۲۰۱۶	
وضعیت	توصیه
سیاست مالی	
درآمد مالیات از طریق اقدامات اداری در سال ۹۵ افزایش یافت و مقامات گام‌هایی به سمت حسابداری تعهدی و بهبود کیفیت گزارش‌های مالی برداشته‌اند.	بهبود جمع‌آوری مالیات و سیستم‌های مدیریت مالی دولت
بودجه ۹۷ تصریح شده است که دولت می‌تواند در قیمت‌های سوخت و اصلاحات یارانه‌ها و سیستم انتقال پول در طی برنامه ششم توسعه تعدیل انجام دهد.	بهبتر کردن انتقال پول نقد [به اقشار آسیب‌پذیر]
کسری مالی دولت به ۹,۲ درصد تولید ناخالص ملی سال ۹۵ رسیده است. چارچوب معرفی نشده است.	معرفی چارچوب میان‌مدت مالی که تعدیلات تدریجی در کسری مالی غیرنفتی را هدف‌گذاری کند.
سهم درآمد نفتی صندوق توسعه ملی تا سال ۹۷ [اشتباه از متن گزارش است] به میزان ۲۲,۷ درصد کاهش یافت و به این ترتیب بودجه سهم نفتی دولت مرکزی افزایش یافت.	هدایت بخش بزرگی از درآمدهای نفتی به بودجه و بازگرداندن به صندوق تثبیت نفت [صندوق ذخیره ارزی] برای ایجاد بافرهای مالی
سیاست پولی	
مقامات درخواست‌هایی برای کمک‌های فنی برای توسعه چارچوب سیاست پولی بازار مبنای داشته‌اند که شامل تهیه چارچوب وام‌دهنده مذکور می‌شود.	تعریف شفاف یک چارچوب وام‌دهنده <i>last resort</i> ، تمهید ابزارهای برای مدیریت نقدینگی توسط بانک مرکزی،
با اعلام تعهد مسوولان برای تک‌نرخ کردن ارز تا فوریه ۲۰۱۸، مشکلاتی در انتقال عواید نفتی به دلیل عدم وجود هماهنگی‌های بانکی لازم باقی مانده است.	تک‌نرخ کردن نرخ ارز و انتقال به مدیریت شناور
اصلاحات بخش مالی	
توسط مجلس تصویب شد.	تقویت چارچوب مبارزه با پولشویی و حمایت از تروریسم
بررسی‌ها و نظارت‌های دولتی موجب کشف بدهی‌های جدیدی شد. بازار بدهی به میزان ۵۰ درصد تولید ناخالص داخلی برآورد می‌شود.	ادامه تامین مالی عقب‌ماندگی‌های دولت
لایحه تقویت نظارت بانک مرکزی، انطباق مالی و ... تسلیم مجلس شده است.	وضع قوانین بانکی و بانک مرکزی جدید
دولت از محل تسعیر ارز به بانکها کمک می‌کند.	تجهیز سرمایه بانکهای دولتی برای پایداری مالی آنها
بانکهای در معرض مشکل همچنان به منابع بانک مرکزی دسترسی دارند.	نظارت شدیدتر بر بانکهای ضعیف یا برعهده‌گیری مدیریت آنها
انجام نشده است.	اجرای بررسی کیفیت دارایی‌ها
اصلاحات برای رشد و اشتغال‌زایی	
رتبه ایران ۷ پله ارتقاء داشت و به ۶۹ م دنیا رسیده است که ناشی از کنترل تورم و ثبات نرخ ارز بود. ارائه لایحه گمرک نیز می‌تواند فساد را بیشتر کنترل کند.	بهبود فضای کسب و کار
طرح آزمایشی کارآموزی فارغ‌التحصیلان ابتکار موثری است.	حمایت از بازار کار بخصوص از اشتغال جوانان و بانوان
	منبع: کارکنان صندوق بین‌المللی پول

جدول ۲: شاخص های منتخب اقتصاد کلان ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۱: جمهوری اسلامی ایران								
۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	
حساب های ملی (درصد نسبت به سال قبل)								
۳۱۴۶۴	۲۷۳۶۵	۲۳۸۱۱	۲۰۷۴۲	۱۷۹۲۶	۱۴۷۷۲	۱۲۷۲۳	۱۱۱۲۹	تولید ناخالص داخلی اسمی به قیمت بازار
۴,۴	۴,۲	۴,۱	۴	۴	۴,۳	۱۲,۵	-۱,۶	رشد تولید ناخالص داخلی واقعی
۴	۴	۳,۸	۳,۷	۴,۶	۵,۲	۶۱,۶	۷,۲	رشد بخش نفت
۴,۵	۴,۲	۴,۲	۴,۱	۳,۸	۴	۳,۲	-۳,۱	رشد اقتصادی بدون نفت
۱۰,۸	۱۱,۳	۱۱,۷	۱۱,۵	۱۲,۱	۹,۹	۹,۱	۱۱,۹	نرخ تورم (متوسط)
۱۰,۵	۱۱	۱۱,۶	۱۳,۴	۱۱,۲	۱۰,۲	۱۱,۸	۸,۴	نرخ تورم (پایان دوره)
۱۱,۲	۱۱,۴	۱۱,۴	۱۱,۶	۱۱,۷	۱۱,۸	۱۲,۴	۱۱	نرخ بیکاری
تعادل پس انداز و سرمایه گذاری (درصد از GDP)								
۵,۹	۵,۹	۵,۸	۶,۳	۷	۴,۳	۴	۰,۳	حساب جاری
۳۸,۲	۳۷,۷	۳۷,۲	۳۶,۷	۳۶,۲	۳۶,۲	۳۳,۵	۳۴,۹	سرمایه گذاری
۱۲,۵	۱۳	۱۳,۶	۱۴,۶	۱۴,۷	۱۵,۳	۱۲,۶	۱۱,۶	تغییرات سهام
۲۵,۷	۲۴,۷	۲۳,۶	۲۲,۵	۲۱,۵	۲۰,۹	۲۰,۹	۲۳,۳	کل سرمایه گذاری ثابت
۲,۶	۲,۵	۲,۶	۲,۵	۳,۷	۲,۳	۳,۲	۲,۵	عمومی
۲۳,۱	۲۲,۲	۲۱,۱	۲۰	۱۷,۸	۱۸,۶	۱۷,۷	۲۰,۸	خصوصی
۴۴,۲	۴۳,۵	۴۲,۵	۴۳	۴۳,۲	۴۰,۴	۳۷,۶	۳۵,۲	پس انداز ملی ناخالص
۰,۱	۰,۲	۰,۳	۰,۳	۱,۱	۰,۱	۰,۲	۰,۶	عمومی
۴۴,۱	۴۳,۵	۴۲,۶	۴۲,۶	۴۲	۴۰,۴	۳۷,۲	۳۴,۶	خصوصی
شاخص های عملکردی دولت (درصد نسبت به سال قبل)								
۱۹,۵	۱۹,۵	۱۹,۵	۱۹,۵	۱۸,۷	۱۵,۷	۱۷,۳	۱۶,۱	درآمدها
۷,۴	۷,۳	۷,۳	۷,۲	۷,۲	۷,۳	۸	۷,۱	درآمدهای مالیاتی
۱۲,۱	۱۲,۲	۱۲,۲	۱۲,۳	۱۱,۴	۸,۳	۹,۳	۹	درآمدهای غیر مالیاتی
۹,۳	۹,۴	۹,۴	۹,۵	۹	۵,۴	۵,۸	۶	درآمدهای نفتی
۲۲,۴	۲۲,۴	۲۲,۲	۲۲,۲	۲۰	۱۸	۱۹,۵	۱۷,۹	هزینه ها
-۲,۹	-۲,۸	-۲,۷	-۲,۷	-۱,۴	-۲,۳	-۲,۳	-۱,۸	خالص وام ها و استقراض ها
-۱۴,۸	-۱۴,۹	-۱۵,۱	-۱۵,۳	-۱۲,۹	-۸,۷	-۹,۲	-۸,۶	خالص وامها و استقراض های غیرنفتی (درصد از GDP غیرنفتی)
۴۰	۴۲,۶	۴۵,۶	۴۹,۲	۵۲,۹	۴۰,۹	۴۹,۱	۴۲,۳	بدهی عمومی ناخالص
بخش پولی (درصد نسبت به سال قبل)								
۲۲,۸	۲۵,۷	۳۱,۵	۵۰,۵	۳۶,۴	-۰,۱	-۳,۹	۱۴,۴	خالص دارایی های خارجی
۱۳,۸	۱۵,۴	۱۹	۹,۷	۲۰	۳۳,۲	۳۹,۲	۴۱,۵	خالص دارایی داخلی
۱۴	۱۵,۸	۱۵,۳	۱۵,۷	۱۹,۴	۲۱	۲۴,۷	۱۶,۷	اعتبار به بخش خصوصی بر حسب ریال
۱۵,۴	۱۷,۲	۱۸,۲	۱۸,۹	۲۰,۹	۲۰,۹	۱۷,۲	۱۶,۴	پایه پولی
۱۵,۵	۱۶,۹	۱۷,۵	۱۶,۸	۱۸,۹	۱۹,۳	۱۹,۳	۱۳,۲	M1
۱۶,۹	۱۸,۸	۱۹,۹	۲۰,۲	۲۳,۸	۲۳,۵	۲۳,۲	۳۰	M2
بخش خارجی								
۲۶,۵	۲۴,۵	۲۳	۲۶	۲۹,۲	۱۸,۴	۱۶,۳	۱,۲	تعادل حساب جاری
۱۳۴	۱۲۹,۷	۱۲۶,۱	۱۲۷,۵	۱۳۰,۳	۱۰۹,۵	۹۴,۴	۷۴,۴	صادرات کالاها و خدمات
-۱۱۰	-۱۰۷,۵	-۱۰۳,۷	-۱۰۳,۷	-۱۰۳,۳	-۹۱,۵	-۷۹,۵	-۷۴	واردات کالاها و خدمات
۱۱,۳	۱۰,۷	۱۰,۲	۹,۶	۹,۱	۸,۷	۹,۳	۱۰	بدهی خارجی و عمومی تضمین شده
۴,۱	۳,۹	۳,۸	۳,۶	۳,۵	۳,۴	۳,۳	۲	بدهی کوتاه مدت
۲۰۴,۵	۱۸۱,۴	۱۵۸,۵	۱۴۴,۵	۱۲۴,۹	۱۱۱,۷	۱۲۰,۷	۱۲۸,۴	ذخایر و دارایی رسمی ناخالص
بخش گاز و نفت								
۷۲,۳	۷۰,۳	۶۹,۲	۷۳,۶	۷۸,۲	۶۳,۷	۴۹,۸	۲۶,۹	کل صادرات نفت و گاز
۳,۱	۳	۲,۹	۲,۸	۲,۷	۲,۵	۲,۱	۱,۴	صادرات نفت خام (میلیون بشکه در روز)
۴,۴	۴,۳	۴,۱	۳,۹	۳,۸	۳,۸	۳,۷	۲,۹	تولید نفت خام (میلیون بشکه در روز)

جدول ۳: عملکرد بسط یافته دولت جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۴۰۱-۱۳۹۴

سال	۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴
(میلیارد ریال)								
درآمد	۷,۵۱۷,۵۹۳	۶,۵۷۲,۷۳۰	۵,۷۳۹,۵۴۰	۵,۰۲۲,۹۸۹	۴,۲۶۹,۳۰۰	۳,۰۸۵,۶۵۹	۲,۷۸۶,۰۲۵	۲,۲۷۸,۳۶۴
درآمد مالیاتی	۲,۳۱۹,۳۷۸	۲,۰۰۷,۶۳۳	۱,۷۳۵,۵۶۵	۱,۴۹۷,۴۷۷	۱,۲۹۵,۷۹۹	۱,۰۸۵,۱۱۸	۱,۰۱۴,۶۰۰	۷۹۱,۹۸۰
بودجه	۲,۳۱۹,۳۷۸	۲,۰۰۷,۶۳۳	۱,۷۳۵,۵۶۵	۱,۴۹۷,۴۷۷	۱,۲۹۵,۷۹۹	۱,۰۸۵,۱۱۸	۱,۰۱۴,۶۰۰	۷۹۱,۹۸۰
درآمد غیر از مالیات	۵,۱۹۸,۲۱۵	۴,۵۶۵,۰۹۶	۴,۰۰۳,۹۷۵	۳,۵۲۵,۵۱۲	۲,۹۷۳,۵۰۲	۲,۰۰۰,۵۴۲	۱,۷۷۱,۴۲۵	۱,۴۸۶,۳۸۴
بودجه (بدون احتساب درآمد نفت)	۸۹۰,۲۳۷	۷۷۰,۸۲۵	۶۶۶,۶۵۶	۵۷۵,۵۷۵	۴۳۶,۷۲۳	۴۲۴,۰۶۷	۴۴۵,۲۰۰	۳۳۱,۸۵۵
TSO (بدون احتساب انتقالات از بودجه)	۴۹۷,۴۴۷	۴۵۲,۲۲۵	۴۱۱,۱۱۳	۳۷۳,۷۴۰	۳۳۹,۷۶۳	۳۳۹,۷۶۳	۳۱۳,۵۶۵	۳۳۴,۰۱۶
درآمد نفت	۳,۸۱۰,۵۳۱	۳,۳۴۲,۰۴۶	۲,۹۲۶,۲۰۶	۲,۵۷۶,۱۹۸	۲,۱۹۷,۰۱۶	۱,۲۳۶,۷۱۲	۱,۰۱۲,۶۶۰	۸۲۰,۵۱۳
هزینه‌ها	۸,۵۸۵,۵۹۵	۷,۴۶۵,۱۰۶	۶,۴۷۹,۱۱۸	۵,۶۴۶,۷۱۴	۴,۶۳۷,۸۲۱	۳,۴۲۴,۱۲۲	۳,۱۲۵,۸۳۲	۲,۶۰۶,۸۵۲
مخارج مصرفی	۶,۷۲۶,۲۱۶	۵,۸۸۹,۷۳۰	۵,۱۰۹,۷۱۱	۴,۴۷۰,۳۶۴	۳,۲۷۶,۰۷۱	۲,۶۰۲,۳۵۸	۲,۳۸۵,۲۲۹	۲,۰۵۰,۶۱۰
بودجه (بدون احتساب انتقالات به TSO)	۶,۲۲۸,۵۶۶	۵,۴۰۰,۱۱۴	۴,۶۱۸,۹۲۴	۳,۹۷۸,۴۰۷	۲,۷۸۲,۹۴۵	۲,۱۰۹,۲۳۲	۱,۹۵۸,۴۷۸	۱,۶۱۵,۱۱۱
TSO	۴۹۷,۶۵۰	۴۸۹,۶۱۶	۴۹۰,۷۸۶	۴۹۱,۹۵۶	۴۹۳,۱۲۶	۴۹۳,۱۲۶	۴۲۶,۷۵۱	۴۳۵,۴۹۹
خالص افزوده دارایی غیرمالی	۱,۸۵۹,۳۷۹	۱,۵۷۵,۳۷۶	۱,۳۶۹,۴۰۷	۱,۱۷۶,۳۵۰	۱,۳۶۱,۷۵۰	۸۲۱,۷۶۳	۷۴۰,۶۰۳	۵۵۶,۲۴۲
بودجه	۸۲۱,۲۰۲	۶۷۸,۶۴۱	۵۹۶,۴۵۶	۵۱۲,۳۳۵	۶۵۷,۴۷۸	۳۳۵,۷۹۹	۴۱۷,۰۰۰	۲۷۳,۷۶۶
صندوق توسعه ملی ایران	۱,۰۳۸,۱۷۷	۸۹۶,۷۳۵	۷۷۲,۹۵۱	۶۶۴,۰۱۵	۷۰۴,۲۷۲	۴۸۵,۹۶۵	۳۲۳,۶۰۳	۲۸۲,۴۷۷
تراز کلی	-۱,۰۶۸,۰۰۲	-۸۹۲,۳۷۶	-۷۳۹,۵۷۷	-۶۲۳,۷۲۵	-۳۶۸,۵۲۰	-۳۳۸,۴۶۲	-۳۳۹,۸۰۷	-۳۲۸,۴۸۸
افزوده خالص دارایی مالی	-۱۵۸,۲۳۲	-۱۲۶,۳۷۷	-۱۰۷,۴۷۱	-۱۴۳,۰۸۳	۴,۹۰۴,۱۰۳	-۱۷۴,۰۹۱	-۲۳۰,۱۴۲	-۳۵۴,۰۰۲
بودجه	-۱۱,۴۰۷	-۱۱,۴۰۷	-۱۹,۰۱۲	-۸۱,۶۸۷	۵,۲۵,۷۳۳	-۱۲۲,۰۶۰	-۱۸۰,۳۹۹	-۲۲۱,۶۸۵
صندوق توسعه ملی ایران	-۱۴۶,۸۲۵	-۱۱۴,۹۷۰	-۸۸,۴۵۹	-۶۱,۳۹۵	-۱۲۰,۹۷۰	-۵۲,۰۳۱	-۴۹,۷۴۳	-۱۳۲,۳۱۸
خالص افزوده بدهی‌های مالی	۹۰۹,۷۷۰	۷۶۵,۹۹۹	۶۳۲,۱۰۶	۴۸۰,۶۴۲	۵,۲۷۲,۶۲۳	۱۶۴,۳۷۲	۱۰۹,۶۶۵	-۲۵,۵۱۴
بودجه	۹۰۹,۷۷۰	۷۶۵,۹۹۹	۶۳۲,۱۰۶	۴۸۰,۶۴۲	۵,۲۷۲,۶۲۳	۱۶۴,۳۷۲	۱۰۹,۶۶۵	-۲۵,۵۱۴
(percent of GDP, unless otherwise indicated)								
درآمد	۲۳,۹	۲۴,۰	۲۴,۱	۲۴,۲	۲۳,۸	۲۰,۹	۲۱,۹	۲۰,۵
درآمد مالیاتی	۷,۴	۷,۳	۷,۳	۷,۲	۷,۲	۷,۳	۸,۰	۷,۱
بودجه	۷,۴	۷,۳	۷,۳	۷,۲	۷,۲	۷,۳	۸,۰	۷,۱
درآمد غیر از مالیات	۱۶,۵	۱۶,۷	۱۶,۸	۱۷,۰	۱۶,۶	۱۳,۵	۱۳,۹	۱۳,۴
بودجه (بدون احتساب درآمد نفت)	۲,۸	۲,۸	۲,۸	۲,۸	۲,۴	۲,۹	۳,۵	۳,۰

گزارش صندوق بین المللی پول درباره اقتصاد جمهوری اسلامی ایران

۳,۰	۲,۵	۲,۳	۱,۹	۱,۸	۱,۷	۱,۷	۱,۶	TSO (بدون احتساب انتقالات از بودجه)
۷,۴	۸,۰	۸,۴	۱۲,۳	۱۲,۴	۱۲,۳	۱۲,۲	۱۲,۱	درآمد نفت
۲۳,۴	۲۴,۶	۲۳,۲	۲۵,۹	۲۷,۲	۲۷,۲	۲۷,۳	۲۷,۳	هزینه‌ها
۱۸,۴	۱۸,۷	۱۷,۶	۱۸,۳	۲۱,۶	۲۱,۵	۲۱,۵	۲۱,۴	مخارج مصرفی
۱۴,۵	۱۵,۴	۱۴,۳	۱۵,۵	۱۹,۲	۱۹,۴	۱۹,۷	۱۹,۸	بودجه (بدون احتساب انتقالات به TSO)
۳,۹	۳,۴	۳,۳	۲,۸	۲,۴	۲,۱	۱,۸	۱,۶	TSO
۵,۰	۵,۸	۵,۶	۷,۶	۵,۷	۵,۸	۵,۸	۵,۹	خالص افزوده دارایی غیرمالی
۲,۵	۳,۳	۲,۳	۳,۷	۲,۵	۲,۵	۲,۵	۲,۶	بودجه
۲,۵	۲,۵	۳,۳	۳,۹	۳,۲	۳,۲	۳,۳	۳,۳	صندوق توسعه ملی ایران
-۳,۰	-۲,۷	-۲,۳	-۲,۱	-۳,۰	-۳,۱	-۳,۳	-۳,۴	تراز کلی
-۳,۲	-۱,۸	-۱,۲	۲۷,۴	-۰,۷	-۰,۵	-۰,۵	-۰,۵	افزوده خالص دارایی مالی
-۲,۰	-۱,۴	-۰,۸	۲۸,۰	-۰,۴	-۰,۱	۰,۰	۰,۰	بودجه
-۱,۲	-۰,۴	-۰,۴	-۰,۷	-۰,۳	-۰,۴	-۰,۴	-۰,۵	صندوق توسعه ملی ایران
-۰,۲	۰,۹	۱,۱	۲۹,۴	۲,۳	۲,۷	۲,۸	۲,۹	افزوده خالص بدهی‌های مالی
-۰,۲	۰,۹	۱,۱	۲۹,۴	۲,۳	۲,۷	۲,۸	۲,۹	بودجه
								موارد یادداشتی:
-۱۱,۴	-۱۲,۱	-۱۲,۶	-۱۷,۸	-۱۹,۳	-۱۹,۰	-۱۸,۹	-۱۸,۸	تراز غیرنفتی (درصد از GDP غیرنفتی)
-۱۱,۳	-۱۲,۰	-۱۲,۵	-۱۷,۴	-۱۳,۳	-۱۳,۰	-۱۲,۶	-۱۲,۵	تراز اصلی غیرنفتی (درصد از GDP غیرنفتی)
۱۱.۱۲۹.۰۳۳	۱۲.۷۲۲.۸۴۹	۱۴.۷۷۲.۳۱۴	۱۷.۹۲۶.۲۸۵	۲۰.۷۴۲.۰۳۲	۲۳.۸۱۰.۶۱۳	۲۷.۳۶۴.۵۵۹	۳۱.۴۶۳.۶۶۶	GDP اسمی (میلیارد ریال)

منبع: مسئولین ایران و پروژه کارکنان صندوق بین المللی پول

جدول ۴: عملکرد دولت جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۴۰۱-۱۳۹۴

۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	سال
۱۹,۵	۱۹,۵	۱۹,۵	۱۹,۵	۱۸,۷	۱۵,۷	۱۷,۳	۱۶,۱	درآمد
۷,۴	۷,۳	۷,۳	۷,۲	۷,۲	۷,۳	۸,۰	۷,۱	درآمد مالیاتی
۳,۲	۳,۲	۳,۱	۳,۱	۳,۱	۳,۳	۳,۷	۳,۶	مالیات بر درآمد، سود و سود سرمایه
۰,۲	۰,۲	۰,۲	۰,۲	۰,۲	۰,۲	۰,۲	۰,۲	مالیات بر مالکیت
۲,۳	۲,۳	۲,۳	۲,۳	۲,۳	۲,۳	۲,۷	۲,۲	مالیات بر کالاها و خدمات
۱,۷	۱,۷	۱,۷	۱,۷	۱,۷	۱,۷	۱,۸	۱,۸	مالیات بر ارزش افزوده
۱,۷	۱,۷	۱,۷	۱,۷	۱,۷	۱,۵	۱,۴	۱,۰	مالیات بر معاملات و تجارت بین‌الملل
۱۲,۱	۱۲,۲	۱۲,۲	۱۲,۳	۱۱,۴	۸,۳	۹,۳	۹,۰	سایر درآمدها
۱۰,۳	۱۰,۴	۱۰,۴	۱۰,۵	۱۰,۰	۶,۴	۷,۴	۷,۳	درآمد ناشی از مالکیت
۹,۳	۹,۴	۹,۴	۹,۵	۹,۰	۵,۴	۵,۸	۶,۰	درآمد اجاره (درآمد اجاره)
۱,۸	۱,۸	۱,۸	۱,۸	۱,۴	۱,۹	۱,۹	۱,۷	سایر
۲۲,۴	۲۲,۴	۲۲,۲	۲۲,۲	۲۰,۰	۱۸,۰	۱۹,۵	۱۷,۹	هزینه‌ها
۱۹,۸	۱۹,۹	۱۹,۷	۱۹,۸	۱۶,۴	۱۵,۷	۱۶,۳	۱۵,۴	مخارج مصرفی
۵,۲	۵,۱	۴,۹	۴,۸	۰,۴	۰,۲	۰,۱	۰,۱	پرداخت بهره
۲,۶	۲,۵	۲,۵	۲,۵	۳,۷	۲,۳	۳,۳	۲,۵	خالص مالکیت دارایی غیرمالی
-۰,۳	-۰,۴	-۰,۲	-۰,۲	۲,۳	-۰,۱	۱,۰	۰,۷	تراز عملکرد ناخالص
-۲,۹	-۲,۸	-۲,۷	-۲,۷	-۱,۴	-۱,۹	-۲,۳	-۱,۸	وامدهی/وام‌گیری خالص (شامل TSO)
-۲,۹	-۲,۸	-۲,۷	-۲,۷	-۱,۴	-۲,۳	-۲,۳	-۱,۸	وامدهی/وام‌گیری خالص (شامل بودجه، بدون احتساب TSO)
۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۴	۰,۰	۰,۰	تراز سازمان هدفمندی یارانه‌ها
۰,۰	۰,۰	-۰,۱	-۰,۴	۲۸,۰	-۰,۸	-۱,۴	-۲,۰	دارایی‌های مالی
۲,۹	۲,۸	۲,۷	۲,۳	۲۹,۴	۱,۱	۰,۹	-۰,۲	بدهی‌های مالی
								موارد یادداشتی:
								درصد از تولید ناخالص داخلی بدون نفت
۸,۹	۹,۰	۹,۰	۹,۰	۹,۰	۸,۷	۹,۱	۷,۹	درآمد مالیاتی
۳,۹	۳,۹	۳,۹	۳,۹	۳,۹	۳,۹	۴,۲	۴,۰	مالیات بر درآمد
۲,۱	۲,۱	۲,۱	۲,۱	۲,۱	۲,۱	۲,۰	۲,۰	مالیات بر ارزش افزوده
-۱۴,۸	-۱۴,۹	-۱۵,۰	-۱۵,۳	-۱۲,۹	-۸,۷	-۹,۲	-۸,۶	وامدهی/وام‌گیری خالص بدون نفت
۰,۱	۰,۱	۰,۳	-۲,۳	-۴,۲	۰,۵	-۰,۶	-۰,۸	تغییر در وامدهی خالص بدون نفت
-۸,۵	-۸,۶	-۹,۰	-۹,۳	-۱۲,۵	-۸,۶	-۹,۱	-۸,۵	تراز اصلی بدون نفت
								منبع: مسئولین ایران و پروژه کارکنان صندوق بین‌المللی پول

جدول ۵: عملکرد دولت جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۴۰۱-۱۳۹۴

سال	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
درآمد	۱,۷۹۴,۱۸۹	۲,۱۹۸,۶۰۰	۲,۳۱۱,۹۶۲	۳,۳۴۶,۲۳۶	۴,۰۴۶,۶۳۰	۴,۶۴۳,۹۳۴	۵,۳۳۸,۷۴۰	۶,۱۲۸,۷۹۳
درآمد مالیاتی	۷۹۱,۹۸۰	۱,۰۱۴,۶۰۰	۱,۰۸۵,۱۱۸	۱,۲۹۵,۷۹۹	۱,۴۹۷,۴۷۷	۱,۷۳۵,۵۶۵	۲,۰۰۷,۶۳۳	۲,۳۱۹,۳۷۸
مالیات بر درآمد، سود و سود سرمایه	۴۰۵,۵۳۷	۴۶۷,۱۰۰	۴۸۲,۵۴۷	۵۵۶,۶۰۱	۶۴۲,۸۶۱	۷۴۸,۳۲۷	۸۶۸,۱۶۸	۱,۰۰۵,۱۰۴
مالیات بر مالکیت	۲۴,۱۵۳	۲۶,۷۰۰	۲۹,۸۱۵	۳۴,۳۹۱	۳۹,۷۲۰	۴۶,۲۳۷	۵۳,۶۴۲	۶۲,۰۱۰
مالیات بر کالاها و خدمات	۲۴۶,۷۴۷	۳۳۷,۹۰۰	۳۴۵,۶۲۱	۴۰۵,۸۷۴	۴۶۹,۰۰۲	۵۴۳,۹۴۲	۶۲۹,۵۰۰	۷۲۷,۴۹۲
مالیات بر ارزش افزوده	۱۹۷,۴۱۶	۲۲۴,۹۰۰	۲۵۷,۳۷۰	۲۹۸,۵۹۲	۳۴۴,۸۶۷	۴۰۱,۴۴۴	۴۶۵,۷۳۴	۵۳۹,۱۹۴
مالیات بر معاملات و تجارت بین الملل	۱۱۵,۵۴۲	۱۸۲,۹۰۰	۲۲۷,۱۳۵	۲۹۸,۹۳۴	۳۴۵,۸۹۳	۳۹۷,۰۵۹	۴۵۶,۳۲۳	۵۲۴,۶۷۹
سایر درآمدها	۱,۰۰۲,۲۰۹	۱,۱۸۴,۰۰۰	۱,۲۲۶,۸۴۵	۲,۰۵۰,۴۳۷	۲,۵۴۹,۱۵۴	۲,۹۰۸,۳۶۹	۳,۳۳۱,۱۰۶	۳,۸۰۹,۴۱۵
درآمد ناشی از مالکیت	۸۱۷,۷۴۳	۹۳۶,۵۲۹	۹۵۰,۵۰۱	۱,۷۹۲,۹۷۷	۲,۱۸۱,۰۰۲	۲,۴۷۹,۸۱۹	۲,۸۳۳,۹۲۶	۳,۲۳۳,۸۱۵
درآمد اجاره (درآمد اجاره)	۶۷۰,۳۵۴	۷۳۸,۸۰۰	۸۰۲,۷۷۸	۱,۶۱۳,۷۱۴	۱,۹۷۳,۵۷۸	۲,۲۴۱,۷۱۳	۲,۵۶۰,۲۸۱	۲,۹۱۹,۱۷۹
سایر	۱۸۴,۴۶۶	۲۴۷,۴۷۱	۲۷۶,۳۴۴	۲۵۷,۴۶۰	۳۶۸,۱۵۲	۴۲۸,۵۵۰	۴۹۷,۱۸۰	۵۷۵,۶۰۰
هزینه‌ها	۲,۴۸۷,۲۰۰	۲,۶۵۶,۴۳۱	۱,۹۹۰,۴۰۳	۳,۵۹۳,۷۸۶	۴,۶۰۸,۹۶۰	۵,۲۹۵,۰۵۳	۶,۱۱۶,۱۴۶	۷,۰۴۹,۹۷۰
مخارج مصرفی	۱,۷۱۶,۶۳۷	۲,۰۷۰,۲۰۰	۲,۳۲۰,۶۳۲	۲,۹۳۶,۳۰۸	۴,۰۹۶,۶۲۴	۴,۶۹۸,۵۹۷	۵,۴۳۷,۵۰۵	۶,۲۲۸,۷۶۹
پرداخت بهره	۱۱۵,۸۴۵	۱۴۰,۲۸۴	۲۲,۶۳۲	۷۰,۰۰۰	۹۸۸,۱۹۷	۱,۱۵۸,۲۰۸	۱,۴۰۷,۸۷۹	۱,۶۴۵,۳۱۵
خالص مالکیت دارایی غیر مالی	۲۷۳,۷۶۶	۴۱۷,۰۰۰	۳۳۵,۷۹۹	۶۵۷,۴۷۸	۵۱۲,۳۳۵	۵۹۶,۴۵۶	۶۷۸,۶۴۱	۸۲۱,۲۰۲
تراز عملکرد ناخالص	۷۷,۵۵۲	۱۲۸,۴۰۰	-۸,۶۷۰	۴۰۹,۹۲۸	-۴۹,۹۹۴	-۵۴,۶۶۳	-۹۸,۷۶۵	-۹۹,۹۷۶
وامدهی/وام گیری خالص (شامل TSO)	-۱۹۶,۱۷۱	-۲۹۰,۰۶۴	-۲۸۶,۴۳۲	-۲۴۷,۵۵۰	-۵۶۲,۳۲۹	-۶۵۱,۱۱۹	-۷۷۷,۴۰۶	-۹۲۱,۱۷۷
وامدهی/وام گیری خالص (شامل بودجه، بدون احتساب TSO)	-۱۹۶,۲۱۴	-۲۸۸,۶۰۰	-۳۴۴,۴۶۹	-۲۴۷,۵۵۰	-۵۶۲,۳۲۹	-۶۵۱,۱۱۹	-۷۷۷,۴۰۶	-۹۲۱,۱۷۷
تراز سازمان هدفمندی یارانه‌ها	۴۳	-۱,۴۶۴	۵۸,۰۳۷	۰	۰	۰	۰	۰
دارایی‌های مالی	-۲۲۱,۶۸۵	-۱۸۰,۳۹۹	-۱۲۲,۰۶۰	۵,۲۵,۷۳	-۸۱,۶۸۷	-۱۹,۰۱۲	-۱۱,۴۰۷	-۱۱,۴۰۷
بدهی‌های مالی	-۲۵,۵۱۴	۱۰۹,۶۶۵	۱۶۴,۳۷۲	۵,۲۷۲,۶۲۳	۴۸۰,۶۴۲	۶۳۲,۱۰۶	۷۶۵,۹۹۹	۹۰۹,۷۷۰
موارد یادداشتی:								
وامدهی/وام گیری خالص بدون نفت	-۳,۸۴۰,۳۵۶	-۳,۳۳۷,۶۸۷	-۲,۸۹۲,۸۳۲	-۲,۵۳۵,۹۰۸	-۱,۸۶۱,۲۶۴	-۱,۰۸۹,۲۱۰	-۱,۰۲۸,۸۶۴	-۸۶۶,۵۲۵

منبع: مسئولین ایران و پروژه کارکنان صندوق بین المللی پول

جدول ۶: درآمد نفت دولت و صندوق‌ها: جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۴۰۱-۱۳۹۴

سال	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
(میلیارد دلار (آمریکا))								
درآمد نفت	۷۵۰،۷۹۵	۱،۴۵۲،۲۱۰	۱،۴۴۶،۴۴۷	۲،۵۶۹،۶۰۹	۳،۱۳۳،۹۷	۳،۴۲۲،۴۶۳	۳،۹۰۸،۸۲۶	۴،۴۵۶،۷۶۲
صادرات نفت خام، کل	۷۰۲،۳۴۱	۱،۳۶۹،۲۹۹	۱،۴۴۶،۴۴۷	۲،۵۶۹،۶۰۹	۳،۱۳۳،۹۷	۳،۴۲۲،۴۶۳	۳،۹۰۸،۸۲۶	۴،۴۵۶،۷۶۲
صادرات نفت (میلیون بشکه در روز)	۱،۴۵	۲،۱۵	۲،۴۶	۲،۶۶	۲،۷۵	۲،۸۶	۲،۹۷	۳،۰۹
متوسط قیمت صادرات نفت (دلار در هر بشکه)	۳۲،۶	۴۲،۰	۴۷،۱	۵۹،۱	۵۵،۸	۵۳،۵	۵۲،۳	۵۴،۲
نرخ ارز (ریال به ازای دلار)	۲۹،۶۴۵	۳۱،۴۵۷
تخصیص درآمد نفت	۹۲۹،۳۷۹	۱،۲۱۱،۲۰۸	۱،۴۴۶،۴۴۷	۲،۵۶۹،۶۰۹	۳،۱۳۳،۹۷	۳،۴۲۲،۴۶۳	۳،۹۰۸،۸۲۶	۴،۴۵۶،۷۶۲
کل	۶۷۰،۳۵۴	۷۳۸،۸۰۰	۸۰۲،۷۷۸	۱،۶۱۳،۷۱۴	۱،۹۷۳،۵۷۸	۲،۲۴۱،۷۱۳	۲،۵۶۰،۲۸۱	۲،۹۱۹،۱۷۹
بودجه	۴۹۱،۷۷۱	۸۹۶،۸۹۱	۸۰۲،۷۷۸	۱،۶۱۳،۷۱۴	۱،۹۷۳،۵۷۸	۲،۲۴۱،۷۱۳	۲،۵۶۰،۲۸۱	۲،۹۱۹،۱۷۹
درآمد براساس سهم بودجه	۱۷۸،۵۸۳	-۱۵۸،۰۹۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰
افزایشهای درآمد نفت و بازپرداختها	۱۵۰،۱۵۹	۲۷۳،۸۶۰	۴۳۳،۹۳۴	۵۸۳،۳۰۱	۶۰۲،۶۱۹	۶۸۴،۴۹۳	۷۸۱،۷۶۵	۸۹۱،۳۵۲
صندوق توسعه ملی	۱۰۸،۸۶۵	۱۹۸،۵۴۸	۲۰۹،۷۳۵	۳۷۲،۵۹۳	۴۳۶،۸۹۹	۴۹۶،۲۵۷	۵۶۶،۷۸۰	۶۴۶،۲۳۰
NIOC	۶۵،۵	۶۵،۵	۵۵،۵	۶۲،۸	۶۵،۵	۶۵،۵	۶۵،۵	۶۵،۵
سهم درآمد فروش سالانه نفت	۲۰،۰	۲۰،۰	۳۰،۰	۲۲،۷	۲۰،۰	۲۰،۰	۲۰،۰	۲۰،۰
بودجه	۱۴،۵	۱۴،۵	۱۴،۵	۱۴،۵	۱۴،۵	۱۴،۵	۱۴،۵	۱۴،۵
صندوق توسعه ملی ایران	۵،۱	۸،۷	۱۲،۷	۱۳،۶	۱۲،۰	۱۱،۴	۱۲،۰	۱۲،۶
جریانانات	۹،۵	۱۰،۳	۱۴،۲	۱۶،۵	۱۳،۲	۱۲،۹	۱۳،۸	۱۴،۷
درآمد نفت	-۴،۵	-۱،۶	-۱،۵	-۲،۸	-۱،۲	-۱،۵	-۱،۸	-۲،۱
مخارج (پرداخت شده)	۱۲،۶	۲۲،۹	۳۷،۱	۵۳،۶	۶۶،۸	۷۹،۷	۹۳،۵	۱۰۸،۲
تراز	۴۸،۸	۵۷،۵	۷۰،۲	۸۳،۸	۹۵،۸	۱۰۷،۳	۱۱۹،۳	۱۳۱،۹
دارایی‌ها	۳۶،۲	۳۴،۶	۳۳،۱	۳۰،۳	۲۹،۰	۲۷،۵	۲۵،۸	۲۳،۷
پرداخت‌ها؛ تجمعی	۲،۸	۲،۹	۳،۹	۴،۹	۴،۰	۴،۰	۴،۰	۴،۰
دارایی‌ها	۹،۶	۸،۶	۷،۷	۷،۲	۷،۰	۶،۹	۶،۱	۵،۳
تراز بانک مرکزی	۵۲،۸	۴۵،۰	۴۲،۸	۳۲،۱	۳۳،۸	۲۹،۳	۲۷،۴	۲۵،۱
موارد یادداشتی:								
مخارج صندوق توسعه ملی (درصد از GDP)	۲،۸	۲،۹	۳،۹	۴،۹	۴،۰	۴،۰	۴،۰	۴،۰
غیرنفتی	۹،۶	۸،۶	۷،۷	۷،۲	۷،۰	۶،۹	۶،۱	۵،۳
سپرده‌های صندوق توسعه ملی (درصد از GDP)	۵۲،۸	۴۵،۰	۴۲،۸	۳۲،۱	۳۳،۸	۲۹،۳	۲۷،۴	۲۵،۱
سپرده‌های دولت در بانک مرکزی								

منبع: مسئولین ایران و پروژه کارکنان صندوق بین‌المللی پول

جدول ۷: حساب‌های سازمان هدفمندی یارانه‌ها: جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۴۰۱-۱۳۹۴

سال	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
میلیارد ریال								
درآمد	۴۳۵،۵۴۲	۴۲۵،۲۸۷	۵۵۱،۱۶۳	۴۹۳،۱۲۶	۴۹۱،۹۵۶	۴۹۰،۷۸۶	۴۸۹،۶۱۶	۴۹۷،۶۵۰
تعدیل قیمت	۳۳۴،۰۱۶	۳۱۳،۵۶۵	۳۳۹،۷۶۳	۳۳۹،۷۶۳	۳۷۳،۷۴۰	۴۱۱،۱۱۳	۴۵۲،۲۲۵	۴۹۷،۴۴۷
مصارف بودجه	۱۰۱،۵۲۶	۱۱۱،۷۲۲	۲۱۱،۴۰۰	۱۵۳،۳۶۳	۱۱۸،۲۱۷	۷۹،۶۷۳	۳۷،۳۹۱	۲۰۳
هزینه‌ها	۴۳۵،۴۹۹	۴۲۶،۷۵۱	۴۹۳،۱۲۶	۴۹۳،۱۲۶	۴۹۱،۹۵۶	۴۹۰،۷۸۶	۴۸۹،۶۱۶	۴۹۷،۶۵۰
نقل و انتقالات نقدی	۴۱۲،۹۰۶	۴۱۰،۲۴۹	۴۱۴،۴۵۶	۴۱۴،۴۵۶	۴۱۳،۲۸۶	۴۱۲،۱۱۶	۴۱۰،۹۴۶	۴۱۸،۹۸۰
سلامت/امنیت اجتماعی	۸،۷۲۵	۵،۰۰۰	۴۴،۳۷۵	۴۴،۳۷۵	۴۴،۳۷۵	۴۴،۳۷۵	۴۴،۳۷۵	۴۴،۳۷۵
شرکت‌ها (نقدی و غیرنقدی)	۵،۷۷۰	۶،۴۳۹	۷،۴۸۳	۷،۴۸۳	۷،۴۸۳	۷،۴۸۳	۷،۴۸۳	۷،۴۸۳
سایر	۸،۰۹۸	۵،۰۶۳	۲۶،۸۱۲	۲۶،۸۱۲	۲۶،۸۱۲	۲۶،۸۱۲	۲۶،۸۱۲	۲۶،۸۱۲
تراز عملیاتی	۴۳	-۱،۴۶۴	۵۸،۰۳۷
بلدیهی	۵۹۸،۰۰۰	۵۹۸،۰۰۰	۵۹۸،۰۰۰	۵۹۸،۰۰۰	۵۹۸،۰۰۰	۵۹۸،۰۰۰	۵۹۸،۰۰۰	۵۹۸،۰۰۰
بانک مرکزی ایران	۵۷،۰۰۰	۵۷،۰۰۰	۵۷،۰۰۰	۵۷،۰۰۰	۵۷،۰۰۰	۵۷،۰۰۰	۵۷،۰۰۰	۵۷،۰۰۰
خزانه‌داری	۲۸۰،۰۰۰	۲۸۰،۰۰۰	۲۸۰،۰۰۰	۲۸۰،۰۰۰	۲۸۰،۰۰۰	۲۸۰،۰۰۰	۲۸۰،۰۰۰	۲۸۰،۰۰۰
درصد از GDP								
درآمد	۳،۹	۳،۳	۳،۷	۲،۸	۲،۴	۲،۱	۱،۸	۱،۶
تعدیل قیمت	۳،۰	۲،۵	۲،۳	۱،۹	۱،۸	۱،۷	۱،۷	۱،۶
مصارف بودجه	۰،۹	۰،۹	۱،۴	۰،۹	۰،۶	۰،۳	۰،۱	۰،۰
هزینه‌ها	۳،۹	۳،۴	۳،۳	۲،۸	۲،۴	۲،۱	۱،۸	۱،۶
نقل و انتقالات نقدی	۳،۷	۳،۲	۲،۸	۲،۳	۲،۰	۱،۷	۱،۵	۱،۳
سلامت/امنیت اجتماعی	۰،۱	۰،۰	۰،۳	۰،۲	۰،۲	۰،۲	۰،۲	۰،۱
شرکت‌ها (نقدی و غیرنقدی)	۰،۱	۰،۱	۰،۱	۰،۰	۰،۰	۰،۰	۰،۰	۰،۰
سایر	۰،۱	۰،۰	۰،۲	۰،۱	۰،۱	۰،۱	۰،۱	۰،۱
تراز عملیاتی	.	.	۰،۴

منبع: مسئولین ایران و پروژه کارکنان صندوق بین‌المللی پول

جدول ۸: تراز پرداخت‌ها: جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۴۰۱ - ۱۳۹۴

سال	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
تراز حساب جاری	۰,۳	۰,۴	۴,۳	۷	۶,۳	۵,۸	۵,۸	۵,۹
تراز تجاری	۱,۴	۵,۲	۵,۷	۸,۱	۷,۵	۷,۱	۷,۱	۷,۲
صادرات	۱۶,۸	۲۰,۸	۲۲,۷	۲۷,۹	۲۷,۶	۲۸,۴	۲۷,۶	۲۶,۹
نفت و گاز	۷,۲	۱۲,۳	۱۴,۷	۱۸,۷	۱۷,۸	۱۷,۴	۱۶,۷	۱۶,۲
نفت خام	۴,۶	۸,۱	۹,۸	۱۳,۷	۱۳,۶	۱۴,۰	۱۳,۵	۱۳,۱
محصولات پتروشیمی و گاز طبیعی	۲,۶	۴,۲	۴,۹	۵,۰	۴,۳	۳,۴	۳,۲	۳,۱
غیرنفتی و غیر گاز	۹,۶	۸,۵	۸,۰	۹,۲	۹,۸	۱۱,۰	۱۰,۹	۱۰,۷
واردات	-۱۵,۴	-۱۵,۶	-۱۷,۰	-۱۹,۸	-۲۰,۱	-۲۱,۲	-۲۰,۵	-۱۹,۸
خدمات و درآمد (خالص)	-۱,۲	-۱,۳	-۱,۶	-۱,۳	-۱,۴	-۱,۶	-۱,۵	-۱,۴
اعتبارات	۳,۵	۳,۱	۳,۲	۴,۰	۳,۹	۴,۰	۳,۹	۳,۸
بدهی‌ها	-۴,۷	-۴,۴	-۴,۸	-۵,۲	-۵,۳	-۵,۶	-۵,۴	-۵,۲
نقل و انتقالات (خالص)								
تراز حساب مالی و سرمایه	۰,۶	-۴,۱	-۶,۴	-۳,۸	-۱,۸	-۲,۰	-۰,۴	-۰,۸
سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و برابری پرتفولیو	۰,۱	۰,۵	۰,۲	۰,۲	۰,۲	۰,۲	۰,۲	۱,۳
بدهی میان‌مدت و بلندمدت	۰,۱	-۰,۵	-۰,۲	۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۱
اعتبارات تجاری	۱,۴	-۳,۵	-۶,۳	-۳,۴	-۲,۱	-۲,۴	-۲,۰	-۲,۴
سایر سرمایه‌ها	-۱,۰	-۰,۷	-۰,۱	-۰,۷	۰,۰	۰,۱	۰,۱	۰,۱
خطاها و اشکالات	-۰,۴	-۱,۸	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰
تراز کل	۰,۶	-۱,۹	-۲,۱	۳,۲	۴,۵	۳,۸	۵,۴	۵,۱
تغییر در دارایی/ذخایر رسمی ناخالص	-۰,۶	۱,۹	۲,۱	-۳,۲	-۴,۵	-۳,۸	-۵,۴	-۵,۱
موارد یادداشتی:								
خالص ذخایر رسمی	۳۲,۱	۲۷,۴	۲۲,۶	۲۶,۳	۳۰,۵	۳۵,۴	۳۸,۹	۴۱,۸
دارایی/ذخایر رسمی ناخالص	۳۴,۲	۲۹,۹	۲۵,۹	۲۹,۸	۳۴,۷	۳۹,۸	۴۳,۱	۴۵,۷
بدهی ناخالص خارجی بانک مرکزی ایران	۲,۱	۲,۵	۳,۲	۳,۵	۴,۳	۴,۴	۴,۲	۳,۹
بدهی وام خارجی	۲,۷	۲,۳	۲,۰	۲,۲	۲,۳	۲,۶	۲,۵	۲,۵

منبع: مسئولین ایران و پروژه کارکنان صندوق بین‌المللی پول

جدول ۹: تراز پرداختها: جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۴۰۱-۱۳۹۴

سال	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
تراز حساب جاری	۱,۲۳	۱۶,۲۸	۱۸,۳۹	۲۹,۲۳	۲۶,۰۱	۲۲,۹۷	۲۴,۵۰	۲۶,۵۱
درصد از GDP در قیمت بازار	۰,۳	۰,۴	۴,۳	۷	۶,۳	۵,۸	۵,۸	۵,۹
تراز تجاری	۵,۳۵	۲۰,۸۴	۲۴,۵۹	۳۳,۸۵	۳۰,۹۷	۲۸,۳۹	۲۹,۸۶	۳۱,۹۴
صادرات	۶۲,۹۹	۸۳,۹۷	۹۸,۰۶	۱۱۶,۷۱	۱۱۴,۲۰	۱۱۲,۹۵	۱۱۶,۱۴	۱۲۰,۲۰
نفت و گاز	۲۶,۹۴	۴۹,۷۸	۶۳,۶۶	۷۸,۳۳	۷۳,۵۵	۶۹,۱۸	۷۰,۲۷	۷۲,۳۰
نفت خام	۱۷,۲۵	۳۲,۹۱	۴۲,۲۹	۵۷,۲۴	۵۵,۹۸	۵۵,۷۳	۵۶,۶۷	۵۸,۴۶
محصولات پتروشیمی و گاز طبیعی	۹,۶۹	۱۶,۸۷	۲۱,۳۷	۲۱,۰۹	۱۷,۵۶	۱۳,۴۵	۱۳,۵۹	۱۳,۸۴
غیر نفتی و غیر گاز	۳۶,۰۴	۳۴,۱۹	۳۴,۴۰	۳۸,۳۸	۴۰,۶۵	۴۳,۷۷	۴۵,۸۷	۴۷,۸۹
واردات	-۵۷,۶۴	-۶۳,۱۳	-۷۳,۴۶	-۸۲,۸۶	-۸۳,۲۲	-۸۴,۵۶	-۸۶,۲۸	-۸۸,۲۵
خدمات و درآمد (خالص)	-۴,۵۴۴	-۵,۱۱۸	-۶,۸۰۹	-۵,۲۷۴	-۵,۶۸۶	-۶,۲۰۱	-۶,۲۱۳	-۶,۳۶۸
اعتبارات	۱۳۰,۳۱	۱۲,۵۹۶	۱۳,۹۲۸	۱۶,۵۶۳	۱۶,۲۱۴	۱۶,۰۴۴	۱۶,۴۹۴	۱۶,۸۶۸
بدهی‌ها	-۱۷,۵۷۵	-۱۷,۷۱۴	-۲۰,۷۳۷	-۲۱,۸۳۷	-۲۱,۹۰۰	-۲۲,۲۴۴	-۲۲,۷۰۷	-۲۳,۲۳۵
نقل و انتقالات (خالص)	۴۲۷	۵۵۸	۶۰۸	۶۶۲	۷۲۲	۷۸۷	۸۵۸	۹۳۵
تراز حساب مالی و سرمایه	۲,۳۴۶	-۱۶,۶۵۸	-۲۷,۴۳۵	-۱۶,۰۰۰	-۷,۴۰۲	-۸,۰۲۴	-۱۶,۶۰۰	-۳,۷۵۷
سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و برابری پرتفولیو	۴۰۷	۲,۱۷۷	۱,۰۰۰	۹۷۰	۹۵۶	۹۲۲	۹۵۳	۵,۹۵۳
بدهی میان‌مدت و بلندمدت	۲۵۳	-۲,۰۹۵	-۸۶۰	۳۰۰	۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰
تأمین مالی پروژه‌های دوجانبه	۹۰,۱	۳۲	۳۰۷	۳۰۰	۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰
پرداخت‌ها	۹۰,۱	۲۴۲	۵۰۰	۵۰۰	۵۰۰	۵۰۰	۵۰۰	۵۰۰
بازپرداخت‌ها	۰	-۲۱۰	-۱۹۳	-۲۰۰	-۱۰۰	-۱۰۰	-۱۰۰	-۱۰۰
بازپرداخت بدهی بازطراحی شده	۴۳۸	۱,۶۹۴	۱,۱۶۷	۰	۰	۰	۰	۰
سایر پرتفولیوی سرمایه‌گذاری و تأمین مالی	-۲۱۰	-۴۳۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰
تأمین مالی نفتی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
اعتبارات تجاری	۵,۳۰۸	-۱۴,۱۰۲	-۲۷,۲۴۳	-۱۴,۱۳۸	-۸,۸۲۶	-۹,۶۱۳	-۸,۴۲۱	-۱۰,۷۷۸
سایر سرمایه‌ها	-۳,۶۲۲	-۲,۶۳۷	-۳۳۲	-۳,۱۳۲	۶۸	۲۶۸	۴۶۸	۶۶۸
خطاها و اشکالات	-۱,۳۵۰	-۷,۲۹۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰
تراز کل	۲,۲۳۳	-۷,۶۶۶	-۹,۰۳۹	۱۳,۲۳۸	۱۸,۶۱۱	۱۴,۹۵۳	۲۲,۹۰۷	۲۲,۷۵۷
تغییر در دارایی/ذخایر رسمی ناخالص	-۲,۲۳۳	۷,۶۶۶	۹,۰۳۹	-۱۳,۲۳۸	-۱۸,۶۱۱	-۱۴,۹۵۳	-۲۲,۹۰۷	-۲۲,۷۵۷
موارد یادداشتی:								
خالص ذخایر رسمی	۱۲۰,۳۷	۱۱۰,۷۵	۹۷,۷۲	۱۱۰,۲۶	۱۲۵,۹۴	۱۴۰,۹۰	۱۶۳,۸۰	۱۸۶,۵۶
دارایی/ذخایر رسمی ناخالص	۱۲۸,۳۹	۱۲۰,۷۳	۱۱۱,۶۹	۱۲۴,۹۳	۱۴۳,۵۴	۱۵۸,۴۹	۱۸۱,۴۰	۲۰۴,۱۵
در هر ماه از سال وارداتی	۱۹,۴	۱۵,۸	۱۳	۱۴,۵	۱۴,۵	۱۴,۵	۱۴,۵	۱۴,۵
بدهی ناخالص خارجی بانک مرکزی ایران	۸,۰۲	۹,۹۷	۱۳,۹۶	۱۴,۶۶	۱۷,۵۹	۱۷,۵۹	۱۷,۵۹	۱۷,۵۹
خدمات بدهی وام‌های خارجی (درصد از صادرات)	۰	۲,۱	۱,۳	۰,۸	۰,۸	۰,۸	۰,۸	۰,۸
بدهی وام‌های خارجی	۲,۷	۲,۳	۲,۰	۲,۲	۲,۳	۲,۶	۲,۵	۲,۵

منبع: مسئولین ایران و پروژه کارکنان صندوق بین‌المللی پول

جدول ۱۰: آمار جمعیت و نیروی کار: جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۴۰۱-۱۳۹۴								
سال	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
به ازای هر میلیون نفر								
جمعیت	۷۹,۵	۸۰,۵	۸۱,۴	۸۲,۴	۸۳,۳	۸۴,۱	۸۵,۰	۸۵,۸
جمعیت در سن کار	۶۴,۶	۶۵,۴	۶۵,۹	۶۶,۵	۶۷,۰	۶۷,۵	۶۸,۱	۶۸,۸
نیروی کار	۲۴,۷	۲۵,۸	۲۶,۲	۲۶,۵	۲۶,۹	۲۷,۳	۲۷,۷	۲۸,۱
اشتغال	۲۲,۰	۲۲,۶	۲۳,۱	۲۳,۴	۲۳,۸	۲۴,۲	۲۴,۶	۲۵,۰
بیکاری	۲,۷	۳,۲	۳,۱	۳,۱	۳,۱	۳,۱	۳,۱	۳,۲
GDP سرانه اسمی	۴,۷۲۳	۵,۰۲۷	۵,۳۰۵	۵,۰۸۶	۴,۹۶۱	۴,۷۳۲	۴,۹۴۹	۵,۲۰۲
(درصد)								
نرخ مشارکت	۳۸,۲	۳۹,۴	۳۹,۷	۳۹,۹	۴۰,۲	۴۰,۴	۴۰,۷	۴۰,۹
مرد	۶۳,۲	۶۴,۱	۶۴,۹
زن	۱۳,۳	۱۴,۹	۱۶,۵
نرخ بیکاری	۱۱,۰	۱۲,۴	۱۱,۸	۱۱,۷	۱۱,۶	۱۱,۴	۱۱,۴	۱۱,۲
مرد	۹,۳	۱۰,۵	۱۰,۱
زن	۱۹,۴	۲۰,۷	۲۰,۴
جوانان	۲۶,۱	۲۹,۱	۲۸,۱
تغییرات درصدی سالانه								
GDP سرانه اسمی	-۲,۴	۱۲,۹	۱۴,۷	۲۰,۰	۱۴,۴	۱۳,۶	۱۳,۸	۱۳,۹
GDP سرانه واقعی	-۲,۸	۱۱,۱	۳,۰	۲,۸	۲,۸	۳,۰	۳,۲	۳,۴
جمعیت	۱,۳	۱,۲	۱,۲	۱,۲	۱,۱	۱,۱	۱,۰	۱,۰
نیروی کار	۳,۶	۴,۵	۱,۴	۱,۴	۱,۴	۱,۴	۱,۶	۱,۶
اشتغال	۳,۱	۲,۸	۲,۱	۱,۵	۱,۶	۱,۶	۱,۶	۱,۷
بیکاری	۷,۵	۱۸,۰	-۳,۶	۰,۹	۰,۲	-۰,۳	۱,۱	۰,۲

منبع: مسئولین ایران و پروژه کارکنان صندوق بین‌المللی پول

جدول ۱۱: تراز نامه بانک مرکزی: جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۴۰۱ - ۱۳۹۴

سال	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
میلیارد ریال								
خالص دارایی‌های خارجی	۳,۲۵۹,۷۰۰	۳,۰۵۳,۷۰۰	۲,۹۷۳,۱۸۷	۴,۰۴۷,۵۰۱	۶,۲۵۸,۶۳۲	۷,۷۷۵,۸۳۸	۹,۹۷۰,۶۳۷	۱۲,۴۵۳,۹۱۱
دارایی‌های خارجی	۳,۵۰۲,۴۰۰	۳,۳۷۷,۱۰۰	۳,۴۸۴,۷۷۹	۴,۶۸۰,۹۰۲	۷,۲۶۵,۴۶۸	۸,۵۳۴,۷۷۶	۱۱,۱۶۲,۱۸۶	۱۳,۷۴۲,۹۸۱
بدهی‌های خارجی	۲۴۲,۷۰۰	۳۲۳,۴۰۰	۵۱۱,۵۹۳	۶۳۳,۴۰۱	۱,۰۰۶,۸۳۶	۱,۰۹۷,۶۳۸	۱,۳۷۴,۲۹۸	۱,۲۸۹,۰۷۰
خالص دارایی‌های داخلی	-۱,۶۷۳,۶۰۰	-۱,۱۹۰,۴۰۰	-۱,۶۴۸,۹۸۵	-۱,۸۵۵,۲۷۸	-۲,۷۵۳,۲۹۱	-۳,۲۶۰,۵۳۸	-۳,۰۹۰,۳۷۲	-۳,۳۸۹,۰۱۸
خالص اعتبارات داخلی	-۲۷۶,۳۰۰	۱۴۷,۶۰۰	۳۷۲,۰۵۲	۵۶۴,۱۷۸	۲۹۷,۵۲۴	۳۰۲,۰۱۷	۳۴۲,۹۹۰	۴۸۲,۰۴۹
بخش دولتی؛ خالص	-۱۳۸۸۰,۰۰۰	-۱۳۱۸۴,۰۰۰	-۱۲۴,۰۵۴۸	-۲۹,۰۵۲	-۳۳۲,۲۴۸	-۳۶۹,۷۷۸	-۳۷۷,۱۳۱	-۳۴۷,۴۳۱
مطالبات	۱۷۵۴,۰۰۰	۹۸۶,۰۰۰	۲۲۳۶,۰۰۰	۱,۳۴۳,۶۰۰	۱,۳۶۳,۶۰۰	۱,۳۸۳,۶۰۰	۱,۴۰۳,۶۰۰	۱,۴۲۳,۶۰۰
سپرده‌ها	۱۵۶۴۲,۰۰۰	۱۴۱۷۰,۰۰۰	۱۴۶۴۱۴۸	۱,۳۷۲,۶۵۲	۱,۶۹۵,۸۴۸	۱,۷۵۳,۳۷۸	۱,۷۸۰,۷۳۱	۱,۷۷۱,۰۳۱
مطالبات بانکی	۸۳۶۳,۰۰۰	۱۱۶۳۳,۰۰۰	۱۲۷۹۶۳۰	۲۴۳,۶۱۲	۲۸۰,۱۵۳	۳۲۲,۱۷۶	۳۷۰,۵۰۳	۴۲۶,۰۷۸
شرکتهای عمومی	۲۷۶۲,۰۰۰	۳۰۲۷,۰۰۰	۳۳۲۹۷,۰۰۰	۳۴۹۶۱۹	۳۴۹۶۱۹	۳۴۹۶۱۹	۳۴۹۶۱۹	۴۰۳۴۰۲
غیرمالی	-۱۳۹۷۳,۰۰۰	-۱۳۳۸۰,۰۰۰	-۲۰۲۱۰,۳۸	-۲۴۱۹۴۵۷	-۳۵۵۸۲۶۲	-۳۰۵۵۳,۰۸	-۳۴۳۳۳۶۲	-۳۸۷۱۲۲۸
سایر اقلام خالص؛ بدون اوراق مشارکت بانک مرکزی								
پایه پولی	۱,۵۷۵,۱۰۰	۱,۸۴۵,۸۰۰	۲,۲۲۸,۰۰۱	۲,۶۹۲,۷۶۶	۳,۲۰۰,۹۷۶	۳,۷۸۳,۹۰۷	۴,۴۳۳,۹۴۹	۵,۱۱۶,۰۴۳
اسکناس	۴۵۷,۰۰۰	۴۸۵,۰۰۰	۵۰۹,۲۵۰	۵۳۴,۷۱۳	۵۶۱,۴۴۸	۵۸۹,۵۲۱	۶۱۸,۹۹۷	۶۴۹,۹۴۶
اسکناس‌های در گردش	۳۷۱,۹۰۰	۳۹۳,۳۰۰	۴۰۷,۴۰۰	۴۴۹,۱۵۹	۴۶۶,۰۰۲	۴۸۹,۳۰۲	۵۱۳,۷۶۷	۵۳۹,۴۵۶
اسکناس‌های نگهداری شده	۸۵,۱۰۰	۹۱,۷۰۰	۱۰۱,۸۵۰	۸۵,۵۵۴	۹۵,۴۴۶	۱۰۰,۲۱۸	۱۰۵,۲۲۹	۱۱۰,۴۹۱
ذخایر	۱,۰۷۶,۰۰۰	۱,۳۱۳,۱۰۰	۱,۶۷۱,۰۵۱	۲,۱۱۰,۳۵۴	۲,۵۹۱,۸۲۸	۳,۱۴۶,۶۸۶	۳,۷۶۷,۲۵۲	۴,۴۱۸,۳۹۷
ذخایر تقاضا شده	۱,۱۹,۰۰۰	۱,۲۵۳,۹۰۰	۱,۵۶۷,۵۷۸	۱,۹۴۶,۶۶۶	۲,۳۴۷,۷۵۰	۲,۸۲۱,۰۴۲	۳,۳۵۷,۹۶۸	۳,۹۳۳,۲۷۷
ذخایر اضافی	۵۷,۰۰۰	۵۹,۲۰۰	۱۰۳,۴۷۳	۱۶۳,۶۸۸	۲۴۴,۰۷۸	۳۲۵,۶۴۴	۴۰۹,۲۸۵	۴۸۵,۱۲۰
سپرده‌های شرکتهای غیرمالی دولتی و شهرداری‌ها	۴۲,۱۰۰	۴۷,۷۰۰	۴۷,۷۰۰	۴۷,۷۰۰	۴۷,۷۰۰	۴۷,۷۰۰	۴۷,۷۰۰	۴۷,۷۰۰
سایر بدهی‌ها	۱۰۴,۰۰۰	۱۷۵,۰۰۰	-۹۰,۳۸۰,۰۰	-۵۰۰,۵۴۴	-۲۰۳,۰۸۳	-۲۰۳,۰۸۳	۲۴۴۶۳۱۶	۳۹۴۸۶۸۸
موارد یادداشتی:								
تغییرات پایان دوره (درصد از پول پایه)								
پول پایه	۱۶,۴	۱۷,۲	۲۰,۷	۲۰,۹	۱۸,۹	۱۸,۲	۱۷,۲	۱۵,۴
خالص دارایی خارجی	۲۹,۰	-۱۳,۱	-۴,۴	۴۸,۲	۸۲,۱	۴۶,۸	۵۸,۵	۵۶,۰
خالص دارایی داخلی	-۱۲,۵	۳۰,۲	۲۵,۱	-۲۷,۴	-۶۳,۲	-۲۸,۶	-۴۱,۴	-۴۰,۶

منبع: مسئولین ایران و پروژه کارکنان صندوق بین المللی پول

جدول ۱۲: بررسی‌های پولی: جمهوری اسلامی ایران: ۱۴۰۱-۱۳۹۴

سال	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
میلیارد ریال								
خالص دارایی‌های خارجی	۳,۷۸۷,۶۰۰	۳,۶۴۱,۷۰۰	۳,۶۳۷,۵۹۳	۴,۹۶۰,۵۲۲	۷,۴۶۸,۰۵۸	۹,۰۷۴,۳۳۷	۱۱,۴۰۱,۹۴۳	۱۴,۰۰۲,۳۶۱
دارایی‌های خارجی	۵۸۰,۷۰۹,۰۰۰	۵۸۰,۶۵۰,۰۰۰	۶,۲۲۹,۸۶۲	۸,۰۴۷,۳۳۲	۱۱,۷۲۴,۷۸۲	۱۳,۷۱۴,۹۵۴	۱۶,۴۳۹,۵۹۸	۱۹,۴۵۲,۳۲۰
بدهی خارجی	۲,۰۲۰,۵۳۰	۲,۰۶۴,۸۰۰	۲,۵۹۲,۲۶۹	۳,۰۸۶,۸۱۰	۴,۲۵۶,۷۲۴	۴,۶۴۰,۶۱۷	۵,۰۳۷,۶۵۵	۵,۴۴۹,۹۵۹
خالص دارایی‌های داخلی	۶,۳۹۶,۲۰۰	۸,۹۰۹,۷۰۰	۱۱,۸۶۶,۷۸۷	۱۴,۲۳۵,۲۹۱	۱۵,۶۰۹,۸۵۷	۱۸,۵۸۱,۸۵۵	۲۱,۴۴۵,۸۳۱	۲۴,۴۰۷,۵۰۶
خالص اعتبارات داخلی	۷,۰۱۷,۰۵۰	۹,۵۴۲,۰۰۰	۱۱,۶۱۶,۷۸۷	۱۳,۵۳۵,۲۹۱	۱۵,۴۰۹,۸۵۷	۱۷,۵۸۱,۸۵۵	۲۰,۴۴۵,۸۳۱	۲۳,۴۰۷,۵۰۶
خالص اعتبارات به دولت	-۴۹۴,۹۰۰	۲۴۸,۰۰۰	۱۳۱,۳۳۸	-۱۲۹,۸۳۲	-۳۴۳,۶۸۱	-۵۲۷,۷۸۱	-۴۷۵,۳۸۹	-۴۵۷,۳۷۸
مطالبات غیرمالی	۳۰۳,۲۰۰	۳۴۰,۰۰۰	۳۷۹,۰۴۶	۴۰۶,۶۶۴	۴۱۸,۲۰۱	۴۳۱,۸۰۷	۴۴۷,۲۳۵	۵۱۷,۵۴۸
شرکت‌های دولتی غیرمالی	۷,۳۶۲,۲۰۰	۹,۱۷۷,۲۰۰	۱۱,۰۰۶,۴۰۳	۱۳,۲۵۸,۴۵۹	۱۵,۰۳۵,۳۳۷	۱۷,۶۷۷,۸۲۹	۲۰,۴۷۳,۹۸۵	۲۳,۳۴۷,۳۳۶
مطالبات بخش خصوصی	-۷۷۴,۳۰۰	-۶۳۲,۳۰۰	-۲۵۰,۰۰۰	۷۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰
سایر اقلام؛ خالص	۱۰,۱۸۳,۲۰۰	۱۲,۵۵۱,۴۰۰	۱۵,۵۰۴,۳۸۰	۱۹,۱۹۵,۸۱۳	۲۳,۰۷۷,۹۱۵	۲۷,۶۵۶,۱۹۲	۳۲,۱۴۷,۷۷۳	۳۸,۴۰۹,۸۶۷
پول گسترده (M ^۳)	۱۰,۱۷۲,۸۰۰	۱۲,۵۳۳,۹۰۰	۱۵,۴۸۴,۶۰۶	۱۹,۱۷۲,۴۹۷	۲۳,۰۴۷,۰۳۰	۲۷,۶۲۲,۵۲۱	۳۲,۱۱۱,۲۲۱	۳۸,۳۷۰,۳۲۴
M ^۲	۳۷۱,۹۰۰	۳۹۳,۳۰۰	۴۰۷,۴۰۰	۴۴۹,۱۵۹	۴۶۶,۰۰۲	۴۸۹,۳۰۲	۵۱۳,۷۶۷	۵۳۹,۴۵۶
پول نقد	۹۸۰,۰۹۰۰	۱۲,۰۱۴,۰۶۰	۱۵,۰۷۷,۲۰۶	۱۸,۰۷۳,۳۳۹	۲۲,۵۸۱,۰۲۸	۲۷,۱۳۳,۲۱۹	۳۲,۲۹۷,۴۵۴	۳۷,۸۳۰,۸۶۸
سپرده‌ها	۹۹۵,۱۰۰	۱,۲۳۷,۰۰۰	۱,۵۳۶,۲۰۹	۱,۸۶۰,۹۰۴	۲,۲۳۳,۰۲۷	۲,۶۸۳,۱۹۱	۳,۱۹۳,۸۸۰	۳,۷۴۱,۰۷۷
سپرده‌های دیداری	۸۸۰,۵۸۰,۰۰۰	۱,۰۹۰,۳۶۰,۰۰۰	۱,۳۵۴,۰۹۹۶	۱,۶۸۶,۲,۴۳۵	۲,۰۳۴۸,۰۰۱	۲,۴۴۵,۰۰۲۷	۲,۹۰۱,۳۵۷۴	۳,۴۰۸,۸۹۷۹۲
سپرده‌های مدت‌دار	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
طرح‌های خرید سرمایه در بخش غیربانکی	۱۰,۴۰۰	۱۷,۵۰۰	۱۹,۷۷۴	۲۳,۳۱۶	۳۰,۸۸۶	۳۳,۶۷۱	۳۶,۵۵۲	۳۹,۵۴۴
سپرده‌های ارز خارجی	-۴۹۴,۹۰۰	۲۴۸,۰۰۰	۱۳۱,۳۳۸	-۱۲۹,۸۳۲	-۳۴۳,۶۸۱	-۵۲۷,۷۸۱	-۴۷۵,۳۸۹	-۴۵۷,۳۷۸
موارد یادداشتی:								
خالص اعتبارات به بخش دولتی	۱,۵۷۵,۰۱۰	۱,۸۴۵,۸۰۰	۲,۲۲۸,۰۰۱	۲,۶۹۲,۷۶۶	۳,۰۲۰,۹۷۶	۳,۷۸۳,۹۰۷	۴,۴۳۳,۹۴۹	۵,۱۱۶,۰۴۳
پول پایه	۱,۰۳۶۷,۰۰۰	۱,۶۳۰,۳۰۰	۱,۹۴۳,۶۰۹	۲,۳۱۰,۰۶۲	۲,۶۹۹,۰۲۹	۳,۱۷۲,۴۹۳	۳,۷۰۷,۶۶۷	۴,۲۸۰,۵۳۲
M ^۱	۶,۵	۶,۸	۷,۰	۷,۱	۷,۲	۷,۳	۷,۴	۷,۵
ضریب فزاینده (پول پایه/M ^۲)	۱,۰	۱,۰	۱,۰	۱,۰	۱,۰	۱,۰	۱,۰	۱,۰
شتاب (آهنگ) M ^۲	۱۱,۱۲۹,۰۳۳	۱۲,۷۲۲,۸۴۹	۱۴,۷۷۲,۳۱۴	۱۷,۹۲۶,۲۸۵	۲۰,۷۴۲,۳۲۷	۲۳,۸۱۰,۶۱۳	۲۷,۳۶۴,۵۵۹	۳۱,۴۶۳,۶۶۶
GDP								
(تغییرات سالانه، درصد)								
خالص دارایی خارجی	۱۴,۴	-۳,۹	-۰,۱	۳۶,۴	۵۰,۵	۲۱,۵	۲۵,۷	۲۲,۸
خالص دارایی داخلی	۴۱,۵	۳۹,۳	۳۳,۲	۲۰,۰	۹,۷	۱۹,۰	۱۵,۴	۱۳,۸
پول پایه	۱۶,۴	۱۷,۲	۲۰,۷	۲۰,۹	۱۸,۹	۱۸,۲	۱۷,۲	۱۵,۴
M ^۱	۱۳,۲	۱۹,۳	۱۹,۲	۱۸,۹	۱۶,۸	۱۷,۵	۱۶,۹	۱۵,۵
M ^۲	۳۰,۰	۲۳,۲	۲۳,۵	۲۳,۸	۲۰,۲	۱۹,۹	۱۸,۸	۱۶,۹
اعتبارات به بخش خصوصی در ریال	۱۶,۷	۲۴,۷	۲۱,۰	۱۹,۴	۱۵,۷	۱۵,۳	۱۵,۸	۱۴,۰

منبع: مسئولین ایران و پروژه کارکنان صندوق بین‌المللی پول

پیوست ۱: ارزیابی بخش خارجی

مشخصه وضعیت خارجی ایران، با بدهی‌های خارجی کم، ذخایر ارزی قابل توجه و مازاد حساب جاری بیان می‌شود. با این حال، بانک مرکزی از ابتدای سال ۱۳۹۵ در حال از دست دادن ذخایر است و مقامات با مشکلاتی در انتقال درآمدهای نفتی خود از شرکای تجاری مواجه هستند. نرخ رسمی ۱۵٫۵ درصد قوی تر از نرخ بازار در سال ۹۵ بود و این شکاف، به بخش عمده‌ای از واردات یارانه داده و مزیت رقابتی صادرات را کاهش داده است. کارکنان توقع تنزل موقعیت خارجی ایران بیش از پیش‌بینی‌های مقامات هستند. انتظار می‌رود یکسان‌سازی نرخ ارز، نرخ مبادله را با نرخ بازار معادل قرار دهد، که به نوبه خود می‌تواند نرخ واحدی که با بنیان‌های اقتصاد هماهنگی دارد را محقق سازد.

الف. مرور بخش خارجی ایران

۱- وضعیت حساب جاری، پس از لغو تحریم‌های هسته‌ای، با حمایت صادرات نفت به صورت مازاد باقی مانده است (جدول ۱). واردات صورت گرفته نشان‌دهنده تقاضای محصور شده و برآورد بیش از حد نرخ ارز است. انتظار می‌رود با افزایش صادرات نفت و گاز، مازاد حساب جاری نزدیک به ۵٫۵ درصد از تولید ناخالص داخلی باشد. حساب مالی می‌تواند به طور متوسط بهبود یابد، که نشان دهنده بهبود دسترسی به درآمد صادرات نفت است. زیرا روابط بانکی با گذشت زمان بهبود می‌یابد، تعهدات سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به تدریج به ارمغان می‌آیند و اشتباهات و خطاها نرمالیت می‌شود.

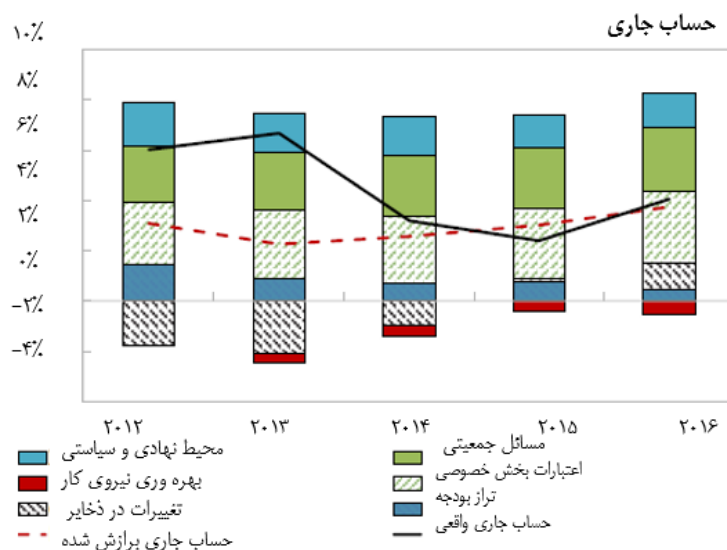
۲- ضربه‌گیری (در مقابل شوک‌های) خارجی با توجه به محدودیت‌های روابط بانکی و اختلال در دسترسی به ذخایر بین‌المللی ضعیف شده است. نبود روابط بانکی مناسب، بازگشت عواید صادرات را مختل کرده است. بخصوص بازگشت عواید از برخی مشتریان کلیدی نفت ایران که تجمع این عواید و تأخیر در دسترسی، قابل ملاحظه است. به منظور کاهش اثرات ناشی از این اتفاق، ایران توافقاتی برای مبادله با دیگر ارزها بخصوص یورو داشته است. دورنمای مخاطرات ناشی از نوسانات قیمت نفت، تأثیرات تحریم‌های باقی مانده و خطر بازگشت تحریم‌های هسته‌ای، به عنوان مخاطرات موقعیت خارجی ایران هستند.

ب. ارزیابی نرخ ارز

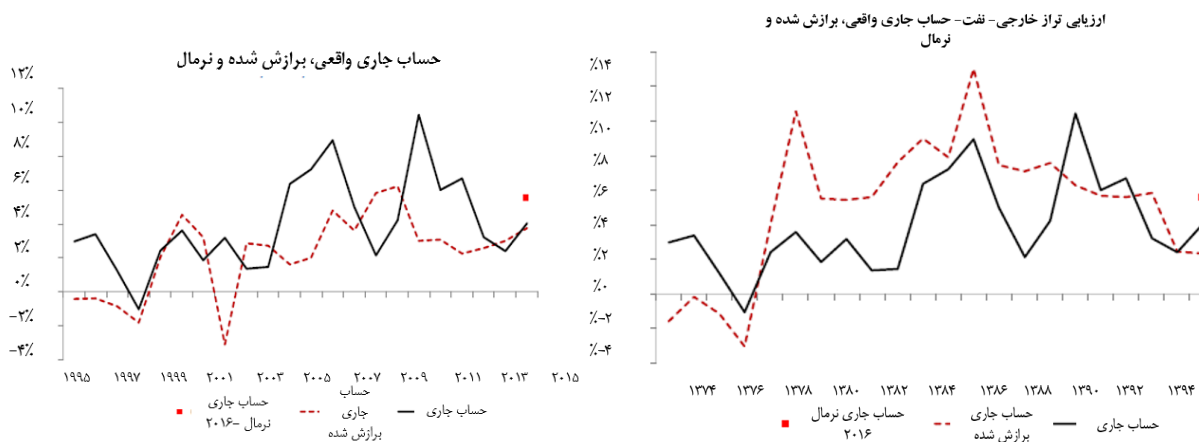
۳. ارزیابی نرخ ارز در زمستان سال ۹۶ نشان داد که نرخ ارز رسمی حدود ۱۳ تا ۱۶ درصد، بیش از مقدار واقعی برآورد شده است. در سال ۱۳۹۶، نرخ بازار حدود ۱۵ درصد بیش از نرخ ارز رسمی کاهش یافته است. تحلیل‌ها بیان می‌کنند که این کاهش در سال ۱۳۹۶، کاملاً در راستای اصول بازار بوده است. یکسان‌سازی نرخ ارز در نرخ بازار، نرخ ارز مؤثر واقعی را در مسیر درست اصول بازار قرار خواهد داد.

جدول ۱. آسیب پذیرهای بخش خارجی	
<p>پیش زمینه: باوجود مزاد حساب، ایران به دلیل محدودیت ها و عدم دسترسی به عایدات نفتی در حال از دست دادن منابع است. بیش ارزیابی نرخ ارز نیز واردات را تشدید می کند.</p> <p>پاسخ سیاستی: انقباض مالی و سیاست پولی سختگیرانه، میتواند از ثبات اقتصاد کلان حمایت کند و موقعیت خارجی را تقویت کند. به نظر می رسد مبادله واقعی (رسمی) بیش از حد ارزش آن است در حالی که نرخ ارز بازار به طور گسترده ای با اصول هماهنگ است. تک نرخی کردن می تواند این شکاف را پوشش دهد. افزایش عدم قطعیت برای بخش خارجی ایران قابل پیش بینی است.</p>	<p>ارزیابی کلی: موقعیت خارجی ایران در سال ۱۳۹۵ از آنچه که اسناد بالادستی و دستورگذاری سیاسی انتظار دارد وضعیت تر است. اگر برجام برقرار بماند و پیشرفتهای در مبارزه با پولشویی ادامه یابد و بانک مرکزی تقویت شود و تعدیل مالی برنامه ریزی شود و حساب جاری و دسترسی به منابع خارجی مقدور شود میتوان به بهبود این موقعیت امیدوار بود.</p>
<p>پیش زمینه: حساب جاری پس از برداشتن تحریم ها از ۳۲ درصد تر سال ۹۴ تا ۴ درصد در سال ۹۵ افزایش یافت.</p> <p>ارزیابی: مزاد حساب باقی می ماند. تکنرخی کردن ارز در بازار می تواند به کنترل واردات کمک کند و محرک صادرات غیرنفتی شود و اتکا به درآمد نفتی را کاهش دهد.</p>	<p>حساب جاری: به طور تدریجی در حال افزایش است.</p>
<p>پیش زمینه: ایران نظام نرخ مبادله دوگانه دارد. برای کالاهای منتخب نرخ دلار رسمی و برای دیگر کالاها نرخ دلار بازار اعمال می شود. مخاطره ها بر فاصله این دو نرخ تأثیر می گذارد.</p> <p>ارزیابی: کارکنان توصیه می کنند که نرخ بازار با واقعیات هماهنگ تر است.</p>	<p>نرخ مبادله ارزی: بیش ارزیابی ارزش ریال به عدم قطعیت بزرگ تبدیل می شود.</p>
<p>پیش زمینه: به علت تحریم ها اقتصاد ایران از بازار مالی بین المللی جدا است. بدهی خارجی کمتر از ۲ درصد تولید ناخالص داخلی است. سرمایه گذاری خارجی و سبد سرمایه گذاری های مستقیم ناچیز است. نواقص ارتباطات بانکی اثر منفی گذاشته و خروج اعتبارات افزایش داشته است.</p> <p>ارزیابی: مقامات باید سیاستگذاری جدی تری برای بهبود روابط بانکی و کاهش خروج اعتبارات داشته باشند.</p>	<p>حساب مالی و سرمایه: افزایش خروج</p>
<p>پیش زمینه: دارایی خارجی ایران به ۱۲۰ میلیارد دلار در پایان سال ۹۵ رسید که معادل ۱۶ ماه صادرات نفت است. برخی موجودی ذخایر به دلیل موانع بانکی افزایش یافته اند. تجاری به علت مشکل ایران در دریافتها، تجمیع اعتبار بزرگ پرداخت ها بوجود آمده است.</p> <p>ارزیابی: نظر می رسد سطح دارایی های ناخالص خارجی مطلوب است، اما افزایش ناامنی های خارجی و مشکلات دسترسی به ذخایر به سیاست های سختگیرانه تری به منظور تقویت موقعیت خارجی نیاز است.</p>	<p>ذخایر ارزی: بزرگ است ولی در دسترس نیستند.</p>
<p>بدهی خارجی ناخالص در حد ۲ درصد تولید ناخالص ملی است. دارایی های سیستم بانکی و بانک مرکزی به اندازه ۵۰ درصد تولید ناخالص داخلی است. اما بخش بزرگی از این دارایی ها برای پرداخت ها در دسترس نیستند.</p>	<p>دارایی های خارجی و وضعیت بدهی ها: اطلاعی در دست نیست</p>
منبع: کارکنان صندوق بین المللی پول	

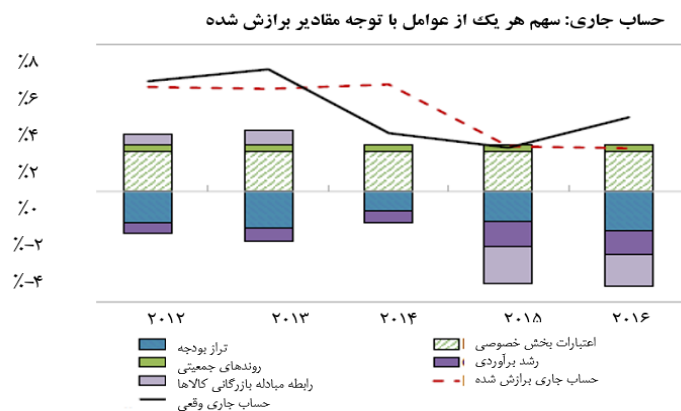
• **رویکرد حساب جاری.** ارزیابی نرخ ارز مؤثر واقعی دارای برآوردی به میزان ۱۲/۹ درصد، بیش از حد واقعی است. تراز حساب جاری در سال ۱۳۹۵ که ۴ درصد GDP می‌باشد، در سطحی پائین‌تر از نُرم آن که برابر ۵/۸ درصد است، قرار دارد. مهمترین تعیین‌کننده‌های حساب جاری نُرم در ایران، عبارت از اعتبارات خصوصی، روندهای جمعیتی، محیط‌های نهادی و سیاسی، تغییر ذخایر و یک شکاف سیاستی بزرگ هستند. بیشتر شدن کسری مالی و از دست رفتن ذخایر خارجی منجر به ضعیف‌تر شدن مزاد حساب جاری در مقایسه با نُرم آن شده است. در طول دوره میان مدت، تحکیم مالی برنامه‌ریزی شده برای رسیدن به فرضیه درآمد دائمی نُرم تا قبل از سال ۲۰۲۸، بهبود روابط بانکی و یکسان‌سازی نرخ ارز باید بتواند به بستن شکاف حساب جاری کمک کند. سیاست‌های احتیاطی پولی و مالی دربردارنده تورم بوده و از رقابت‌پذیری حمایت می‌کنند. انجام اصلاحات به منظور بهبود فضای کسب و کار و بازار نیروی کار موجب کاهش شکاف بهره‌وری ایران خواهد شد.

منبع: کارکنان صندوق بین‌المللی پول

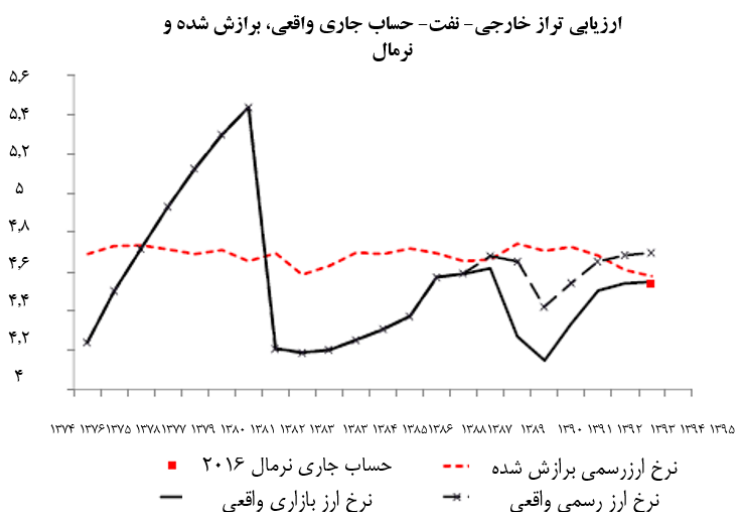
• رویکرد ارزیابی تراز خارجی نفت محور حساب جاری. ارزیابی حساب جاری برای کشورهای صادرکننده محصول، برآورد بیش از حد نرخ ارز مؤثر واقعی رسمی به میزان ۱۲/۴ درصد در سال ۱۳۹۵ را تأیید می‌کند. روش مذکور تأکید بر اقتصادهای وابسته به نفت دارد که در آنها دولت تمایل به ایفای نقشی بیشتر از معمول دارد و احتمالاً حساب جاری حساسیت بیشتری به سیاست مالی دارد. وسیعتر شدن کسری مالی و کاهش ذخایر خارجی، مازاد حساب جاری را ضعیف‌تر از نرم آن در سال ۱۳۹۵ کرده است و این شکاف حساب جاری را تبیین می‌کند. سطح مطلوبی از تراز مالی تعدیل شده ادواری نشان‌دهنده تعدیل مالی مورد نیاز برای ایجاد فضای مالی به منظور محدود کردن هزینه‌های اصلاح بانکی و افزایش ذخایر در دوره میان‌مدت است که برای ایجاد حایل‌های خارجی مورد نیاز می‌باشد. همچنین کسری مالی یکی از عوامل ساختاری در ایجاد عملکرد پائین حساب جاری می‌باشد و همینطور در سال‌های اخیر یکی از عوامل ایجاد شوک‌های تجاری بوده است. با این وجود، این روش‌شناسی ضرورت اصلاحات ساختاری برای بهبود بهره‌وری، رقابتی کردن اقتصاد ایران و انحراف سیاست مالی از نرم فرضیه درآمد دائمی بلندمدت را در نظر نمی‌گیرد.

منبع: کارکنان صندوق بین‌المللی پول

مدل حساب جاری		
ارزیابی تراز خارجی - oil	ارزیابی تراز خارجی - Lite	
۴,۰٪	۴,۰٪	حساب جاری - واقعی
-۱,۸٪	-۰,۸٪	سهم ادواری در مدل
۵,۸٪	۴,۸٪	حساب جاری تعدیل شده ادواری
۵,۵٪	۵,۵٪	حساب جاری نرم
۷,۳٪	۶,۳٪	حساب جاری نرم تعدیل شده ادواری
-۱,۵٪	-۱,۵٪	شکاف حساب جاری
-۳,۱٪	-۱,۸٪	شکاف سیاستی
-۰,۱۲	-۰,۱۲	کشش
۱۲,۴٪	۱۲,۹٪	نرخ ارز مؤثر واقعی

• رویکرد نرخ ارز مؤثر واقعی. نرخ ارز مؤثر واقعی رسمی به میزان ۱۶ درصد و نرخ ارز مؤثر واقعی بازاری نیز به میزان ۱ درصد در پایان سال ۱۳۹۵، بیش از حد نرم ارزش گذاری شده است. ارزش گذاری بیش از حد نرم اغلب بواسطه تورش (وجود انحراف) در بازار مالی داخلی، فقدان باز بودن تجارت ایجاد شده است. یکسان سازی نرخ ارز و انتقال به یک نرخ ارز انعطاف پذیرتر به اقتصاد اجازه می دهد تا بتواند مدیریت بهتری بر روی شوک های تجاری داشته باشد و باز بودن بیشتر تجارت نیز، دورنمای رشد اقتصادی را بهبود خواهد بخشید.

مدل نرخ ارز مؤثر واقعی		
نرخ ارز مؤثر واقعی بازاری	نرخ ارز مؤثر واقعی رسمی	
۴,۵۵	۴,۷۰	لگاریتم نرخ ارز مؤثر واقعی - مقدار واقعی
۴,۵۳	۴,۵۳	لگاریتم نرخ ارز مؤثر واقعی - نرم
٪۱,۴	٪۱,۶	شکاف نرخ ارز مؤثر واقعی
۴,۵۸	۴,۵۸	لگاریتم نرخ ارز مؤثر واقعی - برآورد شده
-۰,۰۳	۰,۱۲	پسماندها
۰,۰۴	۰,۰۴	شکاف سیاستی

۴. اختلاف ارزش بین نرخ موازی و نرخ رسمی در سال ۱۳۹۶ بطور متوسط ۱۶/۴ درصد است و این اختلاف، از آغاز سال ۲۰۱۸ بیشتر نیز شده است که این موجب افزایش نااطمینانی شده اما از سوی دیگر، نرخ بهره بالاتر به کاهش شکاف کمک کرده است. مسئولین ارقام اضافی کالاهای وارداتی را از لیست اولویت های وارداتی حذف کرده اند. ارقامی که با نرخ ارز رسمی ارزش گذاری می شدند ولی اکنون این ارقام با نرخ بازار محاسبه می شوند. از

تاریخ سپتامبر ۲۰۱۷، میزان ۷۸ درصد از قلم کالاها (۵۲ درصد در پایان سال ۲۰۱۶) و ۴۴/۵ درصد از واردات (۴۴ درصد در پایان سال ۲۰۱۶) توسط نرخ بازاری ارزش‌گذاری شده‌اند. از سپتامبر ۲۰۱۷، محصولات در ارتباط با توریسم، برنج، سوخت‌های هوایی و هواپیماها از لیست اولویت‌ها خارج شدند.

۵. بطور خلاصه، ارزیابی نرخ ارز بیان می‌کند که موقعیت خارجی ایران در سال ۱۳۹۵ ضعیف‌تر از آن چیزی است که توسط چارچوب‌ها و اصول سیاستی مطلوب تضمین شده بود.

ج. تاب‌آوری خارجی

۶. موقعیت خارجی ایران بیانگر عدم وجود هر گونه ریسک و مخاطره عمده‌ای از لحاظ تاب‌آوری است. بدهی خارجی در سطح پائینی قرار دارد و پیش‌بینی می‌شود که مقدار آن در حدود ۲ درصد GDP ثابت باقی بماند. ذخایر رسمی ناخالص به وفور وجود دارد. اما مسئولین برای مواجهه با مشکلات، به برداشت وجوهی از این ذخایر به دلیل محدودیت‌های موجود در روابط بانکی، ادامه می‌دهند. آمار و اطلاعات مربوط به وضعیت سرمایه‌گذاری بین‌المللی در دسترس نمی‌باشد و این بیانگر قصور در جمع‌آوری اطلاعات دارایی‌های خارجی بخش خصوصی است (پیوست آماری ملاحظه شود).

معیار کفایت ذخایر: ایران									
۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	
۲۰۴,۲	۱۸۱,۴	۱۵۸,۵	۱۴۳,۵	۱۲۴,۹	۱۱۱,۷	۱۲۰,۷	۱۲۸,۴	۱۲۶,۲	ذخایر رسمی ناخالص (میلیارد دلار)
۲۲,۳	۲۰,۲	۱۸,۰	۱۶,۶	۱۴,۵	۱۴,۶	۱۸,۲	۲۰,۸	۱۷,۱	ماه‌های واردات کالاها و خدمات
۶۶۵,۱	۶۳۵,۸	۵۹۰,۲	۴۸۲,۴	۳۷۹,۰	۴۸۲,۱	۵۶۱,۶	۳۴۷۵,۵	۸۸۳,۵	درصد بدهی کوتاه‌مدت در سررسید باقی‌مانده
									مقدار مثبت تراز حساب جاری
۲۹۸,۱	۲۸۳,۴	۲۶۷,۰	۲۵۹,۲	۲۰۹,۵	۲۰۱,۸	۲۳۹,۸	۲۹۶,۶	۳۲۴,۰	درصد از معیارهای ترکیبی IMF (ثابت) ^۱
۵۷۹,۷	۵۵۰,۹	۵۱۸,۶	۵۰۳,۱	۴۰۷,۹	۳۹۲,۶	۴۶۴,۹	۵۷۴,۶	۶۳۸,۲	درصد از معیارهای ترکیبی IMF (انعطاف‌پذیر)
۱. معیار ترکیبی صندوق بین‌المللی پول بصورت مجموع وزندهی شده مواردی نظیر بدهی کوتاه‌مدت، سایر موارد بدهی، پول گسترده، صادرات بصورت درصدی از GDP می‌باشد.									

پیوست ۲. تحلیل ماندگاری بدهی بخش عمومی

حسابرسی مستمر معوقات، آشکار ساخته است که معوقات دولت حدود ۳۰ درصد GDP بوده و نسبت بدهی به GDP در سال ۱۳۹۵ به ۵۰ درصد رسیده است. انتظار بر این است که تأمین مجدد سرمایه پیش بینی شده در سیستم بانکی، نسبت بدهی به GDP را در سال ۱۳۹۷ به ۵۴ درصد افزایش دهد. میزان بدهی بطور تدریجی به سمت سقف بدهی ۴۰ درصد GDP در دوره میان مدت در طول برنامه ششم توسعه ملی، بواسطه افزایش قیمت نفت همگرا می شود. پویایی بدهی دولت ایران، همچنان به شوک های رشد و نرخ بهره حساس باقی می ماند.

۱- انتظار بر این است که تأمین مجدد سرمایه سیستم بانکی در سال ۱۳۹۷، بار بدهی عمومی را به ۵۴ درصد GDP افزایش دهد. اما پویایی بدهی در طول دوره میان مدت بهبود می یابد. انتظار بر این است که بهره مربوط به اوراق مشتقات در تأمین مجدد سرمایه سیستم بانکی، موجب افزایش بهره اوراق دولتی به ۴/۸ درصد GDP در سال ۱۳۹۸ می شود. تأمین مالی ناخالص ایران نیاز به افزایش از ۴/۵ درصد GDP در سال ۱۳۹۶ به تقریباً ۱۵ درصد در سال ۱۳۹۸ دارد. با این وجود، از آنجا که موجودی بدهی معوقه دولت، بطور تدریجی تا سال ۱۴۰۲ و بواسطه افزایش درآمدهای حاصل از قیمت نفت تأمین مالی می شود، بنابراین کسری محدود خواهد شد. بطوریکه این کسری به همراه تأثیر تورم، به کاهش بار بدهی به ۴۰ درصد GDP در سال ۱۴۰۱ کمک می کند.

۲- آسیب پذیری مالی افزایش یافته است. در یک سناریو که در آن رشد تولید ناخالص داخلی واقعی تا ۵/۵ درصد نسبت به روند اصلی آن در سال های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ کاهش می یابد، یک شوک شامل انحراف در استاندارد، موجب رسیدن نسبت بدهی به GDP به اوج خود در ۸۴/۴ درصد از GDP، قبل از تثبیت آن در ۸۲ درصد GDP در طول دوره میان مدت، می شود. نیاز دولت به تأمین مالی ناخالص، به ۲۲/۵ درصد GDP در سال ۱۳۹۸ افزایش می یابد. سناریوی جایگزین دیگری که براساس میانگین های دوره ای (تاریخی) طراحی شده است، یک کاهش تقریباً باندازه ۱/۳ درصد GDP، در تراز سال ۱۳۹۷ را نشان می دهد. بطوریکه این کاهش با یک افزایش در بدهی بهره مؤثر تا ۱/۲ درصد از مقدار مبنای همراه است. بر همین اساس در این سناریو، میزان اوج نسبت بدهی به GDP در سال ۱۳۹۸ بالای ۷۰ درصد دیده شده است. براساس سناریوی رکود شدید اقتصاد جهانی که همراه با شوک تولید ناخالص داخلی واقعی، نرخ بهره مؤثر بالاتر، کاهش در تراز اصلی در میان مدت است، میزان بدهی و تأمین مالی به ترتیب نیازمند رسیدن به ۸۸ درصد و ۲۴ درصد GDP در سال ۱۳۹۸ بوده و میزان آنها در میان مدت افزایش خواهد یافت. براساس سناریوی شوک شدید، شناسایی معوقات اضافی و هزینه های بالاتر تأمین سرمایه بانکی، نیاز به بدهی و تأمین مالی را بیشتر افزایش می دهد.

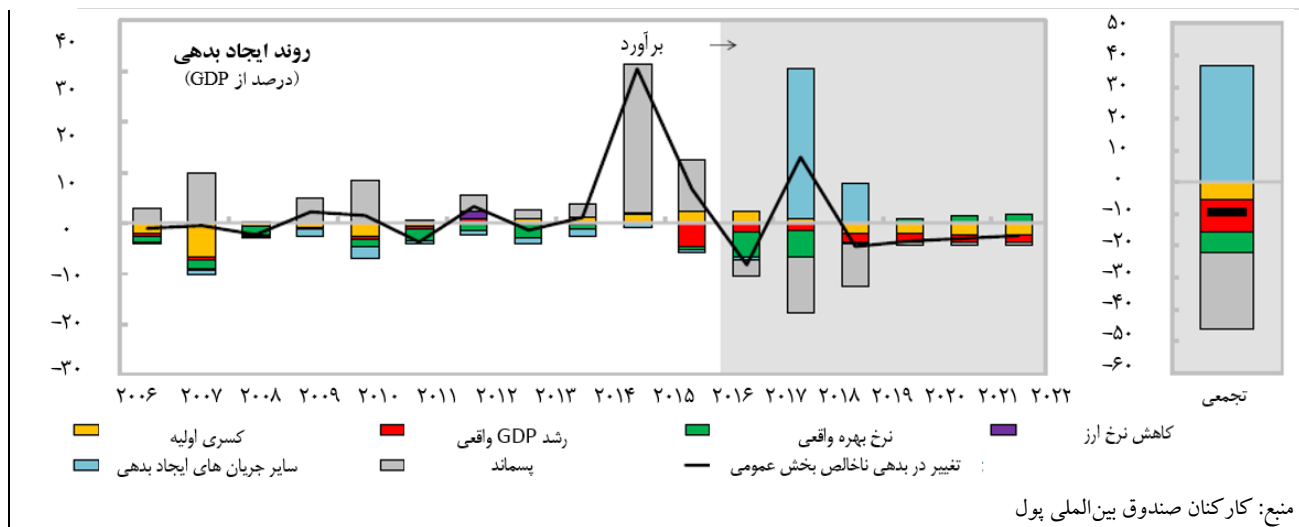
جدول ۱. تحلیل ماندگاری بدهی بخش عمومی - سناریوی مبنا: جمهوری اسلامی ایران

برحسب درصد از GDP

بدهی، شاخص‌های بازاری و اقتصادی

سال	واقعی		برآورد شده								
	۱۳۸۵-۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹				
بدهی اسمی ناخالص بخش عمومی	۱۱,۱	۴۲,۳	۴۹,۱	۴۰,۸	۵۳,۹	۴۹,۲	۴۵,۶	۴۲,۶	۴۰,۰	۱۴۰,۰	۱۴۰,۱
نیازهای تأمین مالی ناخالص بخش عمومی	-۱,۲	۱,۸	۴,۷	۱,۵	۱۳,۵	۱۴,۷	۶,۸	۵,۷	۵,۷	۵,۷	۵,۷
رشد GDP واقعی (درصد)	۱,۸	-۱,۶	۱۲,۵	۴,۳	۴,۰	۴,۰	۴,۱	۴,۲	۴,۲	۴,۲	۴,۴
تورم (شاخص ضمنی تولید ناخالص داخلی؛ درصد)	۱۹,۱	۰,۴	۱,۶	۱۱,۳	۱۶,۷	۱۱,۳	۱۱,۳	۱۰,۲	۱۰,۳	۱۰,۳	۱۰,۱
رشد GDP اسمی (درصد)	۲۱,۱	-۱,۲	۱۴,۳	۱۶,۱	۲۱,۴	۱۵,۷	۱۴,۸	۱۴,۹	۱۴,۹	۱۴,۹	۱۵,۰
نرخ بهره مؤثر (درصد)	۱,۵	۰,۹	۰,۳	۰,۴	۱,۳	۱,۳	۱,۳	۱,۴	۱,۴	۱,۴	۱۵,۶

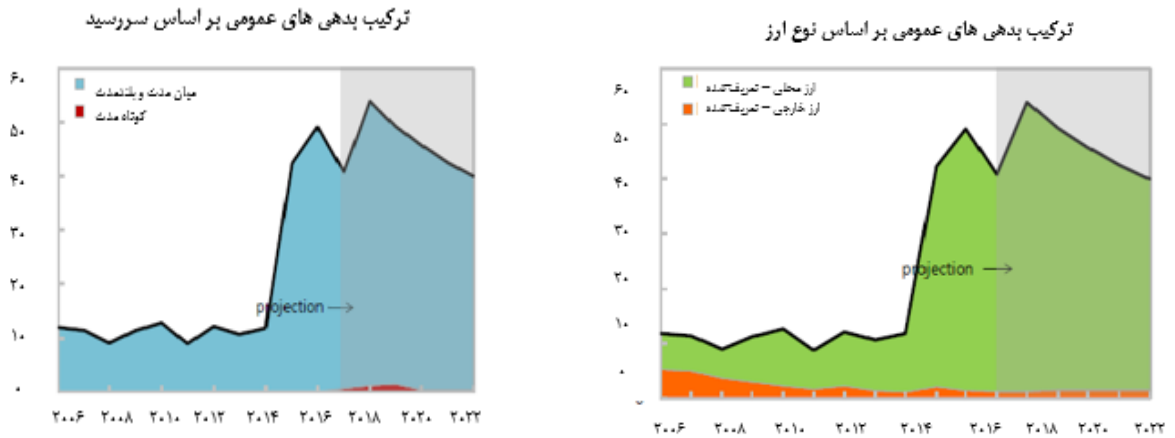
سال	واقعی		برآورد شده								
	۱۳۸۵-۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹				
تغییر در بدهی ناخالص بخش عمومی	-۰,۱	۳۰,۵	۶,۸	-۸,۳	۱۳,۰	-۴,۶	-۳,۶	-۳,۰	-۲,۵	-۹,۱	
جریان بدهی ایجاد شده شناسایی شد	-۳,۸	۱,۰	-۳,۶	-۵,۰	۲۴,۰	۳,۷	-۳,۱	-۲,۶	-۲,۱	-۲,۱	۱۵,۰
کسری پایه	-۱,۲	۱,۷	۲,۲	۲,۲	۱,۰	-۲,۱	-۲,۱	-۲,۳	-۲,۳	-۲,۳	-۵,۶
درآمد پایه (بدون بهره) و امتیازات	۱۹,۳	۱۶,۱	۱۷,۳	۱۵,۷	۱۸,۷	۱۹,۵	۱۹,۵	۱۹,۵	۱۹,۵	۱۹,۵	۱۱۲,۳
مخارج پایه	۱۸,۰	۱۷,۸	۱۹,۴	۱۷,۸	۱۹,۷	۱۷,۵	۱۷,۴	۱۷,۲	۱۷,۲	۱۷,۲	۱۰۶,۷
پویایی‌های خودکار بدهی	-۱,۶	۰,۳	-۵,۱	-۶,۷	-۶,۷	-۲,۰	-۰,۹	-۰,۲	-۰,۲	-۰,۲	-۱۶,۳
تفاضل رشد/نرخ بهره	-۱,۸	۰,۲	-۵,۲	-۶,۷	-۶,۷	-۲,۰	-۰,۹	-۰,۲	-۰,۲	-۰,۲	-۱۶,۳
نرخ بهره واقعی	-۱,۷	۰,۱	-۰,۶	-۴,۸	-۵,۴	-۰,۲	۰,۹	۱,۵	۱,۵	۱,۹	-۶,۲
رشد GDP واقعی	-۰,۲	۰,۲	-۴,۶	-۱,۸	-۱,۳	-۱,۹	-۱,۸	-۱,۷	-۱,۶	-۱,۶	-۱۰,۱
تنزل نرخ ارز	۰,۳	۰,۱	۰,۱	۰,۱
سایر جریان بدهی ایجاد شده شناسایی شده	-۱,۰	-۰,۹	-۰,۷	-۰,۵	۲۹,۷	۷,۸	-۰,۱	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۳۶,۹
خصوصی‌سازی (منفی)	-۱,۰	-۰,۹	-۰,۷	-۰,۵	۲۹,۷	-۰,۲	-۰,۱	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۲۸,۹
بدهی‌های محتمل الوقوع	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۸,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۸,۰
پسماندها، شامل تغییرات دارایی	۳,۷	۲۹,۵	۱۰,۴	-۳,۳	-۱۰,۹	-۸,۴	-۰,۵	-۰,۵	-۰,۴	-۰,۴	-۲۴,۰

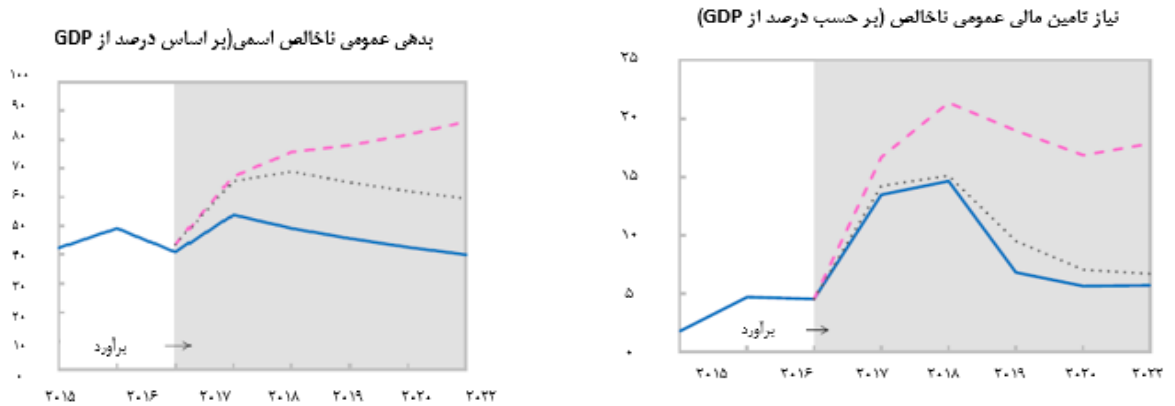
۳- همچنین ابزارها و اقداماتی مناسبی لازم است تا تراز مالی بخش غیرنفتی در راستای برابری بین‌نسلی قرار گیرد. کسری مالی افزوده بدون نفت در سال ۱۳۹۶ به میزان ۱۲/۶ درصد تولید ناخالص داخلی بدون نفت، بطور قابل توجهی بالاتر از نرم فرضیه درآمد دائمی (۵/۴ درصد تولید ناخالص داخلی بدون نفت) است که تضمین‌کننده این است که درآمد پایان‌پذیر نفت بقدر کفایت به دارایی‌های مالی، برای نسل‌های آینده تبدیل شده است. میزان تقریباً ۷ درصد تولید ناخالص داخلی بدون نفت نیاز است تا در دهه آینده برای کاهش کسری مالی بدون نفت به ۵/۴ درصد تولید ناخالص داخلی بدون نفت در سال ۱۴۰۶، اختصاص داده شود.

شکل ۱. پایداری بدهی عمومی - ترکیب بدهی عمومی و سناریوهای جایگزین

ترکیب بدهی عمومی

سناریوهای جایگزین

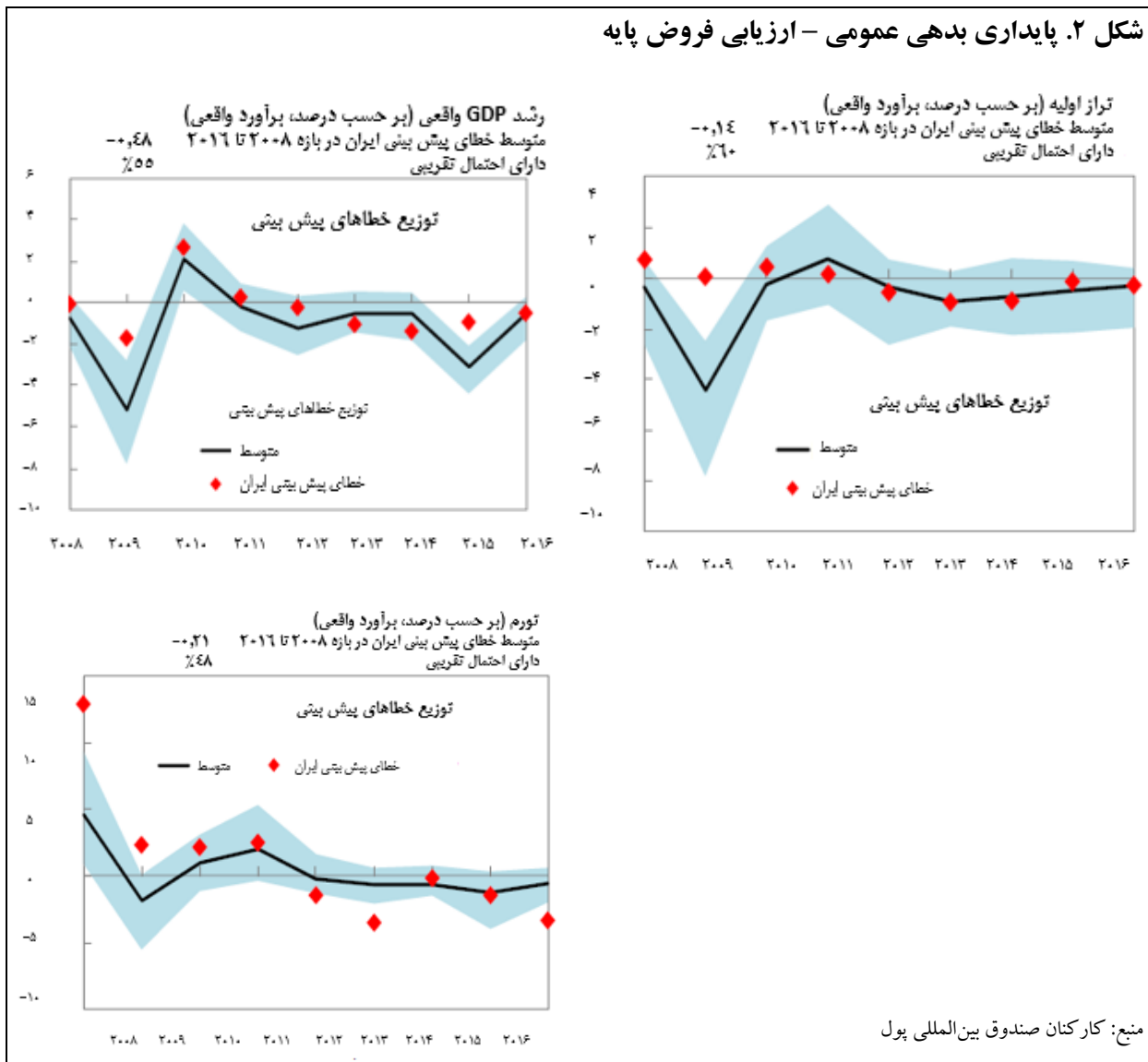

فرضیات در نظر گرفته شده (بر حسب درصد)

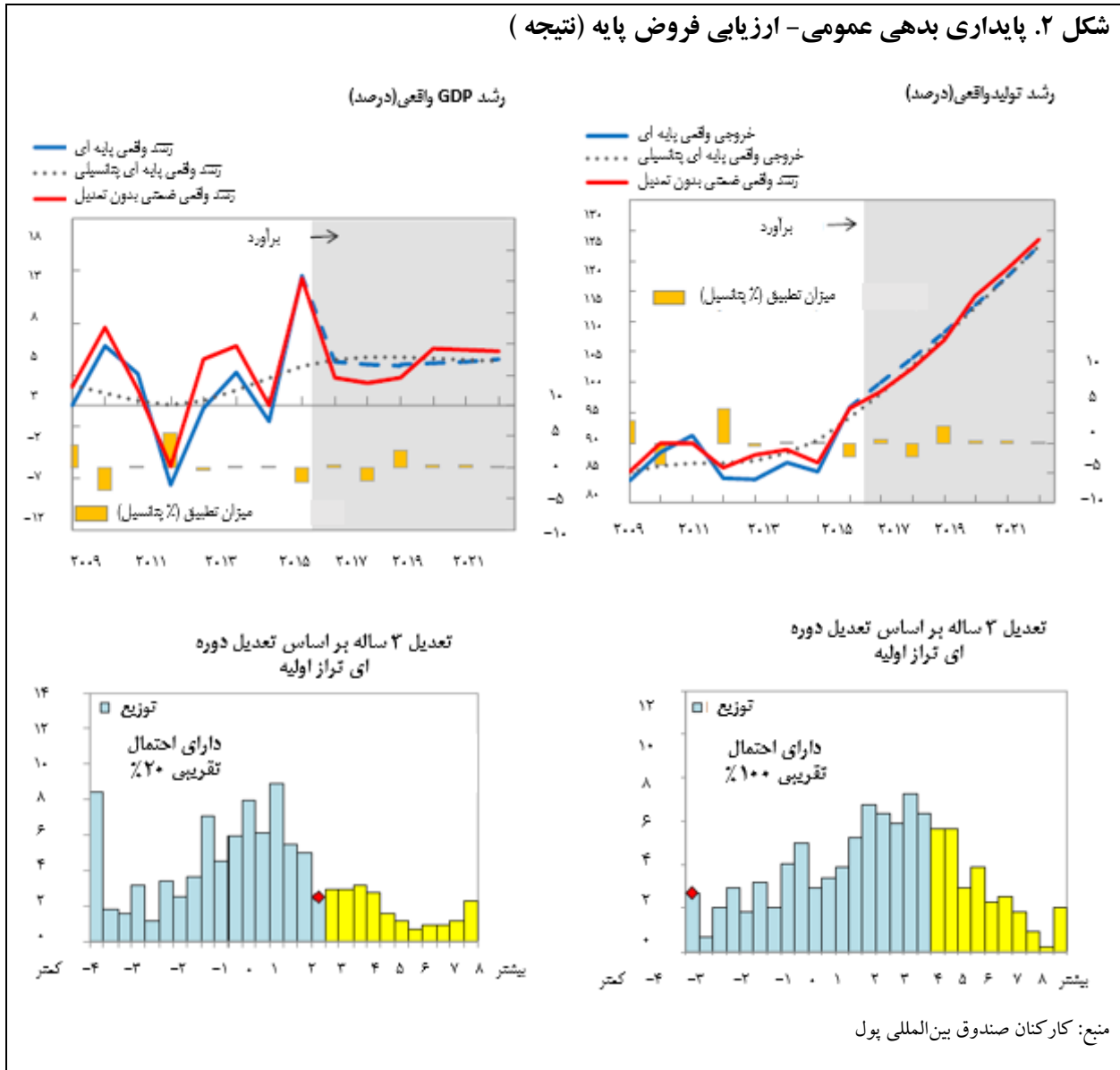
سناریو بر اساس گذشته (تاریخی)												
۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	سناریوی مبنا
۲,۲	۲,۲	۲,۲	۲,۲	۲,۲	۴,۳	۴,۴	۴,۲	۴,۱	۴,۰	۴,۰	۴,۳	رشد GDP واقعی
۱۰,۱	۱۰,۳	۱۰,۲	۱۱,۳	۱۶,۷	۱۱,۳	۱۰,۱	۱۰,۳	۱۰,۲	۱۱,۳	۱۶,۷	۱۱,۳	تورم
۰,۵	۰,۵	۰,۵	۰,۵	۰,۵	-۲,۲	۲,۳	۲,۳	۲,۱	۲,۱	-۱,۰	-۲,۲	تراز پایه
۸,۴	۸,۰	۷,۰	۶,۰	۲,۵	۰,۴	۱۵,۶	۱۴,۴	۱۲,۷	۱۱,۳	۱,۳	۰,۴	نرخ بهره مؤثر
						۴,۴	۴,۲	۴,۱	۴,۰	۴,۰	۴,۳	سناریوی تراز پایه ثابت
						۱۰,۱	۱۰,۳	۱۰,۲	۱۱,۳	۱۶,۷	۱۱,۳	رشد GDP واقعی
						۱۰,۱	۱۰,۳	۱۰,۲	۱۱,۳	۱۶,۷	۱۱,۳	تورم
						-۲,۲	-۲,۲	-۲,۲	-۲,۲	-۲,۲	-۲,۲	تراز پایه
						۱۷,۹	۱۶,۹	۱۴,۹	۱۲,۶	۲,۵	۰,۴	نرخ بهره مؤثر

منبع: کارکنان صندوق بین‌المللی پول

شکل ۲. پایداری بدهی عمومی - ارزیابی فروض پایه

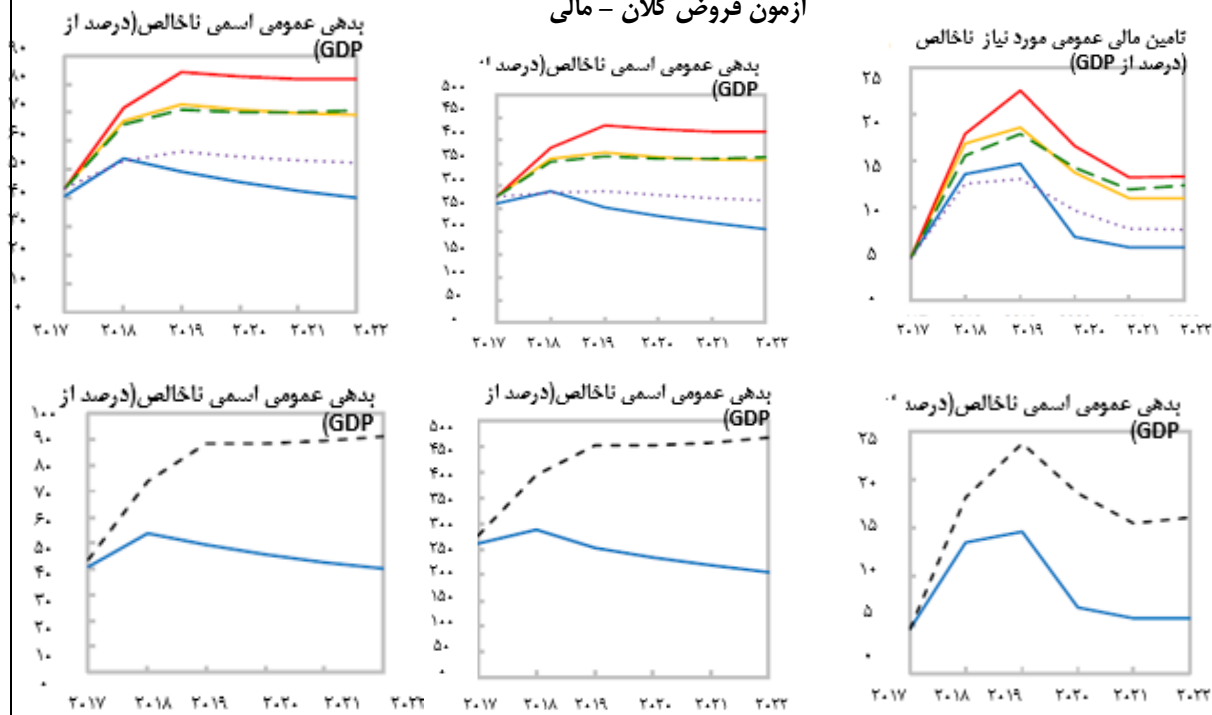

شکل ۲. پایداری بدهی عمومی - ارزیابی فروض پایه (نتیجه)

شکل ۳. پایداری بدهی عمومی - آزمون فروض

آزمون فروض کلان - مالی

فرضیات در نظر گرفته شده (برحسب درصد)

شوگ رشد GDP واقعی

شوگ تراز پایه	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
رشد GDP واقعی	۴,۳	۴,۰	۴,۰	۴,۱	۴,۲	۴,۴	۴,۳	۴,۰	۴,۰	۴,۱	۴,۲	۴,۴
تورم	۱۱,۳	۱۶,۷	۱۱,۳	۱۰,۲	۱۰,۳	۱۰,۱	۱۱,۳	۱۶,۷	۱۱,۳	۱۰,۲	۱۰,۳	۱۰,۱
تراز پایه	-۲,۲	-۲,۳	۰,۸	۲,۱	۲,۳	۲,۳	-۲,۲	-۲,۳	۰,۸	۲,۱	۲,۳	۲,۳
نرخ بهره مؤثر	۰,۴	۲,۵	۱۲,۹	۱۴,۹	۱۶,۶	۱۷,۵	۰,۴	۲,۵	۱۲,۹	۱۴,۹	۱۶,۶	۱۷,۵

شوگ نرخ ارز واقعی

شوگ تراز پایه	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
رشد GDP واقعی	۴,۳	۴,۰	۴,۰	۴,۱	۴,۲	۴,۴	۴,۳	۴,۰	۴,۰	۴,۱	۴,۲	۴,۴
تورم	۱۱,۳	۱۶,۷	۱۱,۳	۱۰,۲	۱۰,۳	۱۰,۱	۱۱,۳	۱۶,۷	۱۱,۳	۱۰,۲	۱۰,۳	۱۰,۱
تراز پایه	-۲,۲	-۱,۰	۲,۱	۲,۱	۲,۳	۲,۳	-۲,۲	-۱,۰	۲,۱	۲,۱	۲,۳	۲,۳
نرخ بهره مؤثر	۰,۴	۲,۵	۱۲,۷	۱۴,۲	۱۸,۴	۱۹,۶	۰,۴	۲,۵	۱۲,۷	۱۴,۲	۱۸,۴	۱۹,۶

شوگ ترکیبی

رشد GDP واقعی	۴,۳	-۱,۵	-۱,۵	۴,۱	۴,۲	۴,۴	۴,۳	-۱,۵	-۱,۵	۴,۱	۴,۲	۴,۴
تورم	۱۱,۳	۱۵,۳	۹,۹	۱۰,۲	۱۰,۳	۱۰,۱	۱۱,۳	۱۵,۳	۹,۹	۱۰,۲	۱۰,۳	۱۰,۱
تراز پایه	-۲,۲	-۲,۳	-۰,۴	۲,۱	۲,۳	۲,۳	-۲,۲	-۲,۳	-۰,۴	۲,۱	۲,۳	۲,۳
نرخ بهره مؤثر	۰,۴	۳,۳	۱۴,۴	۱۶,۷	۱۸,۶	۱۹,۷	۰,۴	۳,۳	۱۴,۴	۱۶,۷	۱۸,۶	۱۹,۷

منبع: کارکنان صندوق بین المللی پول

شکل ۴- جمهوری اسلامی ایران. چارچوب پایداری بدهی عمومی - ارزیابی مخاطرات

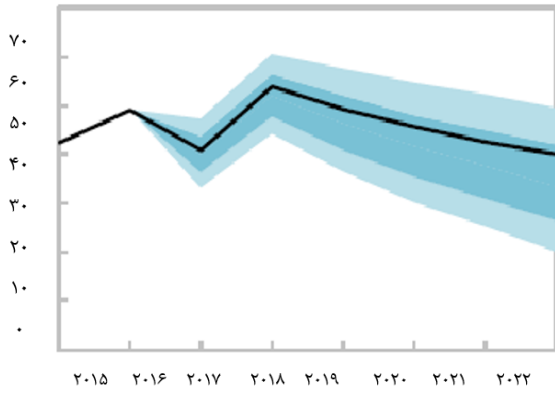
نقشه حرارتی

شوکل بدهی تصادفی	شوکل نرخ ارز	شوکل نرخ بهره واقعی	شوکل تراز پایه	شوکل رشد GDP واقعی	سطح بدهی
شوکل بدهی تصادفی	شوکل نرخ ارز	شوکل نرخ بهره واقعی	شوکل تراز پایه	شوکل رشد GDP واقعی	نیازهای مالی ناخالص
بدهی ارز خارجی	بدهی عمومی	تغییر در سهم بدهی کوتاه مدت	الزامات تأمین مالی بدهی	درک بازار	ویژگی بدهی

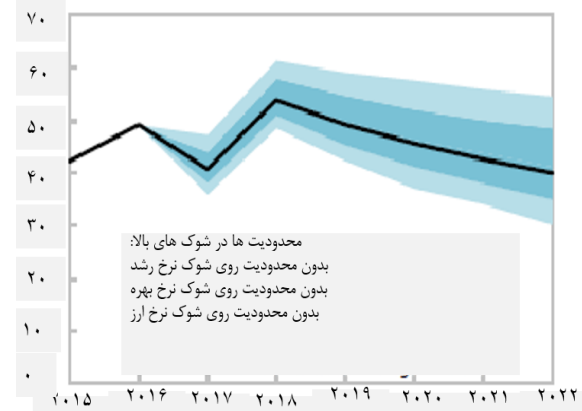
سیر تحول تراکم پیش‌بینی پذیر بدهی اسمی ناخالص بخش عمومی

Baseline : — Percentiles: ۱۰th-۲۰th ۲۰th-۵۰th ۵۰th-۹۰th

توزیع متقارن

توزیع محدود (نامتقارن)

منبع: کارکنان صندوق بین‌المللی پول

پیوست ۳. چارچوب پایداری بدهی خارجی

جدول ۱- چارچوب پایداری بدهی خارجی: جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۴۰۱-۱۳۹۱											
(درصد از GDP)											
مقادیر برآورد شده					مقادیر واقعی						
سال	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
مبنا: بدهی خارجی	۲,۰	۱,۷	۱,۲	۲,۷	۲,۳	۲,۰	۲,۲	۲,۳	۲,۶	۲,۵	۲,۵
تغییر در بدهی خارجی	-۱,۳	-۰,۳	-۰,۵	۱,۵	-۰,۴	-۰,۳	۰,۲	۰,۲	۰,۲	۰,۰	۰,۰
جریان بدهی ایجاد شده	-۴,۲	-۷,۴	-۳,۳	-۰,۳	-۴,۸	-۴,۶	-۷,۳	-۶,۶	-۶,۱	-۷,۳	-۷,۴
شناسایی شده											
کسری حساب جاری؛ بدون در نظر گرفتن پرداخت بهره	-۶,۳	-۶,۹	-۳,۴	-۰,۸	-۴,۳	-۴,۹	-۷,۳	-۶,۶	-۶,۱	-۶,۲	-۶,۳
کسری در تراز کالاها و خدمات	-۵,۶	-۶,۳	-۲,۷	-۰,۱	-۳,۷	-۴,۲	-۶,۵	-۵,۸	-۵,۲	-۵,۳	-۵,۴
صادرات	۲۶,۸	۲۵,۲	۲۳,۶	۱۹,۸	۲۳,۴	۲۵,۴	۳۱,۱	۳۰,۹	۳۱,۷	۳۰,۸	۳۰,۰
واردات	۲۱,۲	۱۹,۰	۲۰,۹	۱۹,۷	۱۹,۷	۲۱,۲	۲۴,۶	۲۵,۱	۲۶,۵	۲۵,۶	۲۴,۶
ورود سرمایه ناشی از خالص بدهی	۰,۲	-۰,۷	۰,۰	-۰,۱	-۰,۶	-۰,۲	-۰,۲	-۰,۲	-۰,۲	-۱,۴	-۱,۳
پویایی بدهی	۱,۹	۰,۲	۰,۱	۰,۶	۰,۱	۰,۵	۰,۳	۰,۳	۰,۳	۰,۳	۰,۲
بهره حاصل از نرخ بهره اسمی	۰,۳	۰,۲	۰,۲	۰,۵	۰,۳	۰,۶	۰,۳	۰,۳	۰,۴	۰,۴	۰,۳
بهره حاصل از رشد GDP واقعی	۰,۴	۰,۰	۰,۰	۰,۰	-۰,۳	-۰,۱	-۰,۱	-۰,۱	-۰,۱	-۰,۱	-۰,۱
بهره ناشی از تغییر قیمت و نرخ ارز	۱,۲	۰,۰	-۰,۱	۰,۱	۰,۱
پسماندها، شامل تغییر در دارایی-های ناخالص خارجی	۲,۸	۷,۱	۲,۸	۱,۸	۴,۵	۴,۳	۷,۵	۶,۸	۶,۳	۷,۳	۷,۴
نسبت بدهی خارجی به صادرات	۷,۴	۶,۷	۵,۱	۱۳,۴	۹,۸	۷,۹	۷,۰	۷,۵	۸,۰	۸,۳	۸,۴
تأمین مالی ناخالص خارجی	-۹,۸	-۲۳,۳	-۱۲,۵	-۰,۴	-۱۲,۴	-۱۳,۷	-۲۵,۶	-۲۲,۴	-۱۹,۲	-۲۰,۶	-۲۲,۵
درصد از GDP	-۲,۵	-۵,۹	-۳,۰	-۰,۱	-۳,۱	-۳,۲	-۶,۱	-۵,۴	-۴,۸	-۴,۹	-۵,۰
رشد GDP واقعی	-۷,۷	-۰,۳	۳,۲	-۱,۶	۱۲,۵	۴,۳	۴,۰	۴,۰	۴,۱	۴,۲	۴,۴
کاهش در GDP برحسب دلار (تغییر برحسب درصد)	-۲۶,۹	۲,۲	۳,۵	-۹,۹	-۴,۳	۲,۴	-۶,۸	-۵,۲	-۷,۴	۱,۴	۱,۶
نرخ بهره اسمی خارجی (برحسب درصد)	۵,۶	۱۲,۱	۱۲,۴	۳۵,۲	۱۲,۶	۲۸,۷	۱۶,۷	۱۵,۶	۱۵,۰	۱۴,۶	۱۴,۲
رشد صادرات (دلار؛ درصدی)	-۳۲,۶	-۴,۰	-۰,۱	-۲۵,۵	۲۶,۹	۱۵,۹	۱۹,۰	-۲,۱	-۱,۱	۲,۸	۳,۳
رشد واردات (دلار؛ درصدی)	-۱۳,۶	-۸,۸	۱۸,۰	-۱۶,۶	۷,۵	۱۵,۱	۱۲,۸	۰,۴	۱,۶	۲,۰	۲,۳
تراز حساب جاری (بدون بهره پرداختی)	۶,۳	۶,۹	۳,۴	۰,۸	۴,۳	۴,۹	۷,۳	۶,۶	۶,۱	۶,۲	۶,۳
ورود سرمایه ناشی از خالص بدهی	-۰,۲	۰,۷	۰,۰	۰,۱	۰,۶	۰,۲	۰,۲	۰,۲	۰,۲	۱,۴	۱,۳

منبع: کارکنان صندوق بین المللی پول

شکل ۱. پایداری بدهی خارجی آزمون بازه‌ها

منبع: برآوردهای کارکنان صندوق بین‌المللی پول

جمهوری اسلامی ایران

گزارش اجرایی ۲۰۱۸، فصل چهارم

نتیجه گیری - ضمیمه حاوی اطلاعات

آماده شده توسط:

بخش آسیای مرکزی و خاورمیانه

(طی همکاری با سایر بخش ها)

فهرست

مسائل مرتبط با صندوق

مسائل مرتبط با گروه بانک جهانی

مسائل آماری

مسائل مرتبط با صندوق

الف. موقعیت مالی در صندوق تا ۲۸ فوریه ۲۰۱۸

وضعیت عضویت:

تاریخ عضویت: ۲۹ دسامبر سال ۱۹۴۵

وضعیت: ماده ۸

حساب منابع عمومی:

درصد از سهم	میلیون SDR	
۱۰۰,۰۰	۳۵۶۷,۱۰	سهم
۸۵,۴۹	۳۰۴۹,۶۵	صندوق دارایی ارزی
۱۴,۵۱	۵۱۷,۴۹	وضعیت ذخایر

بخش حق برداشت مخصوص (SDR):

درصد از تخصیص	میلیون SDR	
۱۰۰,۰۰	۱۴۲۶,۰۶	تخصیص تجمعی خالص
۱۰۷,۹۴	۱۵۳۶,۸۲	صندوق دارایی ارزی

وام‌ها و خریدهای معوقه: ندارد

آخرین تنظیم مالی:

نوع	تاریخ تنظیم	تاریخ اتمام	مقدار تأیید شده (میلیون SDR)	مقدار برداشت شده (میلیون SDR)
Stand-by	۱۰ اکتبر ۱۹۶۰	۲۰ مارس ۱۹۶۲	۳۵,۰۰	۲۲,۵۰
Stand-by	۱۸ می ۱۹۵۶	۱۷ نوامبر ۱۹۵۶	۱۷,۵۰	۱۷,۵۰

برآورد پرداخت‌ها به صندوق در آینده (میلیون SDR، براساس منابع و دارایی‌های SDR موجود):

بزودی منتشر خواهد شد					
۲۰۲۱	۲۰۲۰	۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	
۰,۰۴	۰,۰۴	۰,۰۴	۰,۰۴	۰,۰۴	پرداخت‌های اصلی/بهره
۰,۰۴	۰,۰۴	۰,۰۴	۰,۰۴	۰,۰۴	کل

ب. سیستم مبادله ارز

به لحاظ حقوقی، طبقه‌بندی نرخ ارز رسمی در یک سیستم شناور صورت می‌گیرد. اما به صورت بالفعل، از مارس ۲۰۱۴ نرخ ارز در یک مسیر بطئی تقریباً به ازای یک درصد در ماه در برابر دلار آمریکا تغییر نوسانی داشته است. بازار اداری به عنوان بخشی تحت‌موجبیت بازار، انعطاف‌پذیری بیشتری نشان داده است. متأثر از توافقات ۶ دسامبر ۲۰۰۴، جمهوری اسلامی ایران تعهدات ذیل فصل هشتم، بخش‌های ۲، ۳ و ۴ از فصل‌های متن‌مورد توافق با صندوق را پذیرفت. ایران تحت یک رویه ارزی چندنرخ‌ی و محدودیت در مبادله عمل می‌کند که با توجه به فصل ۸، بخش - های ۲ و ۳، موضوعاتی چالشی برای صندوق هستند:

- رویه چندنرخ‌ی در نظام ارزی و محدودیت در مبادله، از تشکیل و استقرار یک سیستم نرخ ارز رسمی برای استفاده در برخی از معاملات مبادله‌ای برآمده است.
- رویه چندنرخ‌ی در ارز از تفاوت بیش از ۲ درصدی بین نرخ ارز رسمی و نرخ ارز در دفاتر ارزی مبادله‌ای (صرافی‌ها) ناشی می‌شود و نرخ‌های ترجیحی برای کالاهای وارداتی خاص که تعهدات ارز خارجی به آنها تعلق می‌گیرد، توسط دفاتر اعتباری برای کالاهای ترجیحی از ۲۱ مارس ۲۰۰۲ و تحت سیستم نرخ ارز چندگانه پیشین ایجاد شده‌اند.
- رویه چندنرخ‌ی در ارز از تفاوت بیش از ۲ درصدی بین نرخ ارز رسمی و نرخ ارز در دفاتر ارزی مبادله‌ای خارجی ناشی می‌شود و نرخ‌های ترجیحی برای کالاهای وارداتی خاص که پرداخت ارز خارجی به آنها تعلق می‌گیرد توسط دفاتر اعتباری برای کالاهای ترجیحی یا دفاتر بانکی قبل از ۲۴ جولای ۲۰۱۲ ایجاد شده‌اند.

ج. مشاوره بخش پایانی ماده چهارم

Iran is on the standard ۱۲-month consultation cycle. The last Article IV consultation was concluded by the Executive Board on February ۲۴, ۲۰۱۷, and was published on February ۲۷, ۲۰۱۷: (<http://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2017/02/27/Islamic-Republic-of-Iran-2016-Article-IV-Consultation-Press-Release-Staff-Report-and-44707>).

مسائل مرتبط با گروه بانک جهانی

گروه بانک جهانی یک استراتژی برنامه‌ای کشوری در جمهوری اسلامی ایران ندارد. آخرین استراتژی مساعدت و کمک‌های در دوره موقت به سال مالی ۲۰۰۲-۰۵ بر می‌گردد و آخرین پروژه^۱ IBRD در سال ۲۰۱۲ خاتمه یافت. IFC^۲ هنوز هیچ تجربه در ایران ندارد. MIGA^۳ دو گارانتی در سال ۲۰۰۵ صادر کرده و از آن تاریخ تاکنون هیچ گارانتی ارائه نشده است. ایران اکنون عضوی از بانک جهانی در یک موقعیت مناسب است.

بانک جهانی یک یادداشت رصد اقتصادی شش ماهه (بررسی اقتصاد ایران) تهیه کرده که گذارهای توسعه اقتصادی در ایران را تحلیل می‌کند و یک دورنمای اقتصادی میان‌مدت را با تمرکز خاص بر مسائل پیش روی بخش‌ها، پیش روی ماقرار می‌دهد. همچنین بانک جهانی اخیراً به یک برنامه کاری تحلیلی بر روی ایران پرداخته که مجموعه‌ای از مسائل از جمله آلودگی هوا، وضعیت مستمری بگيران و همکاری ایران با مجموعه ارزیابی ریسک ملی در مبارزه با پولشویی/تامین مالی مبارزه با تروریسم^۴ را در بر می‌گیرد.

۱. بانک بین‌المللی ترمیم و توسعه: International Bank for Reconstruction and Development

۲. بنگاه مالی بین‌المللی: International Finance Corporation

۳. Multilateral Investment Guarantee Agency

۴. National Risk Assessment for AML/CFT.

مسائل آماری

ارزیابی تناسب و کفایت داده‌ها با توجه به اهمیت نظارت در تحقیق
<p>عمومی</p> <p>تهیه داده‌ها به میزان زیادی از کفایت و تناسب برخوردار است؛ مگر برخی کاستی‌ها از جمله اینکه برخی داده‌های گزارش شده با تأخیر گزارش شده‌اند و تناوب زمانی در برخی رعایت نشده است.</p> <p>بانک مرکزی ایران شاخص‌های آماری کلیدی را با توجه به روندهای اقتصادی فصلی منتشر می‌کند که در منبع زیر در دسترس است (http://www.cbi.ir/default_en.aspx).</p>
<p>حساب‌های ملی</p> <p>برآوردهای حساب‌های ملی منتشر شده توسط بانک مرکزی و مرکز آمار ایران به طور معنی داری متفاوت هستند. بهبود هماهنگی و همکاری بین این دو نهاد، از موازی کاری در وظایف می‌کاهد و کیفیت آمارهای بخش‌های واقعی اقتصاد را افزایش می‌دهد. برآوردهای GDP به قیمت‌های جاری^۱ که عمدتاً معطوف به فعالیت‌های اصلی اقتصادی است، بخش‌های مهم یک اقتصاد پنهان را پوشش نمی‌دهد، و برآوردهای بهره‌مالکانه واحدهای مسکونی اغلب با اغراق همراه هستند. لازم است تقریب واقعیت برآوردهای فصلی، بهبود یابد و اختلاف زمانی در داده‌های موجود، کاهش یافته و روندی پایدار پیدا کند. دقت و صحت برآوردها از GDP به قیمت‌های جاری می‌تواند بواسطه در نظر گرفتن اثر قیمت‌ها در فعالیت‌های اقتصادی منتخب و نیز تثبیت نظام مالیات بر محصولات، بهبود یابد.</p>
<p>آمارهای قیمت‌ها</p> <p>شاخص قیمت مصرف‌کننده^۲ و شاخص قیمت تولیدکننده^۳ به صورت ماهیانه و برای مناطق شهری اصلی توسط بانک مرکزی تولید و منتشر می‌شود. شاخص‌های استفاده شده در سال ۲۰۱۱ به عنوان سال پایه، مورد مبنای قرار گرفته و داده‌ها به صورت دوره‌ای و با توجه به سال پایه منتشر می‌شوند.</p>
<p>آمارهای مالی دولت</p> <p>آمارهای مالی به لحاظ مقوله نظارت بر داده‌ها، تنها دولت مرکزی را پوشش می‌دهد، فاقد جزئیات ترکیبات هزینه‌ها یا مصارف است و رویه‌ای غیرمنظم دارد. با این حال، دفتر خزانهداری کل^۴ داده‌های بودجه بخش‌های اجرایی گزارش شده از طرف نهادهای مصرف‌کننده را برای اهداف نظارتی کشوری جمع می‌کند. این داده‌ها</p>

۱. current-price GDP estimates

۲. consumer price index (CPI)

۳. producer price index (PTI)

۴. Treasury General's Office

شامل تفکیک هزینه‌ها مطابق با طبقه‌بندی بودجه‌ای کشور است و برای همه نهادهای دولت مرکزی مصرف‌کننده بودجه مصداق دارد. مسئولین در شرایط کنونی علاقه و تمایل چندانی به گردآوری داده‌های مالی دولت با توجه به روند بطنی شاخص‌ها و آمارهای حساب‌های ملی ندارند و در دریافت و ثبت معاملات مرتبط با دولت در سطح کلان به جزئیات داده‌ها دسترسی ندارند. تلاش‌هایی برای تقویت کارکردهای دفتر خزانه‌داری صورت گرفته است که انتظار می‌رود کیفیت و دسترسی پذیری داده‌ها را افزایش دهد. گزارش داده‌های GFS برای انتشار در سالنامه آماری مالی مربوط به دولت‌ها^۱، از انتشارات ادواری صندوق، در سال ۲۰۱۰ متوقف شد. از سرگیری گزارش داده‌های GFS در سالنامه آماری مالی مربوط به دولت‌ها مطلوب و مورد نظر است. توسعه آمارهای مربوط به بخش عمومی و بدنه دولت، نقطه عطف در بهبود بخشیدن و مطلوبیت دادن به آمارهای مالی است. بویژه افزایش پوشش داده‌های مالی به بدنه دولت (یا فراتر از آن پوشش بنگاه‌های عمومی غیرمالی) و تحت شمول قراردادان نهادهای عمومی از جمله صندوق توسعه ملی ایران، سازمان هدف مندی یارانه‌ها و صندوق‌های بازنشستگی عمومی، یک دورنمای کامل‌تری از فعالیت‌های مالی را در اختیار سیاست‌گذاران قرار خواهد داد.

آمارهای مالی و پولی

بانک مرکزی ایران داده‌های پولی را گردآوری و برای استفاده در غالب فرم‌های گزارشی استاندارد^۲ به بخش آماری صندوق^۳ ارسال می‌کند. داده‌های پولی ماهیانه بانک مرکزی و سایر موسسات سپرده‌گذاری در غالب فرم‌های قدیمی و تا فوریه ۲۰۱۷ توسط STA منتشر می‌شدند که اغلب وقعه‌های زمانی طولانی داشتند. نیاز به طبقه‌بندی و کاربست نوآوری‌های مالی برای بهبود کیفیت داده‌ها احساس شده و مسئولین در ایران در صدد برنامه‌ریزی برای نقد زدن به این حوزه‌ها و ارائه داده‌ها با توجه به چشم‌انداز داده‌های چندبخشی STA هستند؛ چشم‌اندازی که در دسامبر ۲۰۱۷ تدوین شد. داده‌ها در سایر بخش‌های مالی هنوز برای STA گردآوری و گزارش می‌شوند.

بخش مالی

شاخص‌های صحت مالی^۴ هر شش ماه یکبار توسط بانک مرکزی و بر مبنای اهداف نظارتی دولت گردآوری می‌شوند و با اعضای ستادی صندوق به اشتراک گذاشته می‌شوند، اما در اختیار عموم قرار نمی‌گیرند. این شاخص مرکب از ۲۳ نماگر است که به صورت بخشی، اهداف اصلی شاخص FSI را پوشش می‌دهد. برای افزایش سودمندی شاخص‌های صحت مالی برای اهداف نظارتی و ارزیابی بخش مالی، این شاخص‌ها باید نهایتاً به صورت فصلی گردآوری شوند و نتایج آن در اختیار عموم قرار گیرد. در دسامبر ۲۰۱۷ چشم‌انداز داده‌های چندبخشی STA، توصیه‌هایی را برای بهبود کیفیت داده‌ها و ارسال آنها برای انتشار در وبسایت IMF ارائه داد.

۱. Government Finance Statistics Yearbook (GFSY)

۲. Standardized report forms (SRFs)

۳. Statistics Department (STA) of the Fund

۴. Financial soundness indicators (FSIs)

آمارهای بخش خارجی

بانک مرکزی ایران داده‌های مربوط به موازنه در پرداخت‌ها را به صورت فصلی یا سالیانه ارسال نمی‌کند تا در^۱ IFS بازنشر یابد. با این حال، بر مبنای داده‌های تولید شده توسط کارکنان صندوق، خطاها و اشتباهات محاسباتی قابل توجه، پایایی داده‌های مربوط به موازنه در پرداخت‌ها را مخدوش می‌کند. در درجه اول این موضوع بدلیل پنهان‌سازی معاملات در ابزارهای مالی تحت سرمایه‌گذاری‌ها و در غالب‌های دیگر است. بنابراین، منابع داده‌ای سرمایه‌گذاری خارجی در حیطه‌های کلیدی چون مفاهیم تعریف، پوشش و دامنه شمول، و بنیان‌ها از استانداردهای بین‌المللی منحرف می‌شود.

برای افزایش پوشش حساب‌های در جریان، چشم انداز داده‌های چندبخشی تدوین شده در دسامبر ۲۰۱۷ توسط صندوق توصیه‌هایی را برای احیای مجدد نظام گزارش‌دهی بانکی برای کمک به بهبود داده‌های خدمات، درآمد سرمایه‌گذاری و انتقالات شخصی دارد. همچنین شکاف‌های موجود در آمارهای بدهی ناخالص بخش خارجی را ترمیم می‌کند.

آمارهای وضعیت سرمایه‌گذاری بین‌المللی^۲ گردآوری می‌شوند، اما انتشار نمی‌یابند. تنها داده‌های مربوط به بدهی خارجی بخش عمومی^۳ انتشار می‌یابند، اما طبقه‌بندی داده‌ها همسو به کتاب راهنمای ۲۰۱۳-۲۰۰۳ درباره کیفیت آمارهای بدهی خارجی نیست. ایران در پایگاه داده QEDS^۴ بانک جهانی مشارکت ندارد. وضعیت دارایی‌های ذخیره برای عموم منتشر نمی‌شود. ارائه آمار دارایی‌های خارجی با واژگان و مفاهیم محلی، ممکن است به ارزیابی‌های غیرواقع‌بینانه منتهی شود. الگوی داده‌های دخیار بین‌المللی و نقدینگی ارز خارجی گردآوری نشده است. با دورنگاه افزایش شفافیت آمارهای بخش خارجی در ایران، مراجع قدرت باید وضعیت سرمایه‌گذاری بین‌المللی (IIP) را منتشر و داده‌های جامع‌تری از حساب‌های مالی را بازنشر کنند (شامل فهرست مشخصی از بدهی‌ها و دارایی‌ها در بخش مالی).

کیفیت و استانداردهای داده‌ها

مشارکت در GDDS^۵ از ۲۰۱۲. ایران هنوز به بهبود داده‌های طولی و به موقع برای مشارکت در GDDS به منظور تقویت و توسعه یک صفحه اطلاعات ملی نیاز دارد.

۱. International Financial Services
 ۲. International investment position (IIP)
 ۳. Public and publicly-guaranteed
 ۴. Quarterly External Debt Statistics (QEDS)
 ۵. General Data Dissemination System (GDDS)

جمهوری اسلامی ایران: شاخص‌های مورد نیاز عمده برای پیش اقتصاد					
نوع انتشار	نوع گزارش	نوع داده	تاریخ دریافت	تاریخ آخرین مشاهده	
روزانه	روزانه	روزانه	فوریه ۲۰۱۸	فوریه ۲۰۱۸	نرخ ارز
نامنظم	نامنظم	ماهانه	فوریه ۲۰۱۸	فوریه ۲۰۱۸	ذخایر دارایی‌های بین‌الملل و بدهی‌های محفوظ مسئولین پولی
نامنظم	نامنظم	ماهانه	فوریه ۲۰۱۸	دسامبر ۲۰۱۷	پول پایه/ذخیره شده
ماهانه	ماهانه	ماهانه	فوریه ۲۰۱۸	دسامبر ۲۰۱۷	پول گسترده
ماهانه	ماهانه	ماهانه	فوریه ۲۰۱۸	ژانویه ۲۰۱۸	ترازنامه بانک مرکزی
ماهانه	ماهانه	ماهانه	فوریه ۲۰۱۸	دسامبر ۲۰۱۷	ترازنامه یکپارچه سیستم بانکی
فصلی	فصلی	ماهانه	دسامبر ۲۰۱۷	دسامبر ۲۰۱۷	نرخ بهره
ماهانه	ماهانه	ماهانه	فوریه ۲۰۱۸	ژانویه ۲۰۱۸	شاخص قیمت مصرف‌کننده
نامنظم	نامنظم	ماهانه	فوریه ۲۰۱۸	نوامبر ۲۰۱۷	درآمد، مخارج، تراز و ترکیب مالی، دولت
نامنظم	نامنظم	فصلی	ژانویه ۲۰۱۸	جون ۲۰۱۷	موجودی دولت مرکزی - بدهی تضمین شده
فصلی	فصلی	فصلی	دسامبر ۲۰۱۷	سپتامبر ۲۰۱۷	تراز حساب جاری خارجی
ماهانه	ماهانه	ماهانه	فوریه ۲۰۱۸	دسامبر ۲۰۱۷	صادرات و واردات کالاها و خدمات
فصلی	فصلی	فصلی	ژانویه ۲۰۱۸	سپتامبر ۲۰۱۷	GDP/GNP
فصلی	فصلی	ماهانه	فوریه ۲۰۱۸	دسامبر ۲۰۱۷	بدهی خارجی ناخالص
ندارد	ندارد	ندارد	ندارد	ندارد	وضعیت سرمایه‌گذاری بین‌المللی

بیانه جعفر مجرد، مدیر اجرایی جمهوری اسلامی ایران، ۲۱ مارس ۲۰۱۸

مسئولین و همکاران ایرانی من مراتب تقدیر و تشکر را از خانم پورفیلد و تیم شایسته وی برای این گزارش با کیفیت و نیز حسن نظر ایشان در ارائه توصیه‌های سیاستی معقول دارند. مسئولین همچنین از صندوق به خاطر مساعدت فنی در حمایت از اصلاحات اقتصادی در ایران سپاسگذارند. مباحث فصل چهارم در گزارش امسال به حق بر پارامترها، سرعت و تداوم چرخه‌ای یک برنامه رفورم اقتصادی با هدف گذاری بر ثبات اقتصاد کلان و ایجاد اشتغال، تأکید دارد. توافق مسئولین بر محوریت توصیه‌ها و ارزیابی‌ها صندوق، نیرویی امید بخش برای ما است.

توسعه اقتصادی کنونی و دورنمای آن

انتخاب مجدد رئیس جمهور روحانی در می ۲۰۱۷ امید به تداوم در اصلاحات سیاست اقتصادی را زنده نگه داشته است. اجرای برجام^۱ و لغو قطعنامه‌های مرتبط با فعالیت‌های هسته‌ای در ژانویه ۲۰۱۶ راهی پیش روی ایران برای ادغام مجدد در اقتصاد جهانی قرار داد. با وجود عدم قطعیت‌های خارجی، ایران از سال ۲۰۱۶ دستاوردهای مهمی در زمینه ثبات بخشی به اقتصاد کلان و حرکت به جلو در مسیر اصلاحات اقتصادی - البته با تمرکز بر رفاه جمعیت فعال کشور - داشته است. بازگشت رکود تولید نفت در ایران به سطوح قبل از تحریم‌ها و روند مثبت در قیمت‌های بین‌المللی نفت به یک نقطه قوت اصلی در بخش نفتی تبدیل شده، که حتی اثرات تکانه‌ای مهمی بر صادرات غیرنفتی داشته است. بعد از جهش اولیه و رسیدن نرخ رشد ایران به ۱۲٫۵ درصد در سال ۱۷-۲۰۱۶، نرخ رشد واقعی اقتصادی اکنون در حدود ۴ درصد است؛ که می‌تواند به عمق بخشیدن و تنوع اقتصادی کمک کند. رشد پروژه‌های دولتی در میان‌مدت در حول و حوش ۴ درصد برنامه‌ریزی می‌شود. با فرض وفور منابع طبیعی و سرمایه انسانی در کشور، مسئولین پتانسیل رشد اقتصادی را بالاتر ارزیابی می‌کنند؛ با این قید مهم که دستیابی به چنین نرخ‌های بالایی نیازمند تقویت پایداری اقتصاد در برابر شوک‌های بیرونی، جذب بیشتر نیروی جوان و آموزش دیده ایران در بازار کار و ریشه کنی فقر مطلق است. آنها اعتقاد دارند که سیاست‌های اقتصادی معقولانه و اصلاحات ساختاری عمیق و چندلایه کلید دستیابی به اهداف فوق هستند، اما باید این ادراک نهادینه شود که بالفعل نمودن پتانسیل اقتصادی متضمن عادی سازی روابط مالی و تجاری بین‌المللی است.

یکی از موفقیت‌های اصلی در طی دوره اول ریاست جمهوری آقای روحانی رساندن نرخ تورم از ۴۰ درصد در سال ۲۰۱۳ به حدود ۱۰ درصد در انتهای سال ۲۰۱۵ - این روند هنوز هم تداوم دارد - از طریق سیاست‌های معقولانه پولی و مالی بود. تثبیت تورم در سطوح پایین ۱۰ درصد در وضعیت کاهش یارانه‌های سوخت، تکیه گاه محمکی بر سیاست اقتصادی کشور معطوف به گروه‌های جمعیتی بود، بویژه گروه‌های آسیب‌پذیری که باید در شرایط گذار اقتصادی و تغییرات درآمدی شدید، مورد حمایت قرار گیرند. در این دوره بیکاری کمی کاهش یافته، اما هنوز در میان زنان و

۱. Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA)

جوانان تحصیل کرده بالاست. با وجود صادرات نفتی بالاتر و قیمت‌های تثبیت شده، و برغم واردات بیشتر در شرایط لغو تحریم‌های هسته‌ای، GDP در دو سال گذشته تقریباً ۴ درصد ثبت شده است. در سال ۲۰۱۶ یعنی زمانی که تحریم‌ها لغو شده بود، صادرات به اروپا به رقم خیره‌کننده ۳۴۴ درصد جهش یافت و واردات به ۲۶ درصد رسید، و با وجود فشار تحریم‌های باقیمانده این روند شتابان در سال ۲۰۱۷ نیز تداوم یافت. برغم جریان درآمدی مثبت، ذخایر خارجی کاهش یافت و بانک مرکزی دشواری‌های زیادی در دسترسی به دارایی‌ها و عایدی‌های خارجی‌اش از برخی از شرکای تجاری دارد. هنوز ادوخته‌ها و ذخایر خارجی رقم قابل ملاحظه‌ای است (۱۵ ماه از واردات) و بدهی خارجی در وضعیت حداقلی قرار دارد (۲ درصد از GDP). با نرخ تورم تثبیت شده در حدود ۱۰ درصد، بانک مرکزی در برابر نرخ ارز رسمی سیاست تهاجمی‌تری اتخاذ کرده، کالاهای وارداتی بیشتری را از لیست اولویت به نرخ بازار سوق داده است، اما فشارهای بازار در انتهای سال ۲۰۱۷ و ابتدای ۲۰۱۸ بدلیل فعالیت‌های سودجویانه تشدید شد.

مسئولین ایرانی بر ایجاد تعادل در ریسک‌های اقتصادی در دورنمای میان‌مدت توافق جمعی دارند. روند ناهمساز توسعه ژئوپولیتیک در منطقه و قیمت‌های پایین نفتی، عمده ریسک‌های بیرونی هستند و مواجهه با آنها نیازمند یک سیاست فعالانه در ایجاد و تقویت نهادهای مالی و ضربه‌گیرها در مقابل شوک‌های بیرونی است. در حالیکه عوامل بیرونی و خارجی ممکن است از سرعت اصلاحات بکاهند، در عزم مسئولین بر روی ضرورت اصلاحات خللی وارد نکرده‌اند. مسئولین بر حرکت رو به جلو در غالب یک برنامه اصلاحی که رئوس آن در برنامه ششم توسعه کشور^۱ مستدل شده، تعهد دارند و بسیاری از ابتکارت برنامه‌ریزی شده برای سال ۲۰۱۸/۲۰۱۹ و پس از آن با اهداف و غایت‌های میان‌مدت برنامه ششم توسعه قرابت دارد.

سیاست مالی

کسری بودجه حکومت در ۲۰۱۷/۱۸ بواسطه محدود کردن هزینه‌ها و تقویت در مدیریت مالیات به ۲,۳ درصد از GDP رسید. به گفته مقامات، از ۲۰۱۵/۱۶ وصول مالیاتی از درآمدهای نفتی به عنوان منبع اصلی درآمدهای بودجه ای ایران پیشی گرفت که یک گام عمده در مسیر کاهش وابستگی ایران به منابع طبیعی ارزیابی می‌شود. نظم بخشی به پس‌افت‌های مالی تاریخی بخش‌های حاکمیت در دو سال اخیر شفافیت بیشتری در تعهدات حکومتی به همراه داشت و همزمان افزایش نسبت بدهی به GDP تقریباً به ۴ برابر، نزدیک ۵۰ درصد در ۲۰۱۶-۱۷ رسید. درآمدهای بالای نفتی در ۲۰۱۸/۱۹ به حکومت اجازه افزایش هزینه کرد در زیرساخت‌ها و رفاه اجتماعی را- توامان با رساندن کسری حتی به زیر ۲,۱ درصد از GDP- خواهد داد. مسئولین از نیاز به ایجاد فضای ساستگذاری مالی آگاه هستند؛ نه تنها به خاطر بازسالی مالی- سرمایه‌ای بانک‌ها و جبران خسارت بخش‌های بدهکار، بلکه به جهت ضرورت‌های زیرساختاری و یک

۱. Sixth Five Year Development Plan (۶th FYDP, ۲۰۱۶/۱۷-۲۰۲۰/۲۱)

جهش روبه جلو به سمت اهداف طولانی مدت برای ریشه کنی فقر مطلق در ایران. توصیه برای رشد ۴-۵ درصدی در طول ۴ تا ۵ سال آتی از طریق اصلاح یارانه‌ها، محدودیت در هزینه‌ها، و تلاش‌های درآمدی امکان پذیر است، اما تداوم آن مشروط به حمایت سیاسی و عمومی گسترده است. یارانه‌های سوخت قبل از پایان سال ۲۰۲۰/۲۱ حذف خواهند شد و برنامه پرداخت نقدی با حذف ۲۰ درصد از ثروتمندترین خانوارها سازوکار بهتری خواهد یافت و پرداخت‌های نقدی با تأکید بر نیازمندترین افراد، به نحو مطلوب‌تری هدف‌گذاری خواهد شد. هزینه‌ها و پرداخت‌های صندوق توسعه ملی ایران^۱ تقلیل خواهد یافت و سهم کوچک‌تری از درآمدهای نفتی تلف خواهد شد و این چنین فرصت برای تأمین سرمایه‌ای-مالی بخش بانکی به جهت داشتن یک نقش بارزتر در وام‌دهی به بخش خصوصی، ایجاد خواهد شد. در این شرایط، جریان مالی NDFI برحسب ضرورت به توسعه در زیرساخت‌ها و مناطق محروم معطوف خواهد شد که عمدتاً از چرخش‌های مالی بانک‌ها بی‌نصیب هستند. در زمینه سیاست‌گذاری درآمدی، تمرکز بر افزایش پایه مالیاتی و کاهش (حذف) معافیت‌های مالیاتی بویژه برای بنیادها و بنگاه‌های انحصاراً سودآور خواهد بود. بر این اساس، معافیت مالیاتی بزرگترین بنیاد مذهبی در ایران، که پیچیدگی‌های درآمدی بالایی دارد، اوایل ماه جاری صورت گرفت. بررسی سایر موسسات مستثنی شده در دستور کار است. در سطح نهادی، بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد در یک سوم وزارت خانه‌ها اعمال شده و گذار به حسابداری مبتنی بر تعهد در وضعیت پیشرفت است. مسئولین علاوه بر فوریت بخشیدن به ضرورت شفافیت بیشتر در تعهدات بدنه دولت و حاکمیت، در حال ایجاد یک استراتژی جامع در مدیریت بدهی هستند. چارچوب بودجه ریزی میان‌مدت تقویت خواهد شد و بودجه‌های سالیانه- با تمرکز بیشتر بر سیاست‌گذاری متوازن مالی در حوزه‌های غیرنفتی - با برنامه ۵ ساله همگرایی بیشتری خواهد یافت.

سیاست‌های پولی و نرخ ارز

بانک مرکزی مصمم است از دستاوردهای مهم تثبیت در نرخ تورم محافظت کند. تثبیت نرخ تورم پایدار و پایین به مثابه خط مشی اصلی بانک مرکزی یکی از عناصر کلیدی لایحه‌ای است که قبلاً بانک مرکزی به مجلس تقدیم کرده است. فشارهای تورمی سالیان گذشته بتدریج از طریق کاهش روند تصاعدی نرخ ارز، تعدیل قیمت‌ها و هزینه‌های اداری و مقابله با نرخ‌های بالای افزایش نقدینگی، متوقف شد. در حالیکه این فشارها کمی ملایم شده، اما هنوز خطر در کمین اصلاحات روبه پیشرفت در اقتصاد کشور است. با چنین پیش زمینه‌ای، بانک مرکزی تصمیم گرفته شرایط پولی را سخت‌تر کند: نرخ‌های گواهی سپرده^۲ اندازه‌گیری و توسط بانک‌ها صادر شد، نرخ‌های بهره واقعی مثبت هستند. بعلاوه، وام دهی بانک مرکزی به بانک‌ها- شامل پرداخت سپرده‌گذاران موسسات مالی غیرمجاز، همگی از سپتامبر ۲۰۱۷ متوقف شد؛ کمک به بانک‌های آسیب دیده و طرح‌های هدف مند از اهداف مدنظر بانک مرکزی

۱. NDFI

۲. Certificate of Deposit

است و از بانک‌هایی که طرح‌های مدیریتی شناور و پیشرفته را در دستور کار دارند حمایت پولی می‌کند. لایحه بانک مرکزی ارائه شده به مجلس مقررات مدرن سازی چارچوب سیاست پولی از جمله استفاده بیشتر از مکانیسم‌های بازار-محور در مدیریت نقدینگی، توسعه بازار بین بانکی، و افزایش استقلال و خودگردانی اجرایی بانک مرکزی را دربرمی‌گیرد.

در زمینه سیاستگذاری نرخ ارز، شکاف بین نرخ رسمی ارز و نرخ بازاری، که رد ابتدای سال ۲۰۱۸ ۳۰ درصد بود تا حدی بعد از اینکه بانک مرکزی در فوریه ۲۰۱۸ به سایر بانک‌ها اجازه داد گواهی‌های سپرده با بازده بالا را منتشر کنند؛ محدود شد. همچنین سیاست گذاری در حق بیمه در جهت تعادل بین نرخ بازاری و نرخ رسمیف در سال جدید ایران، گام بر می‌دارد.

مسئولین و روسای من توجه دارند که یکسان سازی نرخ ارز به مثابه نقطه محوری برنامه اصلاحی اقتصاد است. زمان-بندی اولیه برای یکسان سازی نرخ‌ها در مارس ۲۰۱۸ به دلایلی چند از جمله عدم قطعیت‌های بیرونی که بر بازار تحمیلی می‌شود و نیز ضعف در ارتباطات متناسب بانکی به انتهای سال موکول شده است. این محدودیت‌ها بانک مرکزی را در گام نهادن در مسیری اثربخش برای مواجهه با فشارهای شدید بازار مبادله با چالش مواجه کرده است. بعلاوه، تمهید برای یکسان سازی در نهایت به استحکام سیاست‌های اقتصاد کلان و بازتنظیم نرخ ارز رسمی بستگی دارد و بار یارانه‌ها که به طور ضمنی بر نرخ ارز رسمی تحمیل شده باید با زمان بندی تدریجی در برنامه ریزی برای حل مشکل لیست کالاهای وارداتی ترجیحی رفع شود. عزم جدید وجود دارد که از ابتدای ۲۰۱۸/۱۹ همه کالاهای وارداتی از لیست ترجیحی خارج و با نرخ بازاری-به استثنای مواد غذایی اصلی و اقلام دارویی- مبادله شوند. بخشی از کالاهای وارداتی حیاتی اینچنین با نرخ بازاری مبادله خواهند شد و بخشی دیگر تحت شرایط حمایتی قرار خواهند گرفت و اینچنین هدف یکسان سازی با ریسک کمتری عملیاتی خواهد شد. این روند یکسان سازی، هدف اصلی برای بازگشت به سیستم مدیریت شناور نرخ ارز در سالیان دور است.

بخش مالی

سیستم بانکی ایران هنوز از مسائل حقوقی و سوء مدیریت سیاسی گذشته، که منجر به آشفتگی مالی چند سال اخیر شده، رنج می‌برد. برغم موقعیت بانک‌ها، بسیاری از بانک‌های دولتی و خصوصی، از وام‌های معوقه، سرمایه گذاری ناکافی، تامین مالی نامناسب و سودآوری پایین آسیب دیده‌اند. مشکل موسسات مالی غیرمجاز که در چند سال اخیر تبدیل به مسئله‌ای حاد شد، بانک مرکزی را ترغیب کرد چندین موسسه مالی غیرمجاز را تعطیل کند، برخی از آنها را با بانک‌های تجاری ادغام کند، ترازنامه‌های آنها را به موسسات اعتباری مجاز منتقل کند، و چارچوب‌های قانونی را اصلاح کرد تا بانک مرکزی یگانه مرجع پاسخگو درباره معتبر بودن و قانونی بودن همه موسسات مالی باشد. پیشرفت

قابل توجهی در برخی جنبه‌ها ایجاد شده است. همانطوریکه پیش از این نیز ذکر شد، یک ممیزی و حسابرسی دقیق برای تعیین بدهی انباشته شده حکومت به بستان کاران مختلف، از جمله بانک‌ها تعریف شد. اوراق بهادار قابل فروش و ارزشمند توسط دولت منتشر شدند تا به صورت موجز بدهی‌های انباشته را مشخص کنند و از منابع درآمدی بانک‌های دچار محدودیت حمایت کنند. در شرایط کمبود سرمایه بانک‌ها، دولت همچنین اوراق بهادار را تامین مجدد سرمایه برای بانک‌های دولتی، منتشر کرد. بانک مرکزی درصدد راه اندازی یک چارچوب بررسی کیفیت دارایی (AQR) در ۲۰۱۸/۱۹ است تا کمک سرمایه‌ای واقعی مورد نیاز بانک‌ها را دقیقاً مشخص کند. اصلاحات در قانون بانکداری با هدف تقویت اقتدار نظارتی و قدرت شافیت بخشی بانک مرکزی، نقش قاطعی در بازساخت سستم بانکی در مسیر پیش روی خود دارد.

اصلاحات قانونی بانک‌ها، اولویت‌های واحدهای مبارزه با پولشویی/تامین مالی مبارزه با تروریسم^۱ را در زمینه استانداردهای بین‌المللی، وجهه نظر دارد و تصمیم واحدهای AML/CFT عملاً بر دقت عمل همه بانک‌ها است. شاهد پیشرفت در این زمانه بدست آوردن جایگاه ناظر از طرف ایران در گروه AML/CFT اوراسیا است. بعلاوه، بانک مرکزی برای ارزیابی از سوی IMF از چارچوب AML/CFT در ایران درخواست داده که تا انتهای سال ۲۰۱۹ تکمیل خواهد شد. مسئولین کشور ایران یکبار دیگر حسن نیت خود و تعهد کامل خود را به هنجارها، اولویت‌ها و مقررات بین‌المللی AML/CFT نشان دادند.

مسئولین درباره افزایش کسری در نظام بانکداری و حقوق مستمری بگیران نگران هستند و بر این امر آگاهند که نرخ بالای بیکاری جوانان و پیچیدگی‌های دموگرافیک در ۲-۳ دهه اخیر مطلوب کشور نیست و تامین مالی برای برقراری سیستم تامین اجتماعی یک دغدغه جدی است. بیشترین کارکنان بخش عمومی (از جمله کارکنان شرکت نفت، بانک‌های دولتی، حمل و نقل ریلی) صندوق‌های بانکداری مختص خود را دارند، اما اهمیت یا فوریت برای افزایش شفافیت، پوشش تکمیلی و بهبود جریان مالی در نظام بانکداری همگانی شدت احساس می‌شود. ایران در این زمینه از قبل با کارگزاران صندوق در ارتباط بوده و یک برنامه اصلاحی دقیق برای نظام بانکداری و مستمری تحت توصیه‌های متخصصان صندوق، ایجاد شده است.

اصلاحات ساختاری

چالش‌های ساختاری ایران و برنامه‌های اصلاحی و خطمشی‌های سیاسی در غلبه بر آنها در برنامه ششم توسعه شرح و بسط یافته است. هدف اصلی اصلاحات اقتصادی کاهش وابستگی اقتصادی به بخش انرژی از طریق تنوع بخشیدن به اقتصاد-برغم وفور منابع نفت و گاز در کشور-، بهبود محیط کسب و کار و افزایش نقش بخش خصوصی، کاهش

۱. AML/CFT

شکاف در زیرساخت‌ها، و مهمتر از همه ایجاد اشتغال برای جمعیت جوان تحصیل کرده است. بیکاری جوانان در ایران عوامل ساختاری ریشه داری دارد و ژرداختن به آن متضمن یک رویکرد کل گرا، تعهد طولانی مدت و منابع مالی متناسب است. از سایر عوامل که بگذریم، دلایل اصلی بیکاری را باید در شدت سرمایه بری تولید (نفت، گاز و سایر منابع معدنی)، نيمرخ جمعیتی جوان در کشور، عدم تناسب در مهارتی‌ها، مطالبه دستمزدهای بالا، محدودیت تحرک در نیروی کار بدلیل هزینه بالای مسکن، حمایت خانواده از فرد بیکار، و هنجارهای اجتماعی است. تاکید بر مسئله بیکاری زنان در این گزارش قابل ستایش است؛ با این حال ما در بررسی موضوع نتوانستیم خط ارتباطی معنی داری بین محدودیت‌های تحرک و مسافرت زنان به خارج از کشور و مسائل پیش روی آنها در جستجو برای فرصت‌های شغلی و کسب و کار در ایران بیابیم. به طور میانگین، زنان جوان در ایران آموزش بهتری نسبت به مردان دارند و سهم زنان از آموزش عالی از مردان بالاتر است. معقول تر است که نرخ پایین مشارکت نیروی کار زنان^۱ را متأثر از عواملی چون اشتغال زنان در کارهای نیمه وقت بدون ثبت رسمی، هنجارهای اجتماعی بر علیه اشتغال زنان در برخی مشاغل معین (مانند ساخت و ساز، حمل و نقل، جنگل داری و شیلات...)، و رها کردن شغال بدلیل اهتمام به مراقبت فرزند دانست. برغم که نرخ پایین مشارکت نیروی کار زنان، سهم زنان در اشتغال کل از میانه سال ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۷ ۴ درصد افزایش داشته است. با این حال، افزایش FLFP با توجه به پتانسیل رشد اقتصادی ایران نیازمند بررسی جدی و عمیق است.

خلق فرصت‌های شغلی برای جوانان ایرانی، اعم از زن و مرد، متضمن عوامل چندگانه و بسیاری است، اما برای زنانی که مهارت‌های غیرمتناسبی دارند دستیابی به شغل بسی مشکل تر است و هنجارهای اجتماعی و فرهنگی بر این گروه سنگینی می کند. همچنانکه در گزارش نیز قید شده، مقامات ایران در صدد برنامه ریزی برای ایجاد یک طرح پایلوت کارورزی در سطح ملی با مشارکت سازمان تامین اجتماعی هستند. دوره‌های مهارتی کارآفرینی در مدارس متوسطه آموزش داده می شود و برای ایجاد انگیزه در سیستم بازنشستگی برای افزایش تصدی شغلی، نیز برنامه ریزی شده است.

سایر اصلاحات اقتصادی به عادی سازی روابط تجاری، سرمایه ای و مالی بین المللی وابسته است. سرمایه گذاری مستقیم خارجی برای رشد بیشتر ایران در هر دو بخش نفتی و غیرنفتی حیاتی است. همچنانکه در گزارش برجسته شده، بدنبال لغو تحریم‌های هسته ای و در سال ۲۰۱۶، FDI در ایران جهشی پنج برابری داشت اگرچه بدلیل تاثیر طولانی مدت نواقص ساختاری-نهادی در کشور هنوز در وضعیت مطلوبی قرار ندارد. در بخشی نفتی، مدل جدید قراردادهای نفتی^۲ انگیزه‌های بیشتری را برای سرمایه‌گذاران و ذینفعان خارجی فراهم کرد. پروژه‌های جدید کلان با

۱. Female Labor Force Participation (FLFP)

۲. Iran Petroleum Contracts

شرکای خارجی در صنعت مس و سایر صنایع معدنی-با توجه به فراوانی ذخایر معدنی پایدار در ایران- تصویب شد. برغم مشکلات برآمده از شرایط بیرونی، محیط کسب و کار در حال بهبود است اما جا برای فعالیت بیشتر وجود دارد. انتظار کاهش در هزینه بالای اجرایی برآمده از تاخیر در پروسه صادرات کالاها بواسطه اصلاحات در قواعد تشریفات گمرکی وجود دارد. دسترسی به فاینانس مناسب احتمالاً بزرگترین محدودیت برای اهالی کسب و کار است که در این زمینه شفاف سازی و تامین سرمایه ای مجدد برای سیستم بانکی بسیار راهگشاست. نهایتاً اینکه، ایران معضلات زیست محیطی زیادی در زمینه های چون مدیریت آب، کنترل آلودگی هوا، و حفاظت از جنگل ها و فضاهاى سبز دارد که حل آنها مشارکت فعال در مجامع زیست محیطی بین‌المللی را می طلبد.

نتیجه گیری

اقتصاد ایران پس از سال های ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷، در فضای پسابرجام و متأثر از اصلاحات عمده اقتصادی و سیاست گذاری های مالی تقویت شد و تولید و فروش نفت آن بهبود یافت. اجرای برجام خوش بینی زیادی در ایران ایجاد کرد که عادی سازی جریان های تجاری و مالی در کشور با خود رفاه اقتصادی و سرمایه ای بهمراه خواهد آورد. سهم ایران تاکنون اندک و همراه با فضای عدم اطمینان بوده است. مسئولان کشور انتظار دارند امضاکنندگان گروه ۵+۱ به روح توافق و بیانیه پایبند باشند و با تعهد کامل از برنامه اصلاحات اقتصادی کشور حمایت کنند، تا هدف از توافق برای ایران محقق شود و رفاه برای مردم کشوری که ثروت منابع طبیعی و سرمایه انسانی ان زبانزد استف فراهم آید. مسئولین ایران دلگرم هستند که ادغام در جریان جهانی منافع بیشتری برای همگان دارد.

در روز سال نو ایرانی، که برای هزاران سال پیغام آور صلح و رفاه برای بشریت است، من به نمایندگی از رؤسای ایرانی خود از هیئت اجرایی، مدیران و کارکنان صندوق به جهت این گزارش دلگرم کننده، مراتب تقدیر و تشکر را دارم.